

T. B. M. M.

TUTANAK DERGİSİ

Elli yedinci birleşim

18 . V . 1945 Cuma

İçindekiler

	Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	162
2. — Havale edilen kâğıtlar	162
3. — Görüşülen işler	162
1. — Çiftçiye toprak doğrılması ve çiftçi ocakları kurulması hakkında kanun tasarısı ve Geçici Komisyon raporu (1/386)	162: 193

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Çiftçiyi Topraklandırma tasarısının tümü hakkında görüşmeye devam edildi ve maddelere geçilmesi kabul olundu.

Cuma günü toplanılmak üzere Birleşime son verildi.

Başkanvekili
Sivas
Ş. Günaltay

Kâtip
Kütahya
V. Uzgören

Kâtip
Tunceli
Necmeddin Sahir Sılan

2. — HAVALE EDİLEN KÂĞITLAR

Raporlar

1. — Devlet Denizyolları İşletme Genel Müdürlüğü 1945 yılı yedi aylık Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Komisyonu raporu (1/391) (Gündeme)

2. — Tekel Müdürlüğü 1945 yılı yedi aylık Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Komisyonu raporu (1/394) (Gündeme)

3. — Posta, Telgraf ve Telefon Genel Müdürlüğü 1945 yılı yedi aylık Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Komisyonu raporu (1/396) (Gündeme);

4. — Jandarma Erat Kanununun 3 ncü ve 20 nci maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bazı maddeler ilâvesine dair kanun tasarısı ve İçişleri, Millî Savunma ve Bütçe Komisyonları raporları (1/320) (Gündeme).

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15

BAŞKAN — Dr. M. Germen

KÂTIPLER : Necmeddin Sahir Sılan (Tunceli), N. Fırat (Samsun)

BAŞKAN — Oturum açılmıştır.

3. — GÖRÜŞÜLEEN İŞLER

1. — Çiftçiye toprak dağıtılması ve çiftçi ocakları kurulması hakkında kanun tasarısı ve Geçici Komisyon raporu (1/386).

BAŞKAN — Çiftçiye toprak dağıtılması hakkındaki tasarının maddelerinin görüşülmesine başlıyoruz.

Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu

Birinci bölüm
Genel hükümler

MADDE 1. — Bu kanunun güttüğü başlıca maksatlar şunlardır:

a) Arazisi olmayan veya yetmiyen çiftçileri veya çiftçilik yapmak isteyenleri, aileleri ile birlikte geçimlerini sağlayacak ve iş kuvvetlerini de-

ğerlendirecek ölçüde araziye sahip kılmak;

b) Kendilerine arazi verilenlerle yeter arazisi bulunup istihsal vasıtaarı eksik olan çiftçilerden muhtaç bulunanlara kuruluş, onarma ve çevirme sermayesi, canlı ve cansız demirbaş vermek;

c) Yurt topraklarının sürekli olarak işlenmesini sağlamak;

Ş. TUĞAY (İçel) — Muhterem arkadaşlar; Geçici Komisyonunda bir üye olarak çalışmalarımız esnasında 34 ncü maddenin (G) fıkrası konuşulurken gerek bu fıkra hakkında ve gerekse bu kanun tasarısında mevcut buna benzer diğer bazı hükümler için (G) fıkrasında düşünülen prensip ve bu prensibin tatbikatında, uygulanmasında Hükümetin düşüncesinin açık olarak yüksek huzurunuzda belirtilmesinde fayda mü-

lâhaza ettiğim için bu fıkra hakkında muhterem Geçici Komisyon arkadaşlarımdan ayrı bir görüş noktası muhafaza etmiş buluyorum. Esas itibariyle bu (G) fıkrasına mesnet teşkil eden prensip vazî birinci maddede zikredilmiş olduğu için bu görüşümü birinci maddede beyan etmeyi daha faydalı gördüm. Onun için söz almış bulunuyorum, yüksek müsaadenizi dilerim.

Muhterem arkadaşlar, Anayasada bilinen değişiklikle geniş manada çiftçiyi toprak sahibi etmeyi tamamıyla bir Anayasa mevzuu olarak kabul etmiş bulunuyoruz. Binaenaleyh özel bir kanunla çiftçiyi toprak sahibi etmekte hiçbir vehile tereddüt yoktur. Şurasını da arzedeğim ki bendenizin mütalâatım; 17 nci madde esasları haricindedir. Çünkü 17 nci maddeyi dahi çoğunlukla kabul eden arkadaşlar arasında bulunuyorum. Bendenizin maruzatım münhasıran Anayasanın, şekli bir mahiyette olsa bile, sarîh hükümlerine aykırı gördüğümünden dolayı yalnız kamulaştırma bahsinde çiftçiyi toprak sahibi etmek için değil, fakat esasında çiftçi olmadığı muhakkak olan ve bunun için peşinen bir iddia dahi dermeyan etmeyen kimseleri toprak sahibi etmek için doğrudan doğruya bu kanuna göre kamulaştırılacak araziden bu kimselere verilip verilmeyeceği hususunun tesbitidir. Şurasını da ilâve etmek lâzımdır ki, esas mesleki itibariyle çiftçi olmıyan kimseler bu kanunun uygulanmasıyla doğrudan doğruya Tarım Bakanlığına geçen araziden toprak verilmesinde umumî hükümler itibariyle hiç bir mahzur yoktur. Aynı vehile evkaf özel kişiliğine ait olan topraklar dahi Tarım Bakanlığı emrine geçtiği için bu kabil arazinin de bu kimselere verilmesinde yine kanunî hiç bir mahzur tasavvur edilemez. Ancak esas itibariyle çiftçi mefhumundan hariç olan kimselere bu kanuna göre arazi kamulaştırılarak tevzi etmeyi düşündüğümüz ve çiftçiyi toprak sahibi etmek için hazırladığımız bu kanun tasarısı dışında bir mevzuu olması lâzım gelir. Binaenaleyh bu birinci maddede üzerinde Hükümetin ne düşündüğünün kesin ve sarîh olarak bilinmesinde, diğer maddelerin mütalâası yönünden, hakikaten fayda vardır. Hükümetten ricam, mesleki çiftçi olmıyan kimselere dahi toprak verilmek düşünüldüğü vakit bu toprakların hangi topraklardan verileceği hususunun kesin olarak bildirilmesi lâzımdır. Esas itibariyle bazı mıntakalarda tasavvur edilebilir ki, işlenmiyen Devlete ait arazinin işlenmesini temin için esas mesleki çiftçi olmıyanlara da toprak verilmesinde bir mahzur yoktur ve bu kabil mıntakalar varsa, bu mıntakalarda mevcut arazinin esasen çiftçi olmıyanlara da verilmesi kabildir, bu toprakların işletmesi bakımından. Maruzatım bundan ibarettir.

A. M. Yegana (Seyhan) - Muhterem arkadaşlar; bu maddede topraksız veya az topraklı çiftçilerin yanında yeniden çiftçilik yapmak iste-

yenlerin de toprak sahibi yapılacağı kaydı vardır. Tasarının diğer maddelerinde toprak verilecek daha başka kimseler gösterilmekte iken bu maddede yalnız çiftçilik yapmak isteyenlerin konulmuş olması sebebini anlıyamadım. Mahaza, bu topraksız çiftçilerden gayri kimselerin de hepsini kasederek mütalâamı arzedeceğim. Geçenki celsede Anayasanın 74. ncü maddesine eklenen fıkra ile çiftçiyi toprak sahibi kılmak için alınacak toprakların kamulaştırma karşılığı ve bu karşılıkların ödeneşi özel kanunla gösterilir şeklindedir, tahlil ederek demiştim ki bu fıkranın istimplâke mütalâk 74. cü maddeye ilavesinde maksat ikidir. Biri, topraksız çiftçiyi toprak sahibi yapmak kamu faydasının olduğunu tebarüz ettirmektedir. Çünkü istimplâki emval kanununda kamu faydası olduğu belirtilen işler arasında, çiftçiyi toprak sahibi kılmak maddesi yoktur.

İkinci de, topraksız çiftçiyi, himayeye muhtaç ve layık gördüğünden dolayı karşılığını ve bu karşılığın ödeneşine dair istimplaki emval kanunundan biraz daha yumuşak ve biraz daha müsaadeli bir kanun yapmaktır.

Dünkü beyanatında Cafer Bey arkadaşımızın da, benim ile hem fikir olduklarını memnuniyetle öğrenmiş oluyorum.

Şimdi Anayasa'nın bu maddesi yahut fıkrası yalnız topraksız çiftçileri toprak sahibi yapmakta kamu faydası görmüştür. ve münhasıran bunlar için gerekli toprakların istimplâkine izin vermiştir. Çiftçi tâbirinin ve tarifinin dışında kalan kimseleri toprak sahibi yapmakta kamu faydası görmemiştir ve bunlar lehine toprak istimplâkine müsaade etmiştir. Benim kanaatimce topraksız çiftçiyi topraklandırmak için kamulaştırılan topraklardan çiftçiden gayriye toprak vermek caiz değildir. Anayasaya açıktan açığa aykırıdır.

Arkadaşlar; ben çiftçiden gayri kimselere hiç bir toprak verilmemesi fikrinde değilim. Bu kimselere çiftçi namına ve menfaatına kamulaştırılacak topraklardan toprak verilmesine muhalifim. Çünkü Anayasaya muhaliftir. Çiftçiden gayri kimselere bu kanun mucibince, münhasıran çiftçi için kamulaştırılan araziden değil, Devletin tasarrufunda bulunan araziden bundan sonra da Devletçe elde edilecek topraklardan verilebilir. Nitekim birkaç senedenberi arazi tevzi komisyonları her tarafta emvali metrükeden Hazineye itikal edipte Hazine uhdesinde bulunan toprakları köylülere dağıtmaktadır. Halil Mentеше arkadaşımızın ilgili dairelerden alıp bize söylediği rakamlara bakılırsa bu suretle dağıtılan topraklar yüz binlerce dönümü geçmektedir. Benim de ricam şudur : Bu kanun mucibince kamulaştırma muamelesi yalnız topraksız çiftçileri topraklandırmak için gereken topraklara münhasır olduğunu bu tasarıda gayet açık olarak belirtilmiştir. Bunun en büyük faydası bu kanunda dahi Anayasa'ya riayet ettiğimizi gayet açık olarak göstermektedir. Mütaalâm bundan ibarettir.

T. B. BALTA (Rize) — Sayın arkadaşlar; bendeniz benden evvel söz söyleyen arkadaşların temas etmediği başka bir mevzu sâdece işaretle etmekle iktifa edeceğim. Muhalefetimin sebepleri arasında arzettiğim üzere, Toprak Kanununun güttüğü gaye bakımından Komisyonunda tam bir ittifak halinde idik. Ayrıldığımız noktada, bu gayenin tahakkuku bakımından bendeniz de bazı bakımlardan başka mütalâa da bulunan arkadaşlar arasında idim. Bendenizin ileri sürdüğüm nokta bu reformun biranevvel tahakkukunu temin edecek tedbirlerin toplu olarak tatbik edilmesidir. Bu tasarıda bugün alınması lâzımgelen tedbirlerin alınmadığını gördüğüm içindir ki, bir kısım hükümlere muhatf kalmış bulunuyorum.

• Şimdi bu mevzu birinci maddede derpiş edilen gayelerle alakadardır. Birinci maddenin (B) bendi diyor ki: « Kendilerine arazi verilenlerle yeter arazisi bulunup istihsal vasıtaları eksik olan çiftçilerden muhtaç bulunanlara kuruluş, onarma ve çevirme sermayesi, canlı ve cansız demirbaş vermek » Kanunun gayesi bulur ammâ, bunun tahakkuku için gereken tedbirlere dair bu kanunda hüküm yoktur. Bu itibarla bendeniz kanunun bu bakımdan noksan olduğuna kanım. Bu kanaatimi alâkadar maddelerde bir teklifte huzuruza çıkararak tebarüz ettireceğim. Bu birinci madde kabul olunurken bu eheti izah etmek için söz almış bulunuyorum.

T. BANGUOĞLU (Bingöl) — Arkadaşlar; Bu maddede Toprak Kanununun en güzel hükümlerinden birine tesadüf ediyoruz. Sosyal görüşün ve insani düşüncenin bir ifadesi olan bir hükümdür. Hükümet diyor ki; (Benim topraksız kalmış insanlarımız vardır. Her ne sebeple olursa olsun toprağını yitirmiş, şehirlere düşmüş. Amelelik, bakkalık, çakkalık edip geçinen ve bir çok şehirlerde maalesef sürtüp dolaşan bu insanlar «Tekrar toprak isterim» dedikleri zaman ben bunlara toprak vereceğim.) Bu, bizim milletimizin sağlamlaşması ve bekası için çok güzel ve yerinde bir fikirdir. Maatteessüf bazı arkadaşlarımız bazı mülâhazalarla bu hükme itiraz ediyorlar. Arkadaşlar, bizim şehirlerimizde yığılan ve gitgide artan nüfusun menşei biraz gözden geçirirsek bunların ya doğrudan doğruya toprak sahibi olmuş, yahut babalarının veya dedelerinin çiftçi olduğunu tesbit edebiliriz. Biz hepimiz çiftçi çocuklarıyız. Şehre gelenler içerisinde biraz sıvırlmış, entellektüel olanlar, memur sınıfına girmiş olanlar vardır. Sivrilemiyenler daha umumî hizmetlerde, amelelikte hamallıkta, bakkalıkta çakkalıkta çalışmaktadırlar. Şehirlerde bu nüfus yüzde yüz semereli bir şekilde çalışma yapmamakta ve tufeylileşmektedir. Bunun tufeylileşmesi bir çok içtimai mahzurlar doğurmaktadır. Eğer biz bu nüfusu tekrar toprak sahibi kılarırsak, kendisine sermaye, toprak verirsek, tekrar çiftçi hayatına çevirirsek bundan memleke-

tin ancak faydası ve kazancı olacaktır. Binaenaleyh bu hükmü çok yerinde buluyorum ve yüksek heyetçe de tasvip edilmesini temenni ediyorum.

Nihayet arkadaşlar, bu şehirlerde küçük işlerde çalışan bir çok insanlarımız gibi entellektüel hakkında da aynı talepte bulunabilirim. Ben çocuğumun aynı tarzda bir hoca yetişeceğini temin edemem. Ben isterim ki, benim çocuğum, hepimizin çocuklarımız, yarın köprü altında kaldığı zaman Devlete baş vursun; (Dem çiftçi idi, babam çiftçi idi. Ben çalışacağım! bana toprak verin!) diye. Bu hakkı insanlarımızdan esirgememeliyiz. Ben yüksek Heyetin bu bahiste cömert davranacağına eminim.

F. F. DUŞUNSEL (Bingöl) — Arkadaşlar; Sayın Ali Münif Yeğena'nın temas ettiği nokta bizi bir Anayasa mevzuunu halletmek vaziyetinde bulduruyor. Anayasanın 74 ncü maddesi; çiftçiyi toprak sahibi kılmak ve ormanları Devletleştirmek için, diyor. Anayasanın hedef tuttuğu nokta, çiftçiyi toprak sahibi kılmadır. Yani 74 ncü maddesinin 1 nei bendinde, birinci fıkrasında yazılı ve âmme hukukunun ve hukuk esaslarının ana düsturlarından biri olan kaideye bir istisna vücuda getirirken burada Anayasanın kullandığı tabirin çiftçiyi toprak sahibi kılmak keyfiyetinden ibarettir. Binaenaleyh birinci maddemizde, Encümenin teklif ettiği birinci maddede mevcut «Çiftçilik yapmak isteyenleri» tabiri Anayasanın bu hükmünü, bu istisnasını genişletmek olur. Bu ise Anayasa hükümlerini değiştiren yollara riayet etmekle mümkün olabilir.

Sayın Tahsin Banguoğlu arkadaşımız bunun ulvî bir gaye olduğunu söylediler. Yani topraksız kimseleri, mesleki her ne olursa olsun, toprak sahibi yapmak güzel bir maksat olduğunu ifade buyurdular. Biz bütün güzel maksatları tahakkuk ettirmek için mutad olan yollara riayet ederek gayemize varabiliriz. Eğer, cemiyet bünyesinde bunun yapılması, bunun da bu istisnai yola giderek temini gerekli bulunuyorsa bu, Anayasanın tadili şekline riayet ederek değiştirmekle kabil olabilir. Bizim için güzel bir maksadı temin ederken, memleketimizin, milletimizin en büyük dayanağı olan Anayasanın ruhuna ve metnine ve hükümlerine tamamiyle riayet etmemiz bir vecibedir. Binaenaleyh burada mevcut olan çiftçilik yapmak isteyenlere verilecek topraklar hakkında Sayın Yeğenağın mütalâasını bendeniz de yerinde bulmaktayım. Bu eğer burada kalacak olursa bu güzel maksatlı kanunun içinde Anayasanın ruhuna ve metnine aykırı bir vaziyete meydana vermiş oluruz ki, bu katiyen doğru değildir.

Burada komisyonun, kanunun güzel anlaşılması ve güzel tanzimi bakımından ne mana ifade ettiğini anhyamadığım ve izahı da biraz

güç olabilecek olan «İş kuvvetlerini değerlendirecek ölçüde» tabirini izah etmesini faydalı görüyorum. Hakikaten böyle bir kanuna ağırlık vermekten başka bir kıymet ifade etmeyeceğini zannetmekte olduğum bu kelimelerin burada kalmasında fayda görmüyorum.

(C) bendine gelince; bu (C) bendi, kanunun ahengine hiç te uygun olmıyan ve gerekçeleri mahiyetinde olan bir ibareden ibarettir ki, kanunî bir karakteri olmıyan bu cümleyi burada tutmağı kanunun kuvvetine ve kanundan beklediğimiz hukuki neticeler veren hüküm verme ruhuna aykırı olur.

(C), bendi, «Yurt topraklarının sürekli olarak işlenmesini sağlamak».. Bu bir maksat olabilir. Bunun burada yeri yoktur. Okuyanı, şerhedecekleri şaşırtıcı bir ibarenin burada yeri yoktur. Kanun vazının maksadı nedir? «Yurt topraklarının sürekli işlenmesini sağlamak» demekten kasdi? İşte bu fıkranın maksadı kanunun umumî maksatları içindedir. Anayasayı değiştiren sebepler arasındadır. Fakat burada yeri yoktur.

Y. Abadan (Eskişehir) — Muhterem arkadaşlar; Anayasanın bendiyle iktisadi zaruretler arasındaki ayrılık mevzu bahis olduğu için bu husustaki düşüncelerimi ifade etmek üzere söz almış bulunuyorum.

Muhterem arkadaşım Tahsin Banguoğlu'nun mülâhazalarına esasta tamamen iştirak ediyorum. Şüphesiz ki, şimdiden meslekleri tâyin etmek suretiyle bundan sonra çiftçilik yapacakları topraktan mahrum etmek gibi bir düşünce, Büyük Meclisin tasvibine mazhar olacak bir düşünce değildir. Benden önce söz almış olan sayın Yegenâğının ve Feridun Fikri Düşünsel'in temas ettikleri mevzuda biraz işlemek ve bu mevzu üzerinde düşünmek icab ediyor. Benim naçiz kanaatıma göre Anayasanın 74 neü maddesine ek olarak konan ikinci fıkrası kamulaştırmaya tealluk eden birinci fıkradaki umumî hükmün bir istisnasıdır. Bu itibarla oradaki tahdit, çiftçiyi toprak sahibi kılmak için kamulaştırma hükümlerine ait olarak istisnasının burada bu kanunla kamulaştıracığımız topraklar hakkında cari olması icabeder. Yani bu kanunla kamulaştıracak olan toprakların, münhasıran çiftçi olanlara tevzi edilmesi, dar veya kifayetsiz toprak sahibi çiftçiye verilmesi esasının kabul edilmesi icabeder. Fakat bu şu demek değildir ki, biz bu kanunla herhangi bir şekilde çiftçi olmayanların vaziyetlerini mütalâa etmekten mahrum kalacağız Böyle bir düşünceye yer yoktur. Ancak Anayasanın 74 neü maddesinin ikinci fıkrasının sarîh delâleti bu kamulaştırmaya ayrılan istisnai hükmün ancak çiftçiyi toprak sahibi kılmak maksadına mâtuf olarak hasr ve tahsis ettiği için, biz bu kanun gereğince geniş arazisi olandan alarak kamulaştıracığımız araziden o vakte kadar çiftçilik yapmamış olanlara tahsis

cihetine gidersek, hem muhtevası bakımından, hem de şekli bakımından Anayasadan ayrılmış oluruz.

Bu meyanda şunu da arz etmek isterim ki, birinci madde kanunun gayelerini saymakla beraber, bunlar arasında çiftçiyi toprak sahibi kılmaktan başka donatma ve sair gayeler de yer almaktadır. Binaenaleyh bu madde de o vakte kadar çiftçilik yapmamış olanlardan bahsedilmesine muhalif değilim. Fakat ilerde sırası geldiği zaman muhakkak şekilde çiftçiden alınarak kamulaştırılan toprakların ancak dar veya yeter derecede toprak sahibi olmıyan çiftçiye hasredilmesinin muvafık olacağı ve bunun Anayasanın ruhuna ve esasına mutabık olacağı kanaatindeyim.

K. TURAN (Isparta) — Ben de Anayasa meselesine temas edeceğim.

Filhakika Anayasamız, kamulaştırma istisnasını çiftçiye toprak vermek için kabul etmiştir. Çiftçi kimdir? Anayasamız elimizdeki kanun çıkmadan evvel çiftçi olanlar, yahut öteden beri çiftçili olanlar diye bir kayıt kabul etmemiştir. Çiftçi dahi nihayet mevcut kanunları B. M. Meclisinin koyacağı kaideler içinde ifadesini bulan bir unsur olmaktadır. Halbuki bu kanunla komisyon bu Anayasanın istediği tarifi de vermiş oluyor. Nasıl? Elimizdeki üçüncü madde çiftçiyi şöyle bir nizamla bağlıyor. Bir tüzükle bir defa çiftçilik kayıtları tesbit ediliyor. Buraya çiftçilik yapacak olanlar kayıt olunacaklar ve çiftçilik yapmaktan vaz geçenler yine kayıtlarını sildireceklerdir. Şu halde bu madde ufak tefek değişikliklerle reyimize iktiran ederse çiftçi, çiftçilik kütüğünde kaydı olan kimsedir. Binaenaleyh çiftçi kütüğünde kayıtlı olmakla toprak sahibi olmak, birinci maddenin şumulüne ve 74 neü maddenin şumulüne girmek demektir. Yoksa Anayasayı bu manada alırsak çiftçiliği muayyen bir sınıfa bırakmaktan başka çare olamaz. Encümenin üçüncü maddesi benim kanaatimece çiftçiyi tarif etmektedir. Binaenaleyh burada ki çiftçi de Anayasanın 74 üncü maddesindeki çiftçidir.

R. KORALTAN (İçel) — Efendim, derhal arz edeyim ki, Ali Münif Yegenâ'nın verdiği takdir Anayasamızın metnine, ruhuna uygundur. Görüyorsunuz ki, arkadaşlar ana prensiplerden Şu veya bu mülâhaza ile genişleme yoluna girince daha kanunun kelimelerinin konuşulması sırasında bile ne kadar geniş anlayış farkları görülüyor. Onun için bir Devletin ve bir milletin Ancak dayanabileceği temel kanun Anayasa Kanunudur. bu ana kanun hükümleri üzerinde herhangi bir değişiklik yapılırken çok titiz bulunmak, çok kısıkanç davranmak zaruridir. İşte 74 neü maddenin birinci fıkrasının değiştirilmesi 1937 yılında teklif edildiği esasında, yapısında âmme menfaati yani kamulaştırma prensibi bulunmıyan çiftçiyi topraklandırma mevzuundan

bir memleket dâvası olmak mülâhazasıyla Anayasamızın kamulaştırma prensipine dâhil olsun diye bir tez ileri sürülmüş ve ancak o miktar ve o ölçü içerisinde bu hüküm konmuştur. Yani çiftçiden toprağı alacaksınız, kime? toprağı veya yeter toprağı olmiyan çiftçiye vereceksin. İşte zaruret buradadır. Bunu genişletmeye başladınız mı bu anlayış giderek Anayasada sınırları genişletir, bu doğru değildir. Anayasamızın bir maddesi, yine usulüne müracaat yolu ile değiştirilebilir. Aksi halde şu veya bu düşünce ile istediğimiz gibi, dilediğimiz gibi genişletebiliriz yoluna gidersek, bu zararın ne başında ne de sonunda, durabiliriz. Zaten prensip ayrılışının en tehlikeli tarafı budur. Bu itibarla Feridun Fikri ve Ali Münif Yeğena arkadaşlarımızın noktaî nazarları, anayasamızın ruhuna tamamen uygundur. Bunda titiz davranalım arkadaşlar.

F. F. DÜŞÜNSEL (Bingöl) — Efendim, Kemal Turan arkadaşımızın söylediği ikinci maddede « Arazide ekim, dikim, bakım, ve yetiştirme yollarıyla nebat, hayvan veya hayvan mahsulleri istihsalinde bulunmaya veya bu mahsullerin yetiştiricileri tarafından işlenip değerlendirilmesine «çiftçilik» ve bu işleri devamlı olarak yapanlara «çiftçi» denir.

Üçüncü madde — Çiftçiler tarım teşkilâtının bulunduğu yerlerde tüzükte gösterilecek usul ve şekle göre tutulacak kütüklere kendilerini yazdırmak ve çiftçilikten vazgeçtiklerinde kayıtlarını silirmek zorundadırlar.

Bu gereği yerine getirmiyenler bu kanunla çiftçilere tanıyan haklardan faydalanamazlar.

Asıl buradaki ruh nerede? Devamlılık unsuru.

Komisyon müzakerelerini yakından takip eden arkadaşlarımız hatırlarlar ki; komisyon bu devamlılık meselesi üzerinde esassı durmuştur. Devamlılık burada bir unsurdur. Çiftçilikten Anayasa hangisini kastediyor? Hangi çiftçidir ki, çiftçilik itlakma seza ola? Çiftçi olmiyan geçici kimesne böyle istisnai yola gidebilir mi? Sonra bu yola gitmek, gayet tehlikelidir arkadaşlar. Biz geçen gün sayın arkadaşımız Hamdi Şarlan'ın dediği gibi, bir hukuk Devleti kurmuşuzdur ve bu günkü Cumhuriyet idarenin ruhu, Anayasamızın, ana prensiplerinden aldığı kuvvetlerle ve kudretlerle inkişaf etmiştir. Bugün Sanfransisko, da toplanan konferans, amme hukukuna ait bir takım esaslar koyuyorlar. Biz o esas bundan 20 şu kadar yıl evvel, Anayasamızı kurarken, bu gün en ileri düşünenler kadar olsun, buraya koymuşuzdur. Bunların hükmüne canımızı, ruhumuzu bağliyerek koymuşuzdur. Bunları böyle şişirme yolu ile, genişletme yolu ile, bir parça zorlama yolu ile yapamayız. Eski hukukçuluğumuz da elden gitmiyor. İstisna, yüksek malûmunuzdur ki mevrudine mak-surdur. (Alkışlar)

N. OSTEN (Giresun) — Muhterem arkadaşlarım; bu kanunun iktisadî ve içtimai bünyemizde yapacağı değişiklikler bakımından önemi ve harice karşı arzettiğimiz heybetli manzaranın ve rejimimizin kökleşmesi bakımından ehemmiyeti, dün söz alan hâtip arkadaşlar uzun uzadıya belirttiler. Bendeniz, daha ileri gidecek şunu da arzu ederim ki, Yüksek Meclis, ileride daha cömert davranarak çiftçilik yapmak isteyen müteakidene dahi bunu teşmil etsin. Fakat, şimdilik buna imkân yoktur. Bu tasarrufların birinci maddesinde mevcut hükümlerin, Anayasamızın 74 ncu maddesiyle tezat teşkil ettiğine dair vaki beyanattan dolayı söz aldım.

Hakikaten 74 ncu maddenin ikinci fıkrası ile bu hüküm tezat teşkil eder mi etmez mi?

Yani, çiftçilik yapmak isteyenleri dahi buraya sokmamız Anayasamızın 74 ncu maddesinin ikinci fıkrasıyla bir tezat teşkil eder mi? Bendeniz etmiyeceğine kaniim. Filhakika, Anayasamızın 74 ncu maddesinin 2 nci fıkrası çiftçiyi toprak sahibi yapmaktan bahsediyor; amma çiftçilik yapmak isteyenlere toprak vermekten bahsetmiyor. Binaenaleyh, menedici bir hüküm olmadığına göre, endişeye de mahal yoktur. Yavuz Abadan arkadaşımızın izah ettikleri endişeye, yani bunlara da vermeğe kalkarsak bunun önüne geçilemez endişesine bendeniz şöyle bir hal çaresi bulmaktayım. Kamulaştırılan topraklar esasen çiftçilerin ihtiyacının yarısını bile karşılayamaz. Binaenaleyh bu topraklardan gayri Devlet arazisinden de verilecektir. Buraya bir hüküm konarak tashih edilirse ve denirse ki: «Çiftçilik yapmak isteyenlere kamulaştırılan topraklardan değil Devletin elindeki araziden verilir.» Zannedirim bu şekil, endişeyi bertaraf etmiş olur. Maruzatım bundan ibarettir.

K. TURAN (İsparta) — Efendim; mesele şöyle tasvir edilirse o takdirde bu işi kabul etmeğe imkân yoktur. Herhangi bir şehirde herhangi bir sanatla uğraşmakta olan bir kimse bir gün gelip ben çiftçilik yapmak istiyorum dediği zaman, kendisine toprak verilsin demiyorum. Anayasa hükümlerine karşı bu hükümleri dar tutanlara karşı cevap verirken böyle adamlara toprak verilsin demek istemiyorum. Encümen heyeti umumiyesi ve bir çok hukukçu arkadaşlarımızın kabulüne mazhar olan üçüncü madde vardır. Son fıkra bu kanunun temin ettiği haklardan istifade etmek için çiftçi olmak lâzım. O halde çiftçi kimdir. Tüzük hükümlerine göre kayıtları yapılacak olan ve böylece sicile kaydolunacak adamdır. O adam çiftçilikten çıktığı zaman kütükten de ismi çıkarılacaktır. Herhangi bir sahadan gelmiş adam toprak istiyor. Bu toprağı kavuşacaktır, kendisine toprak verilecektir, Anayasaya aykırı hareket edilmiş olacaktır, ben meseleyi böyle görmüyorum. Halbuki üçüncü maddeyi bütün şumuliyle

düşünürsek, Anayasanın tamamen kendi maddesine girmiş oluruz. Tabii bunun bir tüzüğü, bir kaydı, bir heyeti olacaktır. Bunu kütüğe kaydetmekle salâhiyetli makamlar olacaktır. Binaenaleyh bir adam çiftçi kütüğüne kaydedilmek lâzımgeldiği zaman bütün o tüzüğün vasıflarına göre, nerede bir çiftçilik ameliği yapmıştır, nasıl bir aileden gelmiştir? Niçin toprak bulamamıştır? Hakikaten çiftçilik yapmış mıdır? Hakikî hüviyeti nedir. Bunları tetkik ettikten sonra o adama çiftçi denecektir. Artık çiftçi dedikten sonra Anayasanın hükümlerine pek muvafık olarak ve haklı olarak kendisine toprak verilebilir. Binaenaleyh üçüncü maddede böyle bir kayıt bulunmasaydı ve tüzüğe muvafık olarak kütüğe kaydedilmesi şartı olmasaydı yukarıdaki birinci fıkranın tayyine ben de iştirak ederdim. Çünkü Anayasa da çiftçilik yapacakları kastediyor. Bir adam tüzük hükümlerine göre çiftçi addedildiği ve kütüğe kaydedildiği zaman topraktan da istifade edecektir. Binaenaleyh ben bir fark görmüyorum. (Doğru sesleri).

S. İÇÖZ (Yozgat) — Aziz arkadaşlarım; tasarrufların birinci maddesi, toprak verilecek çiftçileri sayıyor, ziraat yapacakları tadad ediyor. Birincisi, arazisi olmıyan çiftçiye arazi verecek 2 neisi arazisi olupta toprağı yetmeyenlere ikmal edecek çiftçi olmadığı halde, ben çiftçilik yapacağım diyene verecek. Bunda şu mahzurlar vardır: Vaktiyle bu memlekete muhacir olarak Boşnaklar geldi. Memleketinde belki hamaldı, amele idi. Hükümet toprak veriyor, hayvan veriyor, tohum veriyor, para veriyor diye iştirak, ben çiftçiyim diyen hücum etti. Bir müddet sonra aldıkları toprakları sattılar ve ortadan kayboldular. Sonra mütekahterlere de arazi verildi. Açık gözler bunların elinden araziyi topladılar. Onlar yine topraksız kaldılar. Gerçi 34 nci maddenin son fıkrası, evvelce çiftçi olmayıp da arazi dendiği takdirde çiftçilik yapacaklarına Tarrm Bakanlığınca kanaat getirilenler tabiri varsa da bence bu da pek mahzurdan salim değildir. Tarrm Bakanlığı ihtimal ki başkasından sorarak kanaat getirecektir. Binaenaleyh böyle aslen çiftçi olmadığı halde çiftçilik yapacağım diye toprak isteyenlere toprak vermek mahzurludur. Bu fıkranın tayyine ben de taraftarım.

Y. ABADAN (Eskişehir) — Efendim, Sayın Necmi Osten'le taaruz halinde olmadığımızı gördüğüm için ona cevap vermek üzere aldığım sözü başka bir maksatla kullanacağım.

Arkadaşlar, burada Anayasaya aykırılık meselesiyle ameli ve içtimai fayda veya iktisali menfaat mülâhazasını birbirine karıştırdılar. Bendenizin esas nokta nazarım şudur: Anayasanın 74 nci maddesinin eki olan ikinci fıkrasını yalnız ormanlara ait hükmü çıkartarak okuyorum: (Çiftçiyi toprak sahibi yapmak için kamulaştırılacak

arazi bedelleri, bu bedellerin tediyesi sureti mahsus kanunlarla yapılır)

Şimdi bu şekilde kamulaştırılacak arazi, ancak çiftçiyi toprak sahibi yapmak içindir, başka türlü kullanılamaz. Birinci esas budur. Bununla beraber üzerinde durduğumuz kanun sadece bu bedeli tayin eden veya ödenme şeklini gösteren bir kanun değildir. Şüphesiz ki, bu kanun içine başka mevzular da girer. Bu itibarla kanunun ierisinde herhangi bir gaye faslında vesairede çiftçilik yapmak isteyenlere toprak vermek için hükümler koymayı ne Teşkilâtı Esasiye Kanununa aykırı bulurum, ne de burada yer almasına muarız bulunurum. Yalnız bu kanunun kamulaştırılacak arazinin bedellerine ve sureti tesvivesine dair olan hükümlerine göre çiftçiden alacak olan toprağın ancak çiftçilik edenlere inhisar etmesi zaruridir. (Bravo sesleri). Bunu zannediyorum ki, Şefik Tugay arkadaşım ortaya atmıştır ve mevzu kendisinin de mazbatada muarız kaldığı (G) fıkrasıyla ilgilidir. Bunu istersek burada hallederiz, istersek bir formülle ileride düzeltiriz ve açıklarız. Yalnız ben bir teklif yapacak vaziyette değilim. Anayasanın 74 nci maddesinin 1 nci fıkrasından istisna suretiyle bu kanun hükümlerine göre kamulaştırılacak araziden aslında çiftçi olmayanlara tahsis yapamayız. (Bravo sesleri).

GECİCİ K. SÖZCÜSÜ C. TÜZEL (Kavseri) — Arkadaşlar, çiftçi olmadıkları halde kendilerine arazi verilecek olursa çiftçilik yapmağı taahhüt edecek olanlara Devletin arazi vermesi şüphesiz ki, yurt topraklarının taraf iletilmesini temin bakımından güzel ve hayırlı bir sev olur. Ben zannediyorum ki, hiçbir kimse çiftçi olmadıkları halde toprak edinecek olursa çiftçilik yapmayı taahhüt edenlere Devletin toprak vermesine muarız değildir.

Anayasa, 74 nci maddesiyle çiftçiyi toprak sahibi yapmak için araziye kamulaştırmaya izin vermiştir.

Binaenaleyh çiftçiyi toprak sahibi yapmak maksadiyle çiftçinin elinden alacak arazi kamulaştırılacak, çiftçi olmayıpta çiftçilik yapmak isteyenlere ve çiftçilik yapmağı taahhüt edeceklerine verilmesin deniyor. Bu kanun yalnız kamulaştırılacak toprakların yalnız çiftçiye verileceğinden bahseden ve buna inhisar eden bir kanun değildir. Çiftçi olmadıkları halde çiftçilik yapmak isteyenleri ve çiftçiliği taahhüt edecekleri dahi Devlet toprak sahibi yapmak istiyor. Bunun, bu kanunun maksatları arasında zikredilmesi ve bu kanunun maksatlarına Anayasanın cevaz ve müsaadelerine dayanarak kamulaştırılacak araziden çiftçilere verilecek topraklarla beraber Devletin, çiftçi olmadıkları halde çiftçilik yapmak isteyenlere ve çiftçiliği taahhüt edeceklerine de toprak verilmesini kanunda zikretmek, bunu da maksatları arasına almak, Anayasaya hiç bir mugayeret teş-

kil etmez. Kaldı ki, tasarrufların 8. ci maddesinde kamulaştırılacak, dağıtılacak arazi tayin edilirken (A) fıkrasında, «Devletin hükmü ve tasarrufu veya hususi mülkiyeti altında bulunup kamu işlerinde kullanılmayan arazi» dağıtılacak arazi arasında gösterilmektedir. Binaenaleyh, Devletin kendi tasarrufu altında bulundurduğu veya hususi mülkiyeti altında bulundurduğu vekamu hizmetlerine ayırmamış bulunduğu araziye çiftçiliği taahhüt ettikleri takdirde isteyenlere vermek gayet tabiidir. Devletin kamulaştıracağı topraklardan çiftçi olmıyanlara arazi vermesi zaten şu bakımlardan da bahis mevzuu değildir. Aşağıda maddeleri gelecek. Tarım Bakanlığı bir yerde kamulaştırmaya başlamadan önce, o bölgede tedkikat yapacak ve bu tedkikinde çiftçi, ortakçı kiracılarla tarım işçilerini nazarı itibara alarak bunların ihtiyaçlarını tesbit edecektir. ve bu tesbit ettiği ihtiyaçlara göre kamulaştırmayı yapacaktır. Binaenaleyh ihtiyaç tesbit edilirken zaten listesinde yer alması bahis mevzuu değildir. Yene tasarrufların 34 üncü maddesinde «evvelce çiftçi olmayıpta arazi edindiği takdirde çiftçilik yapmağı taahhüt edenler» sıranın en sonunda gelmektedir. Binaenaleyh evvelce çiftçiye ondan sonra ortakçı ve yarıcıya, ondan sonra hiç toprağı olmıyanlara, daha sonra Ziraat Fakültesinden mezun olacaklara ve bütün bunlara arazi dağıtıldıktan sonrada çiftçi olmadığı halde arazi edinecek olursa çiftçilik yapmağı taahhüt edenlere verilecektir. Binaenaleyh kamulaştırılacak toprakta hadler tesbit edilirken çiftçi olmıyanlar nazarı dikkate alınmayacak, ancak çiftçilerin adedi ve ihtiyaçları nispeti göz önüne alınarak yapılacağına göre, bunların kamulaştırılan araziden yer alması mevzuu bahis değildir. Kaldı ki bunların kamulaştırılan araziden toprak alacaklarına dair bir hüküm de mevcut değildir. Madde tasarrufların maksadını zikrediyor. Diyor ki; toprağı olmıyanlara, yeter derecede toprağı olmıyanlara çiftçilik yapmak isteyenlere toprak vermek ve bu toprakların işlenmesini sağlamak ve yurt topraklarının bu suretle sürekli olarak işletilmesini temin etmektir. Kamulaştırılıp eşhassa dağıtılacak araziden her müracaat edene arazi verilmek gibi arkadaşlarımızın endişeleri varsa ve bu maddede arkadaşlarımızın endişelerini bertaraf edecek şekilde bir hüküm yoksa oraya icabeden hüküm konabilir. Arkadaşımız Yavuz Abadan bu meselede vaziyeti gayet güzel izah ve teşrih etti. Bu suretle hareket edilirse zannedirim mesele kalmaz.

H. R. ÖYMETN (Bolu) — Arkadaşlar, Yavuz Abadan ve Cafer Tüzel arkadaşımız, çiftçilik yapmak isteyenlere ve bu sebeple toprak isteyenlere toprak vermenin Anayasaya aykırı olmayacağını belirtmiş bulunuyorlar. Bu tasarrufların heyeti umumiyesi üzerinde yapılan konuşmalarımızda işin bir prensip ve bir toprak reformu olduğunun tebarüz ettirildiğini hatırlatmak istiyorum.

Binaenaleyh, çünkü konuşmalarımızın ruhu nu ve çehresini ve hemen her hatibin söylediği sözlerin mânasını ve maksadını gözönüne getirecek olursak bu kanun tasarruflarını; topraksızlara ve yeter toprağı olmıyanlara ve yeter toprağı olduğu halde vasıtası eksik olanlardan başlayan bir sıra üzerinde giderek yurt toprakları üzerinde kalan boşlukları doldurmak ve bu suretle C bendinde ifade edildiği gibi bütün yurt topraklarını sürekli surette işletmek gibi bir fikri ileri sürmektedir. Binaenaleyh, bu hedef dışında çiftçiliği meslek edinmek isteyip te büyük bir sermaye ile dışarıdan toprak satılmamıyacak olanlara, sayın arkadaşların da tebarüz ettirdiği gibi, bedel kısmında konulacak bir farkla bunlara vermeyi selbedecek bir maksat zannediyorum, kanunun ana ruhuna aykırı olur.

Bu prensibi belirttikten sonra konuşma sırasında yurt topraklarında olan seyahatlerimden bir ikisini de tedai eseri olarak, fakat meseleye taalluku bakımından ifade etmek isterim : Geçen yıl Samsun'da, Amasya'da halkevleri faaliyetini takip etmek için dolaşırken o civarda kurulacak bir teknik ziraat okulunun sahası seçilirken o yerin adna Alman çiftçiliği dediler. Keza Trakya'da dolaştığım zamanlarda bir yer için de burası İngiliz çiftçiliği dediler. Gene trende seyahat ederken yanımda oturan yabancı bir zat; bize şu toprak ve alâti ziraiye ile çiftlik yapmak için ne kadar müsaittir derken bu misallere de dayanmak istenmiş olacak?

Şimdi, memlekete dışardan gelmiş ve memleketin şarkında ve garbında boş toprak bulup da alıp yerleşmiş insanlar yakın tarihimizde vardır. Yeniden çiftçi olmak maksadıyla gerek parasıyla ve gerekse boş sahâyı işletmek suretiyle bir faaliyeti ortada dururken; sayın arkadaşımızın da işaret ettiği gibi işini düzenlememiş ve toprak almağa muhtaç olmuş ve toprağın üstünde bu toprağa katılmış bir insan ortaya çıkıp ta böyle bir şeye mazhar olmak isterse, böyle bir şeye başvuracak olursa niçin reddedelim? Zannediyorum ki, asıl olan bu maksat sonraya kalmıştır, C fıkrasında. Yani yurt topraklarını sürekli surette işletmek; burada Düşünsel arkadaşımızla beraber değilim. Çünkü bu kanunun güttüğü başlıca maksatlar şunlardır diye başlıyor. Maksatların sıralandığı bir yerde maksadın yazılmaması bilmiyorum ne dereceye kadar doğru olur?

İkincisi, dikkat ettim, bütün gerekçede, gerek Hükümetin, gerek komisyonun gerekçesinde ve hattâ muhalefet şerhi veren arkadaşların beyan ve ifadelerinde bütün hedef yurt topraklarında sürekli olarak işlemek yönünden hareket ediliyor. Benim gördüğüm eksik şudur; Hükümet tasarruflarında bu sürekli surette işleme maksadı, arazi üzerinde işletmelerin kurulması ve yurt topraklarının sürekli surette işlenmesidir. Yani işletme kurumuna bağlı bir şekilde yurt topraklarının sürekli bir surette işletilmesini ben

söyle anlıyorum. Yani yurt topraklarının sürekli işlenmesi mutlak olarak alınmıştır. Binaenaleyh bu maddede yazılı arazisi olmıyan, yeter arazisi olmıyan vesair noksan olanlara verdikten sonra bunun haricinde kalanlara da verilmesi yurt topraklarının mutlak olarak işletilmesini hedef tutuyor gibi görünür. Bu bakımdan ayrıca arazisi olmıyan ve çiftçilik yapmak isteyenlerde bir fark görürüm. Arazisi yok, ayrıca çiftçilik yapmak istiyor. Biri isteğini söylemiş, öbürü söylememiş içinde kalmış. Böyle bu ayrıca çiftçi olanlar için serbest. Fakat toprağı olmayıp da buna sıcak bir yuva gibi sarılacak olanlara da çiftçi olmasalar bile toprak vermemek doğru değildir.

Çiftçilerin yazılmasına gelince; biz hakikaten bu aşağıdaki; arkadaşlarımızın işaret ettiği gibi maddelerle başlıyor yazmağa. Çiftçi kütüğü tutulacak vesaire. İleride gelecek maddelerde zaten bunun şartları vardır. Çünkü Tarım Bakanlığı bu toprakları gözü kapalı olarak verecek değildir. Çiftçilik yapabileceklerine kanaat getirdikten sonra verecektir. Onun için üzerinde durulmağa değmez. Binaenaleyh bence tamamen yerinde bir hükümdür. Bu hüküm Anayasaya da aykırı gelmez, hem de burada kalması maksadı daha ziyade ifade etmiş olur, bunda fayda vardır.

M. ÖKMEN (Ankara) — Arkadaşlar, bir iki gün önce Cumhuriyet Dışişleri Bakanının bir Royter ajansına verdiği bir beyanatını okuduk. Hasan Saka, haklı olarak, muhabire, insan hürriyeti, mal masuniyeti, medenî millet davasına ait esaslarda teşkil edilen Türk Anayasası ileri ve modern bir Anayasadır diyor. Dışişleri Bakanımız bunda çok haklıdır. Bununla iftihar edilebilir. Hür insan, medenî insan, vicdan hürriyetini, mal masuniyetini her türlü emniyeti bizim Anayasamızda kâfi derecede bulabilir.

Arkadaşlarım, bundan 20 - 25 sene evvel, büyük bir isabetle, güzel bir görüşle birinci, Büyük Millet Meclisi tarafından yapılmış olan ve bizim millî bünyemizin resmî hüviyetini cidden çok isabetli bir şekilde tesbit etmiş bulunan Anayasa üzerinde hassas bulunmakta arkadaşlarımızın hakları vardır. Ancak arkadaşlar, biz, nasları yırtıp atmış bir milletin inkılâpçı çocuklarıyız. Anayasa üzerinde de tadil yapabiliriz. Fakat bilerek, şuurlu ve usulü dairesinde.

R. KORALTAN (İçel) — Usulü ile.

M. ÖKMEN (Ankara) — Bu esası, bu şekilde tesbit ettikten sonra, şimdi maddenin Anayasaya muhalif olup olmadığı hakkındaki mütalâaya geleceğim.

Benim görüşüme göre Şefik Tuğay'ın ortaya attığı mevzuun şimdi müzakere ettiğimiz birinci madde ile bir alakası yoktur. Çünkü birinci madde toprağın niçin ve ne suretle istimlak

edileceğini söylemez. Onu 14 ncü madde söyler. 14 cü madde der ki; kamulaştırmaya aittir. Arazisi olmıyan veya arazisi az olan veya hut arazi üzerinde çalışmak isteyenlere dağıtılmak üzere tesisleriyle beraber toprak istimlak edilir. Birinci madde ise doğrudan doğruya Devletin herhangi bir suretle uhdesinde olan arazisinin tevziine salâhiyet vermektedir. Kanunun diğer bir hedefini gösteren maddedir. Devletin elinde kamulaştırmak suretiyle arazi bulunduğu gibi suveri muhtelifle ile iktisap edilmiş bir çok arazi vardır. İşte madde bu toprakların yekûnunun kimlere dağıtılacağını gösterir. Bu itibarla maddenin, tekrar ediyorum, Anayasa ile muhalefeti mevzubahis olamaz.

Şimdi arkadaşlar, Anayasa mucibince çiftçi toprak sahibi yapmak için Büyük Millet Meclisi hususi bir kanun çıkarabilir. Değer pahası yerine hususi bir bedel tâyin edebilir, bedeli peşinen tediye edilecek yerde taksitle ödeyebilir. Anayasanın verdiği bu salâhiyetle biz bu kanunu çıkarırız ve çıkarıyoruz. Çiftçi için, topraksız çiftçi için ve az topraklı çiftçi için, ziraat işçisi için çıkarırız. Ziraat işçisi haric diyecek kadar dar düşünmeye hakkımız yoktur. Çiftçiliği kendisine sanat edinenler ki adı işçi dahi olsa yine çiftçi hükmü çıkar. Binaenaleyh vüksek Anayasanın tefsir veya tevsi edildiği hakkındaki mütalâa yerinde olamaz.

Kanunun Anayasa ile alakalı maddesi (14 ncü madde ile bedele ait olan maddesidir.) Arkadaşların mütalâası ancak orada münakaşa edilebilir. İşte : Müsaade ederseniz her iki maddeyi okuyayım :

Madde 14. — «Arazisi olmıyanlara veya yetimiyenlere dağıtılmak üzere aşağıda vazılı arazi, üzerindeki yapı ve tesisleriyle birlikte Tarım Bakanlığınca kamulaştırılır...»

Bu madde geldiği zaman arkadaşlar yerinde veya yerinde olmayarak bu kamulaştırmanın çiftçiye, çiftçiliği sanat itti haz edenlere raci olduğunu iddia edebilirler. Fakat birinci madde gibi Devletin doğrudan doğruya bu kanunun maksadını ve Devletin uhdesinde bulunduğu, muhtelif suretlerle iktisap ettiği arazisinin tevziine ait maddeyi Anayasanın herhangi bir maddesiyle muhalefet halinde bulunduğunu iddiaya imkân yoktur. O halde mücbir bir lüzum, bir sebep yokken Anayasanın bu kanunun (1) nci maddesiyle zıt olduğunu iddia ederek daha birinci madde üzerinde iken maddenin tehiri, tadili yoluna gitmemiz, zannederim yerinde faydalı bir şey olmaz. O itibarla ricam şudur; Şefik Tuğay arkadaşım ve yahud bu fikri ortaya atan diğer arkadaşımız 14 ncü madde geldiği zaman bunu mevzuubahis etsinler. Orada hepimiz noktai nazarımızı söyleriz. Nihayet Büyük Meclis hakikate vâsıl olur. Fakat birinci maddenin, Teşkilâtı Esasiye Kanununa aykırı ol-

duğu mütalâasından vazgeçsinler. (Bravo sesleri).

F. F. DÜŞÜNSEL (Bingöl) — Efendim; böyle bir kanunu müzakere ederken ana maksadın ulviyet ve kudsiyetine füsunlu tesiri altında kalarak tetkik ve tahlillerimizi gevşetmemize imkân yoktur. Maksat büyüktür, âlidir. Amma kanun tanzim etmekteki vazifelerimiz de hiç değilse o kadar âlidir. Onun için bütün dikkatimizi ve hassasiyetimizi kanunun tanziminde de ana maksada olan bağlılığımız nispetinde bir bağlılık göstermek mecburiyetindeyiz. Onun için böyle mühim bir kanunun tanziminde büyük Meclise yakışan dikkatle, ilgi ile, itina ile kanun üzerinde durmak mecburiyetidir. Dün şu ulvî esaslar üzerinde görüşüldü, onun için bunu gevşetici, tesirini giderebilecek gibi mülâhazalarla kanun yapmak hususundaki mesaide herhangi bir mülâhazaya yer vermemeliyiz. Tasarıyı tetkik edeceğiz, o yüksek maksadı takip eden Meclis buradadır. Yapılan beyanı alır, tetkik eder, tahlil eder yine yüksek isabetiyle neticeye varır. Büyük Millet'in büyük Meclisine yakışan sükûnet ve dikkatle teşri vazifesini yapar. Binaenaleyh, teşri vazifemizi yaparken bu esaslar üzerinde yürüneliyiz.

Şimdi işin esasına gelince; Anayasanın hükmüne muhalefet etmek veya muhalefet etmemek meselesi; Sayın Cafer arkadaşımız ve Yavuz Abadan arkadaşımızın ikisi de bu nokta üzerinde tamamen ittifak buyurdular. Yani dediler ki, bu, Anayasanın istisnai fıkrasının maksadı, münhasıran çiftçiye toprak sahibi etmektir. Yani çiftçiye istisnai fıkradan istifade ettirmek maksadına maksurdur, dediler. Bunu yüksek, âli maksatla genişletemeyiz. Onun için ayrı bir kanun yaparız, yahut kamulaştırma yolunun haricinde bir yol tutarız. Fakat böyle istisnai hükümleri ihtiva eden ve değer baha prensibinden veyahut peşin tediye prensibinden ayrılan veyahut amme menfaati mânâsına getirip buraya da bağhyan bir formül üzerinde dururken, o formül hangi hususa ait ise o husus üzerine maksur olarak, darlığı ile alınarak mütalâa edilme mecburiyeti vardır.

Şimdi halledilecek mesele nedir? Topraksız çiftçiye toprak sahibi, mal sahibi edelim derken bu kamulaştırma hükümlerinden istifade ederken tutacağımız yol, ancak Anayasadaki hükme maksur olacaktır. Bunda da Sayın Yavuz Abadan'ın ve diğer arkadaşlarımız müttetikler. Demek ki bunu genişletemeyiz. Veririz, arazi veririz. Devlet peşin para ile alır, ayrı bir formüle gider, kendi malından verir, bunları yapabilir. Şimdi sayın Cafer arkadaşımız ki, bu husustaki yüksek ve isabetli fikirlerini komisyonda bendenizin dikkat gözümü açan bir kaynak olmuştur. Bendeniz bu hususta samimî olarak arz edeyim ki, belki dikkat etmemek yüzünden buna itikal edemiyecaktım. Kıymetli, yüksek ikazları eski bir

hukukeu arkadaşını harekete getirmekle beraber buradan hareket ediyorum. Fakat yüksek arkadaşımın, kendilerinin mütalâaları şu noktada hülâsa olunabilir. Bu kanunun maddelerinde, aşağıdaki 14 ve diğer maddelerinde bunlar istintaç suretiyle, bu hükümler mahfuzdur diye buyuyorlar. Ben kendilerinin yüksek irfanına müracaat ederim. Böyle bir sistem doğru olur mu? Netice itibariyle şunu takdir ederken; yani istimlâk edilecek yeri takdir ederken şu suretle bunların ihtiyacı nazarı itibara alınmayacak ve yahut diğer bir madde de tevziatta en son kademede bulunacak.

Maksatlar açık olmalı, bir kanun yapılırken böyle nâzik mevzuların içinden, hattâ yanından geçilirken, gayet açık, vazih muttarit ve vuzuhlu hükümler koymak lâzımdır. İstintaç. Bu kanunu yapan biziz amma tatbik edenler başkalarıdır. Yarın maksat şunu veya bunu idi diye vazih kanunun karşısına çıkılacağına, iş yüksek huzurunuzda deşilmiş, dökülmüş iken onu içinden kırık çeker gibi alivermek, teneffüsteki usreti gidermek daha doğru olmaz mı? Zannedirim ki bu, daha faydalıdır. Onun için kıymetli arkadaşım, burada kaydedilen şey, kanunda bir inisam bir güzellik, bir tenasüp olsun. İlim adamları tarafından tetkik edilirken Büyük Millet Meclisinden çıkan bir kanunda, bilhassa Anayasanın temas ettiği mevzuubahis olan bir kanunda tam bir isabet ve dikkat eseri görmek ve bir karışıklığa mâruz bulundurmamak lâzımdır. Vazih kanunun maksadı şu muydu, bu muydu, diye araştırmaya mahal kalmaması. Bunu hazırlayan, yüksek insanlardan mürekkep bir manzumedir. Bunu üç dört kişi yazmıyor ki. Bunun bir düzene girmesi lâzımdır. Bu itibarla mademki kendileri maksatta mutabiktirlar, ya bu; çiftçilik yapmak isteyenler, kelimesinin yanına başka bir kelime bulsunlar yani maksadı fevt etmiyecek, aşağıdaki ana esasları izale etmiyecek ve icabında böyle kamulaştırma yoluyla bu gibi kimselere arazi verilmiyeceğini ifade edecek bir hüküm koysunlar.

Hülâsa kendileri kanunun baştan başa tanziminde çok dikkatli mesai sarfettiler, ona göre bir ahenk ve düzen versinler. Ben bunu arzetmek istiyorum, maksat budur.

Sonra son fıkraya gelince: Yurd topraklarının sürekli olarak işletilmesini sağlamak;

Bu kanun çiftçiye topraklandırma kanunudur. Yurd topraklarının sürekli olarak işletilmesi mevzuu gerekçede yer alması lâzım gelen bir ibaredir ki, bu, aynı zamanda gerekçeli bir madde oluyor. Bu ibarenin burada yeri yoktur. Biz kanun tekniği bakımından çok ilerledik. Yirmi beş senedir Cumhuriyet idaresinde yapılan kanunlar her yıl teknik bakımından ilerlemektedir. Böyle maksatlar, hüküm ifade etmeyen kısımlar artık maddeye girmiyor, koymuyoruz. Bu hal-

artık usulümüz olmamaktadır. Artık biz bu yolları yürümüş, bu merhaleleri aşmış bulunuyoruz. Onun için arkadaşlarımdan ricam, şu hususlarda birinci maddenin tam bir şekilde ele alınmasıdır. Bir arkadaşımız birinci maddenin üzerinden geçilversin gibi bir fikir mi söylediler, nedir? Pek anlayamadım. Fakat birinci madde olsun, onuncu madde olsun, bir iki madde üzerinde fazla durulur ve münakaşa edilebilir. Binaenaleyh birinci maddenin fazla münakaşayı mucip olması bir mahzur ifade etmez zannederim.

S. BATU (Çanakkale) — Belki tenvire medar olur diye söz aldım. Arkadaşların da belirtiler bu kanunun maksadı, yalnız eşhas elinden alınıp kamulaştırılan arazinin tevzii dediler. Biliyoruz ki, bundan başka Devlet arazisini ve hususi muhasebeler elinde bulunan araziye de tevzi edeceğiz. Onun için Hükümet Anayasa mucibince hakikaten eşhas elinden alınıp kamulaştırılarak çiftçiye verilecek araziye çiftçiden gayriye verirse bu bir münakaşa mevzuu olabilir. Fakat bu kanunun gayesi yalnız eşhas elinden arazi alıp kamulaştırma olmadığına ve Devlet arazisinin de tevzii mevzulbahis olduğuna göre yalnız Devlet arazisi vermek değil, verilen toprakların iyi işletilmesi gaye edildiğine göre benim şahsi mütalâam, bu maksadın anayasayı incitecek bir mevzu olmadığı merkezindeyim. Esasen bu mevzuun yeri de burası değil, 14 ncü maddedir. O madde geldiği zaman bu mevzu üzerinde ayrıca görüşürüz.

S. TUGAY (İçel) — Efendim; bu mühim kanunun birinci maddesi konuşulurken esaslı bir prensip anlayışı Hükümet tarafından bu kanunun uygulanmasında, nasıl tatbik edilmesinin birinci maddede izah edilmesinin faydalı olacağını düşündüğüm için Hükümetten, birinci maddenin ne şekilde anlaşıldığı ve ne şekilde uygulanacağını izah buyurulmasını rica etmiştim. Bu temennimden sonra söz alan ve bana takaddüm eden arkadaşlardan da bendenizin okuduğum nokta üzerinde durmaları yüzünden birinci maddenin Anayasaya uygun olup olmadığı noktası kendiliğinden meydana çıkmış bulundu. Bu iki noktayı yekdiğerinden tamamıyla ayırmak kabildir. Bendenizin maruzatım, doğrudan doğruya bu kanuna göre kamulaştırılacak arazinin, esas meslekleri çiftçi olmıyanlara tevziinin Anayasaya sarıh muhalefeti noktasıdır. Bundan hariç olarak Devletin elinde bulunan arazinin mesleki esas çiftçilik olmıyanlara tevziinde bir mahzur olmadığını arzetmiştim. Muhterem Mümtaz Ökmen arkadaşımız; kanunun birinci maddesi konuşulurken bu birinci maddenin Anayasa'ya uygun olup olmadığı meslesinin konuşulması bu kanunun çıkmasını güçleştirecek bir mahiyet arzeder dediler. Muhterem arkadaşım takdir buyururlar ki, en ehemmiyetli bir noktanın birinci maddede mevzulbahis olması, o noktanın mutlaka birinci maddede halledilmemesi için bir

sebepe teşkil edemez. Esas olan nokta, Hükümet anlayışının tevzi edilecek arazi üzerinde, esas mesleki ve sanatçı çiftçi olmıyanlara inhisar ettiği zaman hangi arazinin tevzi edileceğidir.

Ben Muhterem söze arkadaşımın izahatında, tamamıyla arzettiğim noktayı nazarda olduğunu anladım. Ve zannediyorumki, sayın Cafer arkadaşım, esas itibarıyla bu kanunun müteakip maddelerinde hangi arazinin tevzi edileceğine dair hükümler olduğundan dolayı bu noktaların orada halledilmesi lâzımgeleceğini izah buyurdular.

Filhakika kamulaştırmaya ait olan 14 ncü maddenin ve bunu doğrudan doğruya tarif eden 17 ncü maddenin sarıh hükümleri karşısında ne şekilde cereyan etmesi lâzımgeleceği hakkında bendeniz bir kanaat edinmiş bulunuyorum. Fakat bu mühim kanunda en esaslı bir noktanın izah edilmeden geçilmesini ve bu noktayı nazara alın kanunda sarıh olarak yer almasının, yarı uygulanmakta birçok tereddütleri mucip olacağı endişesidir ki, bu noktaların sarahaten yer almasını ve Hükümet düşüncesinin neden ibaret olduğunun bilinmesini faydalı görmüş bulunuyorum.

C. S. BARLAS (Gaziantep) — Sayın arkadaşlar, şimdi üzerinde uzun boylu müzakere edilen maddeyi tekrar tekrar okudum. Birinci madde bir hüküm hukuki ifade etmemektedir. Bu işin edebiyatıdır ve bir giriştir. Birinci maddede dair istenilen izahatı daha izahat istenmeden sayın Trım Bakanı iki saate yakın bir zaman izah ettiler ve biz de birinci maddenin tarzı hakkında üç gündür müzakere ediyoruz.

Binaenaleyh mühim olan madde ve bir hüküm hukuki ifade eden madde 14 ncü maddedir, 38 ncü maddedir.

14 ncü madde istimplâk bakımından, 38 ncü madde de kimalere verilirken ne gibi vasıflar aranacağı bakımından. Binaenaleyh birinci maddede kanunun uygulanması denildiği zaman Şevket Raşit Hatipoğlu çıkacak ve bittabi umumî çerçevesi dahilinde izahat verecek. Dün, evvelki gün, daha evvelisi gün birinci maddenin tarzı tatbiki hakkında kâfi derecede konuştuk. Hangi hükümü uygulamak bakımından izah edildi. O günden bugüne kadar ben birinci maddede hala anlayamadım. Anayasaya uygun mu değil mi 14 ncü madde istimplâk işlerinde ve kimalere arazi verileceğini de 38 ncü madde derpiş ediyor. Binaenaleyh arkadaşlar neticeyi kukukeyesi olmıyan ve sarıf edebiyat olarak her nasılsa buraya birinci madde olarak girmiş bulunan bu madde üzerinde konuşmaktansa esasa girişmeği bendeniz tercih ederim. (Gülüşmeler)

S. ÖRGEEVREN (Balıkesir) — Arkadaşlar, memlekte bütün yurt için ve millet için yapılacak işlenen ve yapıldığı takdirde iyi ve hayırlı bir iş olacağına hiç şüphe olmıyan herhangi bir

işin yapılması için kanun tesisine ihtiyaç görül-
düğü takdirde, kanun hükümlerinin yapılacağı
işin nasıl yapılacağını, ne derecede ve ne şekil-
de yapılacağını kanunu yapanlardan, bu ka-
nunun tatbik edeceklerden ziyade ve ancak ka-
nun kendileri yapılan yurttaşların, hikmeti te-
sisi, hükmü, kolaylıkla, çabuklukla anıya-
cağı bir şekilde yapılması taknin tarzının başta
gelen şartı olduğunu herkes, hepiniz, benden
iyi bilirsiniz. Teşriî bir Meclis kanun yaparken
kanun yapan heyet yapacağı kanun hükümleri-
ni yazıp sıralarken bu birinci kaydı şartı göz-
önünde tutmaz, acele ile maksadın, gayenin,
iyiliğin cazibesine kapılmak hukukî esasları tak-
viye ve o şartları hesaba katmazsa, ona muta-
vaatkar olmazsa tatbik edeceklerin çekeceği
müskilat yalnız kanun yapanların utançıyla ta-
hakkuk etmez, kanunun tatbikat sahasında du-
çar olacağı müskilatı hesaba katmak, Yüksek
Meclisiniz gibi teşriî salâhiyeti haiz olan bütün
meclislerin en kutsal vazifelerinden biridir. Bu
bakımdandır ki, birinci madde üzerinde ehem-
miyetle durulmuş ve bir çok arkadaşlar söz al-
mışlardır. Arkadaşlar, ben Cemil Barlas ar-
kadaşımın dediği gibi, bu tasarımla birinci mad-
desinin bir edebiyat olduğu kanaatinde değilim
tabii. Kanuna edebiyat girmez, kanunda ede-
biyat olmaz. Kanunlarına mesleki, hukuku tat-
min için onun şartları, kaideleri, hükümlerin
tertibinde millî menfaat ve maksadın husulünü
temin edici, koruyucu, emir ve nehyedici hü-
kümeler yazılır. Birinci madde şüphe yok ki
emir ve nehyeden bir hükmü sarîhi muhtevi de-
ğildir. Bu, kanunun tesis sebebini ve hikme-
tini gösteren bir maddedir. Böyle olmakla be-
raber bu maddenin manasını, ihtiva ettiği hü-
kümelerin, kanunun esas bünyesini teşkil ede-
cek diğer emir ve nehyedici hükümleri teşkil
eden maddelerin manalarının iyi bir surette an-
laşılması ve tatbik edilmesine taalluk eden hik-
meti tesis maddesidir ki, tek başına yaratıcı
madde olarak onlardan daha mühim bir madde
olarak telakki edilmesi lâzımdır. Birinci mad-
deyi arkadaşların tekrar etmesine rağmen yine
arkadaşların bana verdiği kanaata nazaran tek-
rar okumayı lüzumlu sayıyorum. Bu kanuna
yani elimizde tasarı halinde bulunup kanunlaş-
tırmak istediğimiz ahkâm mecmuasını niçin ya-
pıyoruz?

Arazisi olmayan veya yetmeyen çiftçileri,
veya çiftçilik yapmak isteyenleri topraklandır-
mak için. Fakat arkadaşlar, bu kanun bütünü
bu maddeden ibaret olmadığı gibi, bunu takip
eden maddelerden herhangi bir kaçı da de-
ğildir. Bu tesis maddesi, kendini takip eden
bütün maddeleri kavrayan ve onların hikmeti
sebebi tesisini ifade eden bir maddedir ve ka-
nuna mesnet, temel teşkil eden ana taşı budur.
Diğer bütün hükümler bu maksadın, bu hikme-

tin üzerine dayanacaktır. Böyle olunca, biz bu-
nu takip eden diğer ahkâmın heyeti umumiye-
sini derhal kafamızın içinden geçirmek ve o
maddelerin kabulü takdirinde tatbik şeklini he-
saba katmak mecburiyetindeyiz. Onun için yal-
nız toprağı olmayan veya toprağı olup ta ye-
ter hadde bulunmayan çiftçileri topraklandır-
mak için bir kanun olsaydı, müteakıp maddeler-
de bunlara verilecek toprak ister bir çiftçi
elinden, ister bir vatandaş elinden kanunun
hükümleri dairesinde kamulaştırılacak araziden,
gerek Devletin veya diğer müessesatın elinde bu-
lunan araziden biri olsa, hiç bir şey düşünmek
ve fikirler ortaya koymak lüzumu olmazdı. Ma-
dem ki, bu kanun, çiftçi olup ta toprağı bulun-
mayan veya toprağı az olanlardan maada hiç
çiftçilik yapmadığı halde bundan sonra çiftçilik
yapacağı taahhüt eden veyahut ben çiftçilik ya-
pacağım deyip de muvaffak olamıyarak kendi
ihtiyarı ile terke edecekleri muhtemel bulunan va-
tandaşlara da toprak verilecektir. Fakat bu
kanunun toprak tevzii işinde beliren iki karakteri
vardır. Birisi toprak almak, diğeri toprak
vermektir. Toprak vermek için elinde toprak
bulundurması lâzımdır. Bunu nasıl yap-
acaktır, kimlere nasıl verebilecektir fikri elbette
kafalarımıza gelir. İşte bu mecburiyet dolay-
siyle bu mesele üzerinde durulmuştur. Ve
çok isabetli bir duruş olmuştur. Çünkü
yapılacak şey, kanuna aykırılığı, kanunsuz
bir takibatı mübah kılsaydı, kanun yap-
mak külfetine hiçbir millet, hiçbir Devlet kat-
lanmazdı. Mademki bu mecburiyet vardır, o
halde kanunun bütün hükümlerini mütalâa eder-
ken; bir hükmün diğer hükümler üzerinde ika
edeceği tesirleri hesap etmeğe mecburuz. Tev-
zi edilecek topraklar, müteakıp maddelerin
sarîh hükümlerine göre, yalnız vatandaşların
elinden, yani mutasarrıfları elinden kamulaş-
tırmaya tabi tutulacak topraklar olmayıp,
bunun haricinde de toprak bulunduğuna naza-
ran bu toprakların çiftçi olmadıkları halde çift-
çilik yapmak vait ve taahhüdünde bulunan va-
tandaşlara verilmesi iyi bir şey olduğu gibi,
mümkün olan bir şeydir. Fakat istimplâke tabi
tutulacak topraklarda bu vatandaşlara toprak
verilmeyeceği hakikatı da bu maddenin müza-
keresi esnasında, bu tasarıyı teklif eden me-
sul Hükümet heyetinin takdir edeceği itirazın-
da bulunduğumuz bu hakikatı olduğu gibi za-
bitlere geçerse, kanunun tatbikatında vukua gel-
mesi muhtemel olan kanunsuzluklar ve eksik-
likler tamir edilmiş olur. Bu bakımdan vuku-
bulacak müzakerat elbette hayırlıdır. Yıkıcı de-
ğil, yapıcıdır, zayıflatıcı değil, takviye edici
konuşmadır.

Asıl meseleye gelelim. Anayasa hükümleriy-
le münafatı meselesinin konuşulmasının yeri bu
madde midir, yoksa 14 ncu madde midir?

Arkadaşlar; 14 ncu madde de, burada zik-

redilen üç ihtimalden yani çiftçi olup da toprağı bulunmayan, çiftçi olup da toprağı bulunup fakat kâfi derecede olmayan, bu iki vasfı haiz vatandaşlardan mada bir de üçüncü vasfı haiz olan; hiç çiftçi değilken kendisine toprak verildiği takdirde çiftçilik yapmak taahhüdünde bulunacak olan vatandaşlardan, üçüncü kısımdan bu 14 ncu maddede bahsedilmemektedir. Binaenaleyh okuyorum.

«Arazisi olmayanlara veya yetmiyenlere dağıtılmak üzere aşağıda yazılı arazi üzerindeki yapı ve tesisleriyle birlikte Tarım Bakanlığınca kamulaştırılır.»

Görülüyor ki, burada çiftçi olmadığı halde çiftçiliği meslek edinme taahhüdünde bulunan vatandaşlara bir şey verileceğine dair sarahat yoktur. (Var var sesleri). Var diyen bir ses kulağıma geldi. Kaçınıcı satırda olduğunu söyleyin. 34 ncu maddede sesleri). Ben 14 ncu maddede yoktur diyorum. Şu halde bunun konuşma yeri 14 ncu madde değil midir diyeceğiz? 34 ncu maddeye mi girecektir? Orada da yoktur veya vardır.

Arkadaşlar; nihayet şu kanunun içinde herhangi bir maddeyi tamamlıyan metinler, satırlar arasında, Anayasamızın istimlâke hasren ve kasran teviz ettiği, bu kanunun derpiş ettiği, tarzdaki istimlâki kabul ve teviz ettiği araziden verilmeyeceğini belirteceğiz. Binaenaleyh benim kanaatıma göre, yeri ister 14 ncu madde veya isterse 34 ncu madde olsun bu noktanın, bu hükmün belirtilmesi mutlaka bir zurettir. Bu noktada zannedirim ki, komisyon sözcüsü arkadaşımızla, benden evvel ve benim gibi düşünen arkadaşlar arasında bir tesanüt var. Hükümet te, bunu teyit ettiği takdirde bu madde üzerinde durulmaması ve diğer maddelere geçilmesi caiz olacağı kanaatındayım. (Bravo sesleri).

G. Ko. SÖZCÜSÜ C. TÜZEL (Kayseri) — Birinci madde üzerinde arkadaşlarla aramızda esaslı bir ayrılık noktası görmüyorum.

Birinci madde bu kanunun güttüğü maksatları izah eden bir maddedir. Anayasada 1937 yılında hiç bir değişiklik yapılmamış olsaydı dahi Hükümet huzurunuzda böyle bir kanun getirseydi ve bu kanunun başlıca güttüğü maksatlar; toprağı olmayanlara toprak vermek, yeter toprağı olmayanların toprağını yeter hadde iblâğ etmek ve toprağı olmadığı halde çiftçilik yapmağı taahhüt edenlere toprak vermektir deseydi, bu, Anayasaya mugayir mi olurdu?

Bu madde, kanunun doğrudan doğruya maksatlarını izah ediyor. Ne kamulaştırılacak araziden ne de dağıtılacak araziden bahis yoktur. Onlardan bahseden maddeler 14 ve 34 ncu maddelerdir. Şimdi Örgüvren arkadaşımızın buydukları gibi, 14 ncu madde de kamulaştırılacak araziden bahsedilirken toprağı olmayanlarla yeter derecede toprak sahibi bulunmayanlara arazi

verilmek üzere kamulaştırma muamelesi yapılır denmektedir. Binaenaleyh kamulaştırmada, çiftçi olmadığı halde çiftçilik yapmağı taahhüt edenlere dahi toprak vermek için toprağın kamulaştırılacağına dair bir hüküm yoktur.

34 ncu madde de, toprak verilecekler zikredildikten sonra (G) fıkrasında... evvelce çiftçi olmayıp da arazi edindiği takdirde çiftçilik yapacaklarına Tarım Bakanlığınca kanaat getirilenlere dahi - sırada en sona gelmek üzere - arazi verileceğinden bahsedilmektedir. Binaenaleyh birinci madde de kanunun güttüğü maksatları izah eden hükümler arasında Anayasaya muhalif hiç bir şey yoktur. Birinci madde doğrudan doğruya kanunun güttüğü maksatları tarif etmektedir. Anayasamızın çiftçiyi toprak sahibi yapmak için onlara verilecek arazinin kamulaştırılacağına dair hükmünün bu madde ile değiştirildiğini veya tevis edildiğini düşünmek doğru değildir.

Feridun Düşünsel arkadaşımız (C) fıkrasına itiraz ettiler ve dediler ki, yurt topraklarımız sürekli olarak işlenmesini sağlamak bu kanunun maksatları arasında zikredilecek bir hüküm değildir.

Arkadaşlar, bu kanunun maksatları arasında yurt topraklarımız sürekli olarak işletilmesini sağlamak ta vardır. Nitekim aşağıda müzakere edeceğimiz maddeler arasında işlenmeyen toprakların, toprağı işleyenlerin eline geçmesini temin için araziye kamulaştırıcı hükümler vardır. toprağı esaslı surette işletenler için, sürekli halde işletenler için sermaye, yapı ve tesis kredileri verilmesine dair hükümler vardır ve gaye olarak, bu toprakların devamlı olarak işlenmesini sağlayacak şekilde hükümler tesis edilmiştir. Binaenaleyh bunlar bu kanunun takip ve derpiş ettiği sebeplerdir. Sürekli olarak işletilmeyen toprakların geri alınacağına dair hükümler vardır. Binaenaleyh birinci maddenin olduğu gibi reye konmasını teklif ediyorum. (Reye reye sesleri).

F. F. DÜŞÜNSEL (Bingöl) — Bir sual. Komisyonun kanaatince çiftçilik etmeyene toprak vermek Anayasa hükümlerine muhalif midir, değil midir? Vereceğimiz cevaba göre takririm hakkımda bir karar alacağım. Onun için bunu Komisyondan soruyorum.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ C. TÜZEL (Kayseri) — Komisyon çiftçi olmadıkları halde toprak edindikleri takdirde çiftçilik yapmayı taahhüt edecekleri bu kanun mucibince kamulaştırılacak araziden toprak verilmesini düşünmüş değildir. Bunun kanunda sarıh bir hüküm halinde yer almamış olmasının sebebi şudur: Birinci madde maksattan bahseden bir maddedir. Binaenaleyh, maksattan bahseden bir madde kamulaştırılacak araziden bunlara arazi verilmeyeceğine dair bir hüküm dercetmeye lüzum görülmemiştir. 14ncü madde ise, kamulaş-

tırlacak araziden bahseden kısımda, arazisi olmıyanlara veya arazisi olupta yetmiyenlere arazi verilmek için kamulaştırma yapılacağı tasrih edilmektedir. Arazi dağıtılacak olanlar 34 ncu maddede gösterilmiştir. Hiç toprağı olmayıp başkalarının toprağında ortakçılık, kiraçılık yapanlar; arazi yetmiyen çiftçiler hiç arazisi olmayıp yerleşmiş bulunduğu yerlerde ötedenberi tarım işçiliği ile geçinenler, evvelâ çiftçi olmayıp ta arazi edindiği takdirde çiftçilik yapacaklarına dair taahhütte bulunanlar. Bunları en son sırada göstermektedir. Bu bakımdan kanunun ihtiva ettiği hükümlere göre zaten bu gibi kimselere kamulaştırılacak olan yerlerde toprak verilmesi mevzu bahis değildir. Bu itibarla ayrıca maddede bunun tasrih edilmesine lüzum görülmemiştir.

F. F. DÜŞÜNSEL (Bingöl) — Bendeniz Sözcü arkadaşımın bu beyanatına istinadederek maksadı hâsıl görüyorum. Sözcünün çiftçi olmıyanlara toprak verilmemesi hakkındaki beyanattı zapta geçtiğine göre takririmi geri aldım.

V. SARIDAL (İstanbul) — Şimdiye kadar çiftçilikle meşgul olmamış olan bir Türk vatandaş, ben çiftçilikle meşgul olacağım, beni çiftçiler kütüğüne yazınız dedikten sonra aradan meselâ bir sene; iki sene geçerse o adama kamulaştırılan araziden toprak vermek mümkün olmıyacak mıdır?

GEÇİCİ Ko. SÖZCÜSÜ C. TÜZEL (Kayseri) — Eğer hiç arazisi olmadığı halde kendisi de çiftçi değilse böyle bir kimsenin kendisini çiftçi kütüğüne yazdırması zaten hatıra gelmez. Bir kimsenin çiftçi kütüğüne yazılabilmesi için o adamın meslek ve sanatının çiftçilik olması lâzımdır. (Anlaşıldı sesleri).

V. SARIDAL (İstanbul) — O halde bir sual daha. (Anlaşıldı sesleri), (Gürültüler).

BAŞKAN — Konuşma oluyor.

V. SARIDAL (İstanbul) — Efendim maksadı aydınlatmak lâzımdır.

BAŞKAN — O halde söz alır söylersiniz.

V. SARIDAL (İstanbul) — Söz alıyorum.

BAŞKAN — Müsaade buyurun, şimdi söz Öymenindir.

H. R. ÖYMEN (Bolu) — Arkadaşlar, mesele kâfi derecede aydınlanmıştır. Düşünsel arkadaşımız da takririni geri aldığına göre mesele kalmamıştır. Zaten Cafer Bey arkadaşımız da benim söyliyeceklerimi söylediler.

Bizzat Düşünsel dahi kanunun insicamı bakımından sürekli işletme de hedefin, maksadın başında gelmesi zaruretinden bahsettiler. Çünkü üç sene işlemeyenleri alıyoruz. Heride bir hüküm geliyor. Yani bendenize hatırlatmak lütfünde buldukları kanun tekniği insicamı bakımından da bu, zaruridir. Sükânı ihlâl eden bir vaziyet varmış gibi, söze giriştiler, eğer kabahat mikrofonda değil, bende olmuş ise özür dilerim.

BAŞKAN — Muhittin Baha Pars.

M. B. PARS (Bursa) — 14 ncü maddede söyliyeceğim.

A. M. YEĞENA (Seyhan) — Söze başlarken de söylemiş idim ki, bu birinci madde, arazisi olmayan veya arazisi yetmeyen veya çiftçilik yapmak isteyenleri toprak sahibi yapmak mevzuatındadır. Halbuki tasarının 34 ncü maddesinde yalnız çiftçilik yapmak isteyenleri toprak sahibi etmek ve daha birçok kimseler varken en sonunda çiftçilik yapmak isteyenlerin buraya takdimen yazılmasının sebebini anlayamadım. Bu maddede, arz etmişim, denmeliydi ki, 34 ncü maddede yazılı kimseleri toprak sahibi yapmak, yahut bu kelimeyi kaldırıp 34 ncü maddenin müzakeresi sırasında bu meseleyi ayrıca konuşmak lâzımdır. Onun için de bir takririm var, takdim ediyorum.

BAŞKAN — Başka söz alan yoktur.

V. SARIDAL (İstanbul) — Arkadaşlar, tasarının amacı bütün türk topraklarının sürekli surette, verimli surette işletilmesi için çiftçilikle meşgul olan veya çiftçilikle meşgul olmayı isteyen her türk vatandaşına yeter araziyi temin etmektir. Şimdi şöyle bir vaziyet düşünebiliriz. Bir kimse herhangi bir mahalde, Türkiyenin herhangi bir köşesinde bir veya iki dönüm miktarında, bu kadar az söyliyorum, arazi edindikten sonra kendisini üçüncü maddenin hükmüne göre çiftçiler kütüğüne yazdırabilir. Bu adam meselâ aradan altı ay veya bir sene geçtikten sonra Tarım Bakanlığına müracaat ederek ben çiftçiler kütüğünde yazılıyım, bana arazi veriniz derse verilmeyecek midir? Elbette verilecektir. Komisyon namına sözcü arkadaşımız burada verilmeyecektir, dediler de onun için söz aldım.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ C. TÜZEL (Kayseri) — Benim izahım, arkadaşımın anladığı manada değildi. Arkadaşım; bir, iki dönüm toprağa sahip olan bir kimse kendisini çiftçi kütüğüne kaydettirir ve aradan da bir müddet geçtikten sonra müracaat eder ve toprak isterse kendisine toprak verilir mi, verilmez mi diye bir sual sordular.

Bir kimse çiftçi kütüğüne kaydedildikten ve altı ay geçtikten sonra Hükümete müracaat ederek bana toprak verin derse, bu adama toprak verilecek. Çiftçi olmayan, toprak sahibi olmayan bir kimsenin gidip de, kendisini çiftçi kütüğüne kaydettirmesinde mana yoktur. Ve esasen bunu çiftçi kütüğüne kaydetmezler. Bir miktar arazi işletiyorsa, kendisi mücerret çiftçi oluyor ve çiftçi kütüğüne kendisini kaydettiriyor. Bu takdirde olindeki arazi yeter miktarda olmadığından dolayı diğer vatandaşlar gibi müracaat edip, Hükümetten toprak isteyebilir. buna hiçbir mâni yoktur. Zaten, bizim, çiftçi olmadıkları halde çiftçiliği taahhüt ederlerse kendilerine toprak verilecekler mevzuunu buraya almamız tâli bir davadır. Aslı gaye; esas meslekleri çiftçilik olanların topraklarını yeter dereceye çıkarılmasıdır.

BAŞKAN — Üç önerge var. Bunlardan iki tanesi Feridun Fikri Düşünsel'indir. Biri (A) fıkrasındaki «Çiftçilik yapmağı isteyenlere» kaydının, diğeri de (C) fıkrasının kaldırılması hakkındadır ki, kendileri her iki önergelerini de geri almışlardır. Diğeri Yegena'nın önergesidir. Okutuyorum:

Yüksek Başkanlığa

Şifahen izah ettiğim veçhile birinci maddenin (A) fıkrasındaki (Veya çiftçilik yapmak isteyenleri) tabirinin maddeden çıkarılmasını teklif ederim.

Seyhan
A. M. Yegena

BAŞKAN — Önergeyi oyunuzda sunacağım.
TARIM BAKANI Ş. R. HATİPOĞLU (Manisa) — Müsaade eder misiniz?

BAŞKAN — Buyurunuz.

TARIM BAKANI Ş. R. HATİPOĞLU (Manisa) — Muhterem arkadaşlarım; birinci maddenin arazisi olmıyan veya yeter toprağı bulunmıyan çiftçilere arazi verilmesi hakkındaki hükümün yanına çiftçilik yapmak isteyenlerin konmasının sebebi, bu kanundan sonra memlekette toprak tevziinin Tarım Bakanlığı tarafından yapılması derpiş edildiği için Devlet toprakları da tamamen tevzie tabi tutulacağı için, ona intikal edeceğinden dolayı orada «Çiftçilik yapacaklar» kaydının bulunması doğru görülmüştü. Arkadaşlarımın üzerinde hassasiyetle durdukları 74 ncu maddenin ikinci fıkrasına gelince;

Şahıslardan istimplâk ettiğimiz araziye hiç çiftçilik yapmamış olanlara âtidede çiftçilik yapacağımı taahhüt etmesi esası üzerine bu aldığımız araziye onlara vermek hakkını ahyor muyuz hususundaki suallerine, ben, bunu düşünmedik diye cevap verebilirim. Yalnız bütün Devlet arazisi, gerek tapulu olsun, gerekse hüküm ve tasarrufu altında bulunsun, kamu hizmetinde kullanılanların da çiftçilik yapmak isteyenlere dağıtılmasını Tarım Bakanlığı düşünüyor. Şu sebepten, hakikaten toprak aşkıyla memlekette toprakla maişetini kazanmak isteyen kimselerin, müstakil işletme kuracak çiftçi ailesi adedini artıracak şekilde, arzularına iyice kani olduğumuz takdirde, bu Devlet arazisiyle onları tatmin edebilmiş olmak için, onlara da toprak verileceği bu ana kanunun birinci maddesine konmuş buluyor. Onun için bu maddeden çiftçilik yapmak isteyenlere de toprak verileceği hakkındaki kaydın çıkarılmasını doğru bulmam. Yine sarih olarak ifade ediyorum: Şahıslardan topraksız olan çiftçilere dağıtmak üzere yapacağımız istimplâklerden, sanatı çiftçilik olmayan ve ileride çiftçilik yapmayı taahhüt edenlere vermeyi düşünmüyoruz. Binaenaleyh maddenin hususiyetleri gayet iyi ola-

rak aydınlatılmıştır, aynen reye konmasını ve kabul buyurmanızı rica ediyorum. (Reye sesleri).

BAŞKAN — Önergeyi bir daha okutuyorum. (Ali Münif Yegena'nın önergesi tekrar okundu).

BAŞKAN — Okunan bu önergeyi oyunuzda sunuyorum. Nazarı itibara alanlar... Alımıyanlar... Nazarı itibare alınmamıştır.

Maddeyi olduğu gibi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmıyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Arazide ekim, dikim bakım ve yetiştirme yollarıyla nebat, hayvan veya hayvan mahsulleri istihsalinde bulunmaya veya bu mahsullerin yetiştiricileri tarafından işlenip değerlendirilmesine «çiftçilik» ve bu işleri devamlı olarak yapanlara «çiftçi» denir.

BAŞKAN — Söz istiyen var mı? Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmıyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Çiftçiler tarım teşkilâtının bulunduğu yerlerde tüzükte gösterilecek usul ve şekle göre tutulacak kütüklere kendilerini yazdırmak ve çiftçilikten vaz geçtiklerinde kayıtlarını sildirmek zorundadırlar.

Bu gereği yerine getirmeyenler bu kanunla çiftçilere tanınan haklardan faydalanamazlar.

E. A. TOKAT (Denizli) - Efendim, çiftçilerin kütüklere kaydı meselesi, üzerinde durulacak bir konudur. Hangi teşkilât, nerelerde bu kütükleri açacaktır? Ziraat odaları mı? Ziraat muallimleri mi? Binaenaleyh bunun tatbikatta ne suretle yürüyeceğini izah etmek lâzımdır. Ben de bu vazifeleri müeyyideli yeni teşekkül edecek ziraat odaları yapmalıdır. Fakat bugün ziraat odaları maksadı temin edecek şekilde teşkilâtlanmış değildir. Bu hususta Tarım Bakanının ne düşündüğünü bilmek isterim veizahat vermesini rica ederim.

TARIM BAKANI Ş. R. HATİPOĞLU (Manisa) — Arkadaşlar; memleketimizde ziraat odaları teşkilâtı vardır. Bu vesile ile Yüksek Meclisinize mâruzatta bulunmuştum. Amma bu odalar teşkilâtı hakikaten fonksiyonları tam yapacak şekilde memleketimizin her tarafında kurulmuş ve malî kudretleri mevcut teşkilât halinde bulunmuyor. Bunun için bu kütükler onlar tarafından tutulacak kaydını korsak bu madde işlemez. Doğrudan doğruya tarım teşkilâtı tarafından tutulacaktır. Evvelce de arz etmiştim. Üzerinde işlediğimiz Ziraat Odaları Kanunu gelirse bunu o zaman düşünürüz.

E. A. TOKAD (Denizli) — Teşkilât her kazada var mı?

TARIM BAKANI Ş. R. HATİPOĞLU (Devamla) — Evet, her kazada vardır.

BAŞKAN — Üçüncü maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmıyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Bu kanunda yazılı araziden maksat, ormandan başka olan kültür arazisidir. Kültür arazisi; çiftçilikte kullanılabilen arazidir.

Kültür arazisi: Tarla, bağ, bahçe, ağaçlık, çayır ve mer'a çeşitlerine ayrılır.

Tarla arazisi: Tabiatı ve kuvveti yönünden üzerinde hububat, bakliyeler, yem ve sanayi nebatları yetiştirilebilen arazidir.

Bağ arazisi: Üzerine üzüm çubuğu dikilip çubuk veya üzüm yetiştirilebilen arazidir.

Bahçe arazisi: Üzerinde bir veya türlü çeşitlen meyva, sebze, çiçek, fidan ve benzeri faydalı nebatlar yetiştirilebilen arazidir.

Ağaçlık arazisi: Tarla, bağ, bahçe, çayır halinde kullanılmaya iktisaden elverişli olmayan ve üzerinde ağaç bulunan veya yetiştirilebilen arazidir.

Kavaklık ve okaliptüslük arazi: Kavak ve okaliptüs yetiştirilebilen arazidir.

Çayır arazisi: Tarla, bağ ve bahçe halinde kullanılması iktisadi olmayan ve üzerinde biçilebilecek ot yetişen veya yetiştirilebilen arazidir.

Mer'a arazisi: Tarla, bağ, bahçe halinde kullanılmayan ve üzerinde hayvan otlatılabilen arazidir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı?

V. SARIDAL (İstanbul) — Arkadaşlar, 4 nci maddenin son fıkrasına ait küçük, sade ve ufak bir tashihe temas edeceğim. Burada mera arazisinden bahsediliyor. Hükümetin teklifiyle komisyonun hazırladığı metin arasında küçük bir fark var. Hükümet diyor ki (mera arazisi tarla ve bağçe halinde kullanılmaya elverişli olmayan ve üzerinde biçilebilecek ot bitmeyen ve fakat hayvan otlatılabilen arazidir). Komisyon bunu değiştirmiştir. (Mera arazisi tarla, bağ, bağçe halinde kullanılmayan ve üzerinde hayvan otlatılabilen arazidir). Gerçi basit bir şey ama, ehemmiyetli olacaktır. Çünkü öyle bir arazi ki sahibi bir kaç hayvan tedarik ile orada hayvan sürmeye, hayvan yetiştirmeğe başladığı zaman bu arazi mera arazisidir. Mera arazisi olarak işletilmekte olduğu için kamulaştırma hükmüne tabi olmayacaktır diyebilecekti. Onun içindir ki, bir harf, hatta bir hece ilâvesini yerinde buluyorum. «Mera arazisi, tarla, bağ, bağçe halinde kullanılan ve hayvan otlatılabilen arazidir», metnini (kullanılmayan) tarzında değiştirirsek, hertürlü yalnız tatbikatın önüne geçmiş oluruz. Hükümetin teklifi daha yerindedir.

A. H. KALAÇ (Kayseri) — Bu 4 nci maddede bir hükümetin teklifi vardır, bir de komisyonun hazırladığı madde vardır. Hükümetin teklifi bendenize daha yerindedir. Eski tabirle, efradın cami, ağıyarmı mani, olacak bir tarzda. Şimdi şu suretle bir tasnif yapmış, fık-

ralara ayırmış, kültür arazisini yedi kısma ayırmış. Tarla arazisi güzel, yerinde bağ arazisi aşağı yukarı bu suretle tarif ediliyor, bahçe arazisi; bendenize o da doğrudur, bahçelik arazisi denmiş; burada biraz Hükümetten ayrılmış, sonra burada ki asıl itiraz etmek istediğim bu 5 nci fıkradır, kavaklık, okaliptüslük diye bir şey ilâve etmiş. Şimdi ağaçlığı tarif ettikten sonra ki orada bütün ağaçların nelerden ibaret olduğu Hükümetin fıkrasında yazılıyor. Diyor ki, ağaçlık arazi; tarla, bağ, bahçe, çayırılık halinde kullanılmaya elverişli olmayan ve üzerinde yakacak ve kullanılacak odun, dal, yaprak veren toplu ağaçlar bulunan ve genişliği bir hektarı geçmeyen arazidir. Burada ağaçlık araziden maksat odun olduğunu gayet güzel izah ediyor. Yakacak odunu, çiftçi edevatını çiftçinin kullanacağı edevatı veren ağaçlardır. Buraya şimdi kavak girer, okaliptüs de girer, akasyada girer, bildiğimiz diğer bütün ağaçlar da girer. Amma ağaç diye tarif ettikten sonra, orada yalnız ağaçlık denmiş tafsilata girmemiş. Şimdi kavak yetişen hususi bir iklim tabii veya ayrı bir karakter istiyen arazi değildir. Kayaşa kadar gideriz. Burada bir kısım kavaklık, bir kısım da söğütlük yapmışlar. Orta Anadolu gibi suyu az olan yerlerde akasya çok güzel bir ağaçtır. Az su ile bu ağaçlar yetişebilir. Kağrı arabaya tahvil ettiğimiz zaman, yahut araba tekerleklerinde, ispitlerini yapmakta akasya çok güzel bir ağaçtır, taammüm ediyor. Şimdi bu suretle kanunda madde tasrih edilmediği zaman o birisi akasya yetiştirmiş, diğeri söğütlük yapmıştır, o biri kavak yetiştirmiş. Hatırıma gelen şudur: Kanun madem ki kavaklığı tasrih etmiştir, okaliptüslüğü tasrih etmiştir, söğütlüğü tasrih etmemiştir. Neden? Diye bir tereddüt hasıl olacaktır. Binaenaleyh, Hükümetin maddesi mantıklı, insicamla takip edildiği takdirde daha yerinde, daha güzel ve daha ilmî bir tasnif şeklinde belirmektedir.

Arzum şudur ki bir takrir takdim edeceğim. Hükümetin maddesinin kabulü yerinde olur.

H. O. BEKATA (Ankara) — Muhterem arkadaşlar; Hepimizin tek endişesi, bu kanunun elimizden geldiği kadar en güzel en isabetli bir hale konmasıdır. Bu maddenin son fıkrasıyla tasarrufların yedinci maddesi arasında bâriz bir tezat var. Yedinci maddenin alâkalı fıkralarını okuyayım:

«Bu kanunda arazinin işlenmesinden maksat tarla kültür arazisinin boş bırakılmayıp tabii ve mahallî şartlara göre ekim dikim ve bakımla iktisadi bir şekilde değerlendirilmesidir. Makbul mazeret olmaksızın üst üste üç yıl sürüm, ekim, dikim ve bakım görmeyen arazi işlenmiyor sayılır.»

Demek istediğim, memleket topraklarında ekime, sürüme, dikime elverişli bütün arazinin iş-

leancesini temin etmektedir. Halbuki dördüncü maddeden son fıkrası komisyonun kabul ettiği şekilde çıkacak olursa bununla bîrız bir tezat teşkil ediyor. Bu fıkrayı da okuyayım;

«Mer'a arazisi: tarla, bağ, bahçe halinde kullanılmıyan ve üzerinde hayvan otlatılan arazidir.»

Şimdi kısaca iki cümle söyleyeyim; benim bir arazim olsa bu araziye bağ, bahçe ve tarla halinde kullanmıyorum amma üzerinde çayır bitiyor veya herhangi bir şekilde fakat üzerine bir kaç hayvan otlatıyorum ve arazimi mer'a halinde kullanıyorum, diyorum. Bu takdirde bu maddeye göre Hükümetin müdahalesine imkân yoktur. Bu itibarla, Vehbi Sarıdal arkadaşımızın hakları vardır. Onun için bir tahrir takdim ediyorum. Bu kanunda esasen dördüncü maddenin sıraladığı şekle göre fıkranın şöyle olması lâzımdır: Mera arazisi, tarla, bağ, bahçe ve çayır halinde kullanılmıyan ve üzerinde hayvan otlatılabilen arazidir.» Zannediyorum ki bu, hem yedinci maddede ile olan tezadı izale eden ve hem de kanunun ruhuna uyan şekil budur. Bunun için tahririmin kabulünü rica ederim.

H. F. ATAÇ (Gümüşane) — Arkadaşlar. ben-deniz kendi şahsım namına arz ediyorum. Tabii Encümen de kendi mütalâasını söyleyor. Madde-nin dördüncü fıkrasından bahsediyorum.

Bence Encümenin tadilî en doğru ve en isabetlidir. Sebepleri şudur: İlk görüşte ağaç dikilmeye, hububat ekmeğe ve üzerindeki ot biçilmeve elverişli olmayan arazi mera arazisidir. Bu Hükümetin tarifidir ve umumî bir tariftir. Eksersizlemeralar da böyledir. Fakat bunun bir hususiyeti var. Bu hususiyet burada nazarı dikkate alınmış zaman şahıslara ait araziye düşünmedik. Onlar ister mera, ister ziraat yapmağa elverişli arazi, ister bağ ve bahçe arazisi olsun, bunların âzami ve asgarî hadleri kanunun diğer maddelerinde tamamen, esaslî surette tarif ve izah edildiğine göre bir şahsa ait olan arazinin birkaç hayvan tedariki suretiyle, ben burayı mera olarak kullanıyorum diye bu kanunun kamulaştırılması haricinde bırakmağa imkân ve ihtimal yoktur. Bu niçin bu şekli aldı? İzah edeyim: Memleketimizde muhtelif şehirlerdeki arazi vaziyetini gözümüzün önüne getirelim. Bazı ovalarımız vardır ki içinde 20 - 30 köy bulunur. O köyün en kıymetli, hakikaten işlene en iyi mahsul verecek ve köyün en yakınındaki araziden köyün vüsatine ve beslemeğe mecbur olduğu hayvanların miktarına göre vaktiyle mera olarak ayrılmış mera, çayır namıyla birçok çayırlar vardır. Büyük ovaların ortasında bulunan köylerde, o köyün bütün hududu dâhilinde Hükümetin tarif ettiği mera arazisini tarif ederken; böyle arazi yoktur arkadaşlar. Böyle bir köyün meras diye, çayırı diye bıraktığı çayırları; eğer Hükümetin tarifini kabul etmiş olsak, o kövde mera namına hiçbir şeyin kalmaması icabeder. Halbuki köylü için bilirsiniz, hayvan olma-

dan ziraat olmaz. Üç koyununu beş keçisini, çift hayvanlarını otlatabilecek bir yerin bulunması lâzımdır. Şimdi bir ova ortasındaki bir köyün ihtiyacını nazarı itibara alarak, köyün heyeti umumiyesine ait olan kısım için bu ihtirazi kayıt konmuştur ve bunu kaldırılmaz. Şahıslara ait arazinin hududu, ölçüsü zaten tâyin edilmiştir ve o tâyin edildiğinden dolayısıdır ki eğer üzerinde ziraat yapmazsa, üç sene metruk, mera halinde bırakırsa o zaten aşağıdaki maddeye göre kamulaştırmaya tâbi tutulacaktır. Şahıs onu yapamaz. Buradaki kayıt tamamen köyün hükmi şahsiyetine mahsustur ve Hükümetin dördüncü maddesindeki fıkranın tarifine sığmayan ve o tarif dâhilinde meras olmayan ova köylerinin mera ihtiyacı için minelkadem ayırması oldukları yeri başkalarına verilmemesi, köyün ihtiyacı olan yerleri elinde tutabilmek salâhiyetini Hükümete vermek için yapılmıştır. Zannediyorum ki, bu noktada arkadaşlarımız tatmin edilmiş olurlar.

Kavaklık ve ağaçlığa gelince; ağaçlık, ekseriya sahillerde, tarlalarının başında ve muayyen miktarda, şahıslarına ait baltalıklar var. Hükümet tarifinde bunları kastedmiştir. Encümen de bunlara dokunmadı, olduğu gibi ipka etti. Bir de memleketimizin hususiyeti olarak, Orta Anadolu'nun birçok yerlerinde, ormanlardan çok uzak memleketlerimiz vardır. Bunlarda en kıymetli arazilere kavak dikerek kereste ihtiyacını temin etmek âdeti esaslı bir istihsal olmuştur. Kırşehir, Malatya böyledir. Birçok yerlerde de bunlar böyledir. Bunları, bu kavaklıkları öldürmek değil, söndürmek değil, bunları yaşatmak ve halkı da kavaklık yaparsanız, ağaç yetiştirirsiniz, amma iktisadî şekilde memleketin umumî ihtiyacına faydalı olarak, ağaçları dikerseniz bunları da bahçe gibi size bırakmış olacağız demek için istisnaen konmuştur. Yoksa yukarıdaki ağaçlık umumî mânada pırnallık, çalılık ve sairiyi kastediyor. Halbuki doğrudan doğruya ziraate elverişli olan arazi üzerinde böyle kavaklık tesisi memleket için faydalıdır ve lâzımdır. Birçok yerlerde orman hemen kalmamıştır ve kalanlar da çok uzak olduğu için bu bir ihtiyaçtır. (Bravo sesleri).

Okalıptüs çok bataklık yerleri kurutmak için kendi cinsine has bir ağaç olduğu için merzâğı yerlerde bunun teksirini temin için o da ilâve edilmiştir.

Yani bendeniz müzakerede bulunduğum ve bunların lüzum ve ademi lüzumu hakkındaki münakaşalara da iştirak ettiğim için belki tenvire medar olur maksadiyle arz ediyorum. Alt tarafını Encümen namına kim söyleyecekse söylesin.

E. Aslan Tokađ (Denizli) - Sayın arkadaşlarım; çiftçilik hayvanla ve yetiştiricilikle beraber mi olur? Bugün hayvanlarımızın vaziyetini biliyoruz, dejenere olmuş, perişan, berbat bir halde ve durumdadır. Köylünün hayvanlarını otlatacak mereya ihtiyaç vardır. ve mer'a darlığından dolayı köylerde müdahale davalarıyla bugün mah-

kemelerimiz haylı uğraşmaktadır. Diğer bir bakımdan Anadolu, bilhassa yayla mntakalarda görürüz ki orman yoktur, binaenaleyh kuraktır çirplaktır, zamanında yağmur yağmaz, tabi böyle yerlerde ziraat iyi netice vermez. Uzun senelerden beri kuraklık yüzünden biz bunun acı tecrübe-lerini çok gördük. Böyle yıllarda çiftçimiz ancak yetiştiricilikle bu zararlarını karşılamış ve ödeyebilmiştir. Yalnız ziraate bel bağlayamaz. Bizde Şu halde daha uzunmüddet ülkümüz besi usulünde yetiştiricilik olmakla bereber, ağıl yetiştiriciliği üstün bir yol olmakla beraber uzun müddetler belki de 50 sene için yurdumuzu meracılıktan kurtulamıyacağız.

Binaenaleyh gerek ziraatimizin inkişafı, gerekse ziraatta kurak senelerin verdiği mahrumiyetlerin önlenmesi ve karşılanması bakımından yetiştiriciliği himaye zaruriyetinde olduğumuza daima gözönünde tutması lazımdır. Bence biz daha belki 50 yıl için meracılıktan kurtulamıyacağız ve asla Mera ihtiyacından kurtulmamıza imkân yoktur. Yurdumuzun jeolojik meteorolojik zararleri bunları icabettirmektedir.

Bu itibarla mera arazisini, Komisyonun kabul ettiği şekilde genişleterek, kabulde, memleketin Yüksek Menfaati vardır. Hükümetin teklifinde bu nokta daraltılmaktadır. Hülâsa Hükümetin teklifine kabulünde fayda görmüyorum. Aksine olarak Zararlı görüyorum. Komisyonun genişlettiği şekilde maddenin kabulünü bilhassa faydalı görüyorum.

A. K. YİĞİTOĞLU (Amasya) — Arkadaşlarım, mâruzatım, maddenin sonuncu fıkrasındaki mera arazisi üzerinedir. Bu Dördüncü maddenin imal tarzına dikkat edecek olursak burada evvelâ kültür arazisinin çiftçilikte kullanılan arazi diye tarif edildiğini görürüz. Kültür arazisi ise tarla arazisi, bağ arazisi, bahçe arazisi ve çayır, mera diye çiftçilikte kullanılan kültür çeşitlerine ayrılmaktadır. Yalnız bu tariflerin her birine dikkat ettiğimiz takdirde bunlardan birinci dereceyi tarla arazisinin işgal ettiği görülür. Burada deniliyor ki, tabiatı ve kuvveti yönünden üzerinden hububat bakliyeler yemek ve sanayi nebatları yetiştirilebilen arazidir. Yetiştirilen demiyor, yetiştirilebilen diyor. Bu yetiştirilmesi mümkün olan arazi demektir. Aynı tarif, müsaadenizi sniistimal etmiyerek okumıyayım, bağ, bahçe arazisinde de tekerrür etmektedir. Oralarda da aynı suretle yetiştirilebilen diye geçiyor ve yalnız bir arazikatagorisinden diğerine, bir işletme nevinden diğerine geçerken, arada bazı ufak farklar görülmektedir. Meselâ ağaçlık arazisi, tarla, bağ, bahçe, çayır halinde kullanılmasına iktisaden elverişli olmayan tâbiri vardır. Ağaçlık arazinin diğer kültür nevelerinin bulunmadığı yerlerde tesis edilmesi lazımdır. Bu bakımdan mera arazisinin tarifinde tarla, bağ, bahçe, çayır halinde, kullanılmıyan değil de,

kullanılmıyan ve üzerinde hayvan otlatılabilen arazi » diye tasrih edilmek icabeder. Bu şekilde bir sarahat yapılmadığı takdirde ne mahzur doğar? Bu takdirde mera arazisi bütün kültür çeşitlerini içine almış bulunur. Yani mera arazisi diye bir tarla, bağ ve bahçe arazisini kasdetmiyoruz. Çünkü tarla halinde bir arazinin toprağı hububat, bakliyat ve saire yetiştirmeye müsait olduğu takdirde biz o araziyi tarla halinde kullanmıyorsak orası kendiliğinden mera oluyor. Böylece çayır arazisi de mera haline geçmiş bulunabilir. Tarifte selâmeti temin için buradaki tâbirin, bazı arkadaşlarımızın da işaret ettikleri şekilde, mera arazisi tarifinin « tarla, bağ ve bahçe halinde kullanılmıyan ve üzerinde hayvan otlatılan arazi » şeklinde olması lazımdır. Bu tarife şu sebepten lüzum vardır. Çünkü aşğıdaki yedinci maddede arazinin işletilmesi istenmektedir. Denilebilir ki, üzerinde bir iki tane hayvan otlatılabilen arazi mera arazisi halinde gösterilmek suretiyle işletiliyormuş gibi gösterilebilir. Binaenaleyh, arkadaşlarımızın pek haklı olarak söyledikleri gibi bu şekil mera arazisini tahdit eden hükmü ihtiva etmemektedir. Bilhassa bizim memleketimizde hayvancılığın inkişafı için arazinin bugünkü şeklinde geniş meralarının muhafaza edilmesinden ziyade yani nebatları ziraatinin memleketimize girmiş olması lazımdır. yem nebatları ziraatının fazla miktarda bulunmamasından dolayı her sene hayvancılığımız büyük ziyat vermektedir. Bilhassa bu sene işittiğimize göre, Orta Anadolu'da yem bulunmamasından dolayı koyunların % 50 - 60 sı kırılmıştır. Bendeniz meranın bu şekilde tarifinin diğer taraftan birinci maddedeki yurt topraklarının sürekli olarak işlenmesi sağlamak gayesine de uymadığı kanaatindeyim. Bu bakımdan benden evvel söz alan arkadaşlarımdan bazıların teklif ettiği gibi mera tarifinin arzettiğim şekilde düzeltilmesi kanunu ıslâh edecek bir nokta olacaktır.

F. SAZAK (Eskişehir) — Efendim bu mera arazisinin tarifi Hükümetin teklifinde noksandır, encümenin yaptığında da noksandır. Encümen de Hükümetin teklif ettiği maddedeki evsafa içine alamamaktadır. Bilhassa encümenin yaptığı tarifte elzendir, şu noktadan: Hasan Fehmi Bey arkadaşımız biraz izah ettiler. Şimdi Eskişehir muhitinde gördüğüm yerlerde belki hepimizin muhitinde vardır, gidip görürseniz büyük çiftçiler; 50, 100, 200 vagon çıkaran köyler 300 - 500 çift hayvanı olan köyler 3000 - 5000 dönüm araziyi mera diye bırakmışlardır. Hatta maalesef son zamanların zihniyetiyle valilerimiz ve saire orada müsamaha ederek o meraların arazi yapılmasına müsamaha etmişlerdir ve bunun zararı büyüktür, kötüdür. Arkadaş eğer Hükümetin tarif ettiği gibi ot bitmeyen, çalılık çirpiklik gibi bir yer desek o vakit bu gibi köylerde itinayı mahsus ile, bütün köy hayvanlarını yetiştir-

tirecek, besliyecek marayı o vakit oradaki top-raksızlara tevzi etmek lâzım gelecektir. Ve bu da oradaki bütün varlığın hepsini birden, öldürür. Öyle köylerimiz vardır ki, 200 - 300 çift at, 500 çift öküz vesaire çıkar. Bu göylerin elinden me- rayı aldığımız zaman bunların mesaisi, işi durur. Fakat bir mera daha vardır ki, yayla kısmında çoktur, dağlık, taşlıktır, buralar keçiye, tiftik keçilere yarar, şurada burada diken biter. Ama buralarda da nihayet bir, iki sürü tiftik ya- şar. Bunu da Hükümetin teklifinde olduğu gibi, buraya ilâve etmek lâzımdır. Hükümetin teklifi- ni ele alırsak, en mühim olan köylerin hayatı olan meralara vasıf vermek lâzımgelir, encüme- nin teklifini alırsak, Anadolu'nun sahillere ya- kın kısımlarıyla yayla kısmını ayırmak lâzımgelir. Rica ederim, Hükümetin teklifini encüme- nin teklifi içine koyalım da noksansız ve müte- kâmil bir şekilde çıksın.

A. BINKAYA (Kastamonu) — Meranın ta- rifi üzerinde Hasan Fehmi ve Emin Aslan Bey arkadaşlarımızın mütalâalarını yerinde buluyo- rum. Bu maddede ağaçlık arazisi denilmiştir. Bu ağaçlık arazisi tabiri yanlıştır. (Ağaçlık ara- zi) denilmesi lâzımdır.

Sonra ağaçlık arazi tarif edildikten sonra kavaklık ve okalıptüslük yerlerinin ayrı ayrı tarif edilmesi, doğru olmaz. Çünkü ağaçlık tari- fine kavaklık ve okalıptüslük dâhildir. Onun için kanun tekniği bakımından tarif üzerine ta- rif gibi bir durum görülmektense burada, «ağaçlık arazi: tarla, bağ, bahçe, çayır halinde kullanılmaya iktisaden elverişli olmayan ve üzerinde kavak, okalıptüs ve benzerleri yetiştirilebilen arazidir» denilmesi yerinde olur. Yani bu iki fıkrayı birleştirmek doğru olur. Komis- yon bunu bir önerge vermeye lüzum olmadan kabul buyururlar zannederim. Çünkü ağaçlıktan sonra kavaklık ve okalıptüslük tâbirlerini kul- lanmak kanun tekniğine uymayan bir durumdur.

A. YAYCIOLU (Maras) — Efendim; ben- deniz bu hayvancılık üzerinde bazı mütalâa ser- deden ve bilhassa, bu 4 ncü maddenin son fı- rası hakkında söz söyleyen arkadaşların nokta- nazarına uyamıyacağım. Hayvancılık bizde zi- raatın özünü teşkil eden bir nesnedir. Hayvan cer vasıtasıdır. Hayvan, köylümüzün sütün- den, etinden, yününden istifade ettiği bir iktisadî kaynaktır. Hayvan ne kadar verimli olursa ve memlekette hayvan ne kadar çok olursa o kadar hayırlı ve bilhassa bizim memleketimizde bizim iktisadî durumumuzu canlandıracak ve yarınki iktisadî durumumuzu inkişaf ettirecek yegâne vasıta'dır. Biz kendi memleketimizdeki istihlâkin fevkinde buğday istihsal edelim; ki- me satacağız? Bizim, kendi istihlakimizin üstündeki yünümüz, yapağımız, koyunumuz olsa bunları satabilir miyiz? Haricte müşteri bulabilir miyiz. Evet, tek cevap bulabiliriz. Zi- raatın kalkınması için bu kanunu yaparken gö-

rüyorum ki maalesef burada iki satırlık bir fı- kra eklenmiştir, hayvancılık lehinde olarak. O da mera arazisi tarla, bağ, bahçe halinde kul- lanılmıyan ve üzerinde hayvan otlatılabilen ara- zidir. Şimdi bazı arkadaşlarımız buyurdular ki bir tarla üzerinde hayvancılık yapılır ve arazi boş bırakılmış olur.

Arkadaşlar; bu; bir iktisat işidir. Kaide- sidir. Arz ve talebe tabidir. Benim 500 dönüm arazim var, bir sürü de koyunum var, hayvan otlatsam mı faydalıdır, eksem mi? Bir misal arzedeğim. İktisadî Devlet Teşekkülleri bilân- çolarını tedkik eden heyette benzeniz de bulun- dum. Devlet Ziraat İşletmeleri Müdürü cenup çiftliklerinin arazisini hayvancılığa tahsis ettik- lerini ve bunun daha verimli olduğunu söylediler. Bu itibarla ve hayvancılıkla işigâl eden bir arkadaşımız sıfatıyla arz ediyorum ki, komis- yonun mera tarifi yerindedir ve tasarıda hay- vancılık namına verilen yegâne bir kâdrır.

H. O. BEKETA (Ankara) — Ben maruzatımı evvelce arzettiğim için, fazla söz söylemeyece- ğim. Arkadaşlarımız hakikaten doğru görülen noktalara temas ettiler ama bir memlekette bir kanun çıkarırken burdaki izahatın hususi kıy- meti olmakla beraber, halimin hükmü kanunun metnine bağlıdır ve bu icra mevkiinde olan kim- seler de ister istemez kanunda yazılı olan keli- melerin tam manası içinde hareket etmek mecbu- riyetindedirler. Böyle olunca, huzurunuzda cümleyi tekrar okuyayım. «Mera arazisi: Tar- la, bağ, bahçe halinde kullanılmıyan ve üzeri- nde hayvan otlatılabilen arazidir.»

Arkadaşlar, kullanılmıyan kelimesi neyi ifa- de etmektedir. Bu kelime, kullanmakta sahibi- ni muhtar bırakmaktadır. Kullanır veya kullan- maz. Kullanma iradesinde muhtar olmak vaziyeti ister istemez çıkmaktadır. Tarlanın sahibi tarlanın mera halinde kullanımını diyecek olur- ki, pek alâ bu tarife girecektir. Hasan Feh- mi bey doğrudan doğruya köy hükmü şahsiyetine ait meraya dair beyanları burada kabul edilemez. Burada kullanılmıyan kelimesi tamamen ihtiyari bir hüküm ifade ediyor. Kullanılmıyan keli- mesiyle kullanılmıyan arasında tabii fark vardır. Binaenaleyh kullanılmıyan yerine kullanılmı- yan demek asıl maksada daha çok uyuyor.

Çayır arazisine gelince; çayır arazisi bundan evvelki fıkrada sarahatle ifade edilmiştir. Me- ra arazisi içinde tarla, bağ ve bahçe zikredildiği halde çayıra dokunulmamıştır. Şu halde benim bir arazim olsa, orası çayırılık bulunsa ve ben orasını mera halinde kullanmak vaziyetinde ol- sam, «çayır» arazisi tabiri içine girdiği halde, orasını mera halinde kullandığım için, buraya da mera nazariyle bakılacaktır. Görülüyor ki, son fıkraya bir evvelki fıkraya ile de ayrıklık arz ediliyor. Onun içindir ki, buradaki ifadelerin hususi değer ve aydınlatıcı kıymetini olduğu gi-

bi kabul ediyorum ve arkadaşlarımın mütalâalarını hürmetle dinliyorum. Fakat bunu tatbik edecek olanlar buradaki mütalâalara değil; kanunun metnine bakmak mecburiyetindedirler. Demek ki, «kullanılmayan» demek, ihtiyarı olarak, kullanmak vaziyetinde olmayan vasfını teyit ediyor. «Kullanılmayan» demek, tabiaten kullanılmaya müsait olmadığından dolayı kullanılmayan demektir. Fıkra böyle kaldığı takdirde elverişli bir çok arazinin sahipleri tarafından, mera halinde kullanılmasına bugünden müsaade edilmiş olur. Takririmi bu sarih anlayışım dolayısıyla verdim. Yüksek takdir ve tasvibinize arz ediyorum.

C. BARLAS (Gazianteb) — Efendim; bu maddede yani 4 nci maddede gerek encümen-den gerek Hükümetin tasarısı tamamen bence buraya bedbahtça sıkışmış bir maddedir. Fakat bu hali aldıktan sonra tavzih etmek lâzımdır. Çünkü bu kanun tasarısının bu maddesi olmasaydı ve yalnız 7 nci maddedeki hüküm olmasaydı ve böyle bir tarif olmasaydı, arazisinde münasip tarzda hayvan otlatılmıyana şu tarzda arazi dağıtılır deseydi eminim bu gibi münakaşalar olmazdı. Fakat gerek Hükümetten gelen teklif, gerek komisyonca aldığı şekil ile tarifi almıştır. Madem ki, bu tarzda yazılmıştır, böyle olduğuna göre encümen âzaları ve mazbata muharriri hali hazırda her kimse o zat - bu işi tavzih eder ve biz de not alırız bu suretle kanunun bu hükmü tatbikatta lüzumsuz ihtilâflara yol açmaz. Yoksa arkadaşlar bu madde olmasaydı bu kanun daha güzel yürürdü.

GEÇİCİ KOMİSYON NAMINA S. BATU (Çanakkale) — Muhterem arkadaşlar; merayı tarif eden fıkra hakkında birçok arkadaşlar söz aldı, lehinde ve aleyhinde mütalâalarda bulundular. Encümenin Hükümetten gelen tarifi bazı noktai nazarları gözönünde tutarak değiştirmiştir. Bir defa Hükümetin getirdiği maddede tarla ve bahçe halinde kullanılmaya elverişli olmayan ve üzerinde biçilebilecek ot bitmeyen araziye ancak mera olarak tahsis ediyordu. Halbuki bu vakıalara ve memleket realitesine uygun değildi. Vakıalara ve memleket realitesine bunu uygun bir vaziyette görmedik. Bilhassa iyi mera, üzerinde sığır ve at otlatılabilecek arazidir. Bu arazi icabında, tarla ve bahçe halinde kullanılmaya elverişli topraklardır. Dünyanın her yerinde böyledir. Avrupa'da Orta Anadolu'da, Garbi Trakya'da olsun hep böyledir. Bu toprakları sürüp tarla haline getirmek mümkündür. Bu vaziyetteki meralar, üzerinde iyi bir sığırçılık, iyi bir atçılık yapılabilir. Sığırçılık, yüksek ve iyi ot biten yerlerde yetişir bizim Anadolu'nun sığırlarının kötü ve dejenere olmasının sebebi sığır besleyecek boyda ot bulunmamasındandır. Onun için bu kanunun istihdaf ettiği gayeler ileri entansif ziraat yapalım, ileri hayvancılık yapmak oldu-

ğuna göre, biz ve bilhassa ben, mütahassıs olarak, icabında bahçe halinde kullanılabilen arazinin mera olmasını kabul ediyorum. Onun için bu maddeyi arzettiğim şekilde komisyon kabul etmiştir. Üzerinde ot bitmeyen arazi dediğimiz zaman sığırları nerede otlatacağız? Onun için fıkrayı bu sebeple tadil etmiş bulunuyoruz. Bu itibarla bizim komisyonun kabul ettiği şekilde mera tarifi, gerek memleket ihtiyaçlarına ve vakıalara ve ilmi tarifelere uygun olan bir tariftir.

Bir arkadaşım yem ziraati yapılarak memleket hayvancılığının ilerleyebileceğini söylediler. Onun için hayvanları kötü evsafıta meralara sürmek ve bunun yerine yapılacak yem ziraatı ile hayvanları beslemek noktai nazarını ileri sürdüler. Bir defa yem ziraatını hayvancılık bakımından söylediğimiz bir faktör haline getirebilmek için ne kadar zaman olduğu şayanı mülahazadır. Bilhassa bunu bizim memleketimizde daha ne kadar lubiz, entansif ve çok düşünmeye lâyık görürüm. Bundan başka yem ziraati yapılan memleketlerde dahi bilhassa sığır ve at meraları tamamen tarif ettiğimiz şekilde icabında tarla, icabında bahçe halinde kullanılabilen arazidir. Onun için hayvancılığın memlekette ne kadar mühim olduğunu, bilhassa kurak ve kıtlık yıllarda köylüye ne büyük yardımları ve destekleri size izah edecek değilim. Bunu birçok arkadaşlarımız söylediler ve Büyük Meclis bunu bilir. Onun için bu noktayı meskût geçiyorum. Kavaklık, okalıptüslük meselesine gelince; hakikaten arkadaşlarımın izah ettikleri gibi bu iki fıkra okunduğu zaman öyle gayri mantıkî gibi görünen bir vaziyet hâdis oluyor. Meselâ ağaçlık araziye tarif ediyor, ediyoruz ki, ağaçlık arazi : tarla, bağ, bahçe, çayır halinde kullanılmaya iktisaden elverişli olmayan ve üzerinde ağaç yetiştirilebilen arazidir »

Bunun altında « kavaklık okalıptüslük arazi; kavak ve okalıptüs yetiştirebilen arazidir » in burada mânası yoktur gibi amma, müsaadenizle izah edeyim. Kavak ve okalıptüs yetiştirebilen arazi demekten maksat bu arazi yukarıdaki ağaçlık tarifinde olduğu gibi icabında, bahçe olarak kullanılmasına iktisadi olmayan arazide yetiştirebilen ağaçlar demektir. Yani okalıptüs, kavak tâbirinde ağaçlık tarifinde de bunlar münhat yerlerde, icabında bağ ve bahçe olarak kullanılabilen yerlerde yetiştirdiğinden dolayı bu tarifin dışında kalacaktır. onun için bu bakımdan maddeye yerinde olarak konmamış gibi görünen bu tarifin hakikatte büyük bir ihtiyacı ifade olduğunu kabul etmek lâzımdır. Kavak, okalıptüs diye ayrılmasının sebebi budur. Bu izahat zannedirim maksadı temin eder. Arkadaşlar; isterlerse ayrıca cevap veririm.

GEÇİCİ KOMİSYON ADINA T. B. BALTA (Rize) — Tereddütleri mucip olan bu madde

hakkında Komisyonun görüşünü kısaca arzedeceğim.

Hükümet tasarısı, Komisyonda uzun uzadıya görüldü. Daha önce Hasan Fehmi Ataç arkadaşımızın güzelce izah buyurduğu gibi, memleketin umumî durumu, realitesi nazarı itibare alınarak mera tabiri üzerinde duruldu. Bir de kavaklık ve okaliptüslük yetiştirilebilecek arazinin bir tahdide tâbi tutulup tutulmaması üzerinde de duruldu. Neticede önümüzdeki madde meydana geldi ve bunun memleket faydasına olduğu kanaatine varıldı. Bunun esası şudur: Kavaklık ve okaliptüslük yetiştirilecek arazi tahdit edilmemelidir. Yani; bağ, bahçe ve tarla olabilen yerlerde de bu ağaçların dikilmesi memleket için iktisaden faydalıdır. Buna cevaz verilmelidir. Keza memleketin hayvanlık ihtiyacı ve bilhassa teknik hayvancılığın memlekette inkişaf etmemesi dolayısıyla bugünkü durumda iktisadi bir mahzuru da olmayacak şekilde mera tarifinin lüzumuna encümen kani oldu ve Hükümet de bu tarife mutabakatını ifade etmiştir. Binaenaleyh, ortada memleketin iktisadi ihtiyaçlarına göre Hükümetle Komisyonun mutabık olduğu bir tarif mevzuu bahistir. Encümen daha ileri teknik icaplara göre bir tarif düşünmemiştir, çünkü memlekette henüz teknik hayvancılık gelişmemiş olduğuna göre ve işletme mevzuu da ayrı bir kanun mevzuu olduğuna göre yalnız bugünkü realiteleri karşılayabilecek memleket iktisadiyatı bakımından lüzumlu görülen bu tarif komisyona kabul edilmiştir. Bu itibarla komisyonun maddesinin aynen kabulünü rica ederim. (Doğru, doğru sesleri).

Diğer işletme mevzuuna gelince; Arkadaşlar; bu madde ile bir tezat mevcut değildir. Arzu buyurursa o yedinci madde geldiği zaman bu hususu tenvir edebiliriz.

Ş. Tugay (İçel) - Efendim bu madde hakkında muhterem arkadaşlarımız encümenin görüş noktalarını izah ettiler. Hakikaten kavaklık ve okaliptüs hakkında muhterem arkadaşlarımızın isabetli izahlarından sonra ben deniz yalnız bu noktanın hakikaten memleket için ehemmiyetli bir mesele teşkil ettiğine işaretle iktifa edeceğim. Bendenizin asıl arzetmek istediğim nokta: Muhterem arkadaşım Hıfzı Oğuz Beketanın işaret buyurduğu eihettir. Muhterem arkadaşım «mera arazisi», tarla bağ, bahçe halinde kullanılmayan» cümlesindeki «kullanılmayan» kelimesinin yerine «kullanılmayan» kelimesinin ikamesini teklif ettiler. Muhterem arkadaşlarımız, esas itibariyle bu tasarıda yer alan güdümlü ziraatin yeni baştan kanuna geçmesi manasınadır. encümende yapılan müzakereler neticesinde iktisadi şartlara uygun güdümlü ziraat yapmanın tatbikatta tevhit etmesi melhuz olan zararlar göz önünde tutularak bu nokta prensip itibariyle kabul edilmiştir. Bu "kullanılan" ve kullanılmayan" kelimelerinin ileride tevhit edeceği tereddütler, doğrudan doğruya

yeni baştan iktisadi şartlara uygun güdümlü, bir ziraat sisteminin kabulü mahiyetindedir. Onun için maddenin aynen kabulünü arzedeğim.

H. UÇÖZ (Tunceli) - Efendim, hakikaten mera, Orta Anadolu için büyük bir derttir.

I. ARVAS (Van) - Büyük bir ihtiyaçtır.

H. UÇÖZ (Devamla) - Orta Anadolu'da büyük baş hayvanları besleyebilmek için muhakkak çiftimiz en kıymetli arazisini, en verimli toprağını mera olarak kullanır. Buna ait bir kaç görgüm vardır. Yüksek Meclisinize arzedeceğim:

Bundan sekiz, on sene evveline gelinceye kadar yüzlerce senedenberi mera olarak en kıymetli araziye ellerinde bulunduran bir köy halkı aralarındaki geçimsizlik yüzünden, bu arazi hükümetindir, hazinenindir diye haber verdiler. Hazine de buna el koydu. O köyün halkı en çok büyük baş hayvan olarak manda beslerlerdi. Bu arazi ellerinden çıktıktan sonra mandacılık o köyde yok oldu. Bununla beraber at beslemek hususunda da o köylü mahrum bir vaziyete düştü. Binaenaleyh bence komisyonun tasarısı ve kanunun heyeti umumiyesi yerindedir. Olduğu gibi kabul edilmesi fikrindeyim.

II. ULUSOY (Niğde) — Ben komisyon tasarısının ihtiva ettiği hükümlere taraftarım. Fikrimi şu şekilde izah edeceğim: Anadolu'da köylerin bünyesi muhtelif şekiller arzeder. Bir köy farzedelim ki, toprağının bir kısmı verimli bir kısmı dağ, taş, dere tepedir. Köylüler insiyakî olarak verimli kısmı hububat ziraatına, bahçe ziraatına tahsis eder, diğer kısımları yayla olarak, mera olarak kullanır. Bu halde komisyon tasarısının ihtiva ettiği hüküm kendiliğinden yerine gelmiş olur.

İkinci bir şekil var: Köyün bütün arazisi iyi bir arazidir. Her taraf ekilebilir, her taraf dikilebilir. Yalnız, köylüler, köyün iktisadi ve ziraî bünyesinin icabı olarak bir kısım araziye ekeçler ve bir kısım araziye iyi olduğu halde mutlaka mera olarak bırakırlar. Bu duruma göre Hükümet tasarısını kabul ettiğimiz takdirde karşımıza şu mesele çıkıyor: Bu arazi ekilebilir, bahçe yetiştirilebilir, o halde mera olamaz ben getireceğim, bu köyün mera olarak ayırmış olduğu araziye daha on hane iskân edeceğim ve onlara tefviz edeceğim gibi bir hüküm çıkar. Bu böyle olduğu takdirde şöyle bir münakaşa mevzuu ortaya çıkıyor; acaba bir köyün alabileceği, ziraat yapabileceği haddin âzamisi olan nüfusu mu iskân etmeli yoksa daha az nüfusla ve fakat garantili bir hayat geçirecek şartları haiz bir iskân mı yapmalı? Bendenizce, daha az nüfuslu ve garantili olarak yaşamaları tarafarıym.

Sonra arkadaşlar; Hükümetin tasarısındaki bu, iktidara bağlı hüküm, yaylaların vaziyetlerini de tehlikeye bırakıyor. Orta Anadolu için yayla mutlaka bir zarurettir. Yayla şim-

diye kadar zaptı rapt altında bulunmadığından muhtelif zamanlar iskân sahalarına ayrılmış, ve köylerimiz yaylasız kalmıştır. Bu bakımdan Orta Anadolu da ve intihap dairemde koyunculuk hakikaten büyük zarar görmüştür. Binaenaleyh mera hayatını katî olarak bir zaptı rapt altında bulunduracak olan bir hükmü, işletme kanunu şeklinde mi olacaktır; nasıl olacaksa Ziraat Bakanımın katî olarak düşünmesini ve Meclise getirmesini bilhassa çok rica ederim.

Komisyon tasarısı bugünkü yurdumuzun realitelerine uygundur. Binaenaleyh onun aynen kabulünü rica ederim.

Gl. N. ELDENİZ (Seyhan) — Efendim; 4 ncü maddenin ikinci fıkrasında kültür arazisi; tarla, bağ, bahçe, ağaçlık, çayır ve mera çeşitlerine ayrılır, denilmektedir. Eğer tensip buyrulursa «Çeşitlerine» kelimesinden sonra «Ve benzerlerine» dersek daha hatıra gelmiyen birçok şeyleri de ihtiva etmiş olur «Benzerlerine» kelimesinin ilâvesini rica ederim.

İkinci mâruzatım; burada tarla tarif edilmiş. Tarla arazisi bağ arazisi, bahçe arazisi ve ilâhiri... Bu tariflere bilmem kanun maddeleri arasında lüzum var mıdır? Bazı tariflere bazı kanunlarda şiddetle lüzum olabilir. Bu, müsellemdir. Fakat bana öyle geliyor ki, bu kanunda bu tarifler fazladır. Bir ders kitabında şüphesiz lâzımdır. Fakat bir kanunun tarif ettiği şeylerin daha cami ve daha katî olması lâzımdır. Halbuki bu maddeleri cami ve katî surette tarif etmeğe imkân yoktur. Onun için bunlar ders kitaplarına, ilim adamlarına kalır. Kanuna girmemesi daha muvafıktır zannedirim.

Bu iki husus için bir önerge yazdım. Nazarı dikkatinize arzeder, kabulünü rica ederim.

GEÇİCİ KOMİSYON ADINA C. TÜZEL (Kayseri) — Toprağı olmıyan veya yeter derecede toprak sahibi bulunmıyanlara Hükümetçe dağıtılacak topraklarda; toprağın bir ailenin geçimini sağlayacak ve iş kuvvetlerinin inkişafına imkân verecek genişlikte ve çeşitte olacağı aşağıki maddelerde yazılıdır. Bu bakımdan arazinin çeşitlere ayrılmasında zaruret vardır. Kamulaştırma dışında bırakılacak arazi gerekse dağıtılacak arazinin çeşitlerine göre genişliği ayrı ayrı hesap edildiği için komisyonca bu tarife zaruret görülmüştür. Onun için kanunda ayrı ayrı tarif edilmesi maksada uygundur. «Benzeri» tâbirine gelince, zaten ziraat tekniğine göre arazinin çeşitleri nelerden ibaret olabilecekse bunlar ayrı ayrı maddede tadat olunmuştur. Bir de bunlara benzer, hükmünün ilâvesini komisyon muvafık görmemektedir. Çünkü çeşitler sarıh olarak sayılmıştır.

Bunların içinde kavaklık ve okaliptüs arazisinin hususiyeti de düşünülerek bu tarif de maddede ayrıca yer almıştır.

Dr. A. S. DELİLBAŞI (Kütahya) — Bir sual...

Acaba; bahçe arazisi mefhumuna zeytinlikler dâhil midir?

Birde; ağaçlık arazisi mefhumuna ipekböceği yetiştirmek için yetiştirilen dutluklar dâhil midir?

GEÇİCİ KOMOSYON ADINA C. TÜZEL (Kayseri) — Ağaçlık arazisi mefhumuna dutluklar dâhildir. Zeytinlikler de bahçe arazisi mefhumu içindedir.

İ. ARVAS (Van) — Söğütlükler de dâhil midir?

C. TÜZEL (Kayseri) — Söğütlükler de ağaçlık arazisindedir.

BAŞKAN — Takrirleri okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

4 ncü maddenin son fıkrasındaki «kullanılmayan» kelimesinin «kullanılmayan» olarak değiştirilmesini teklif ederim.

İstanbul
Vehbi Sarıdal

(Ret sesleri).

Yüksek Başkanlığa

Arzettiğim sebepler dolayısıyla 4 ncü madde yerine Hükümetin beşinci maddesinin okunmasını ve kabulünü dilerim.

Kayseri
A. Hilmi Kalaç

(Ret sesleri).

Yüksek Başkanlığa

Şifahen arzettiğim üzere dördüncü maddenin son fıkranın aşağıdaki şekilde kabulünü teklif ediyorum.

Mera arazisi; tarla, bağ, bahçe ve çayır halinde kullanılmıyan ve üzerinde hayvan otlatılabilen arazidir.

Ankara
Hıfzı Oğuz Bekata

Yüksek Başkanlığa

Dördüncü maddenin kültür arazisi fıkrasındaki "mera" ile, mera araisi fıkrasındaki aynı sözlerim tam türkçe karşılığı olan "otlak" la değiştirilmesini teklif ederim.

Ankara Milletvekili
Arif Baytın

Yüksek Başkanlığa

Dördüncü maddenin ikinci fıkrasının sonunda çeşitlerinin "kelimesinden sonra" ve benzerlerine kelimesinin eklenmesini ve maddenin bundan sonraki fıkralarının temtamen çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Seyhan Milletvekili
Gl. Naci Eldeniz

BAŞKAN - Tekrar ayrı ayrı okutarak oyunuzunza sunacağım.

(İstanbul Milletvekili Vehbi Sarıdalm önergesi tekrar okundu) (Ret ret sesleri)

BASKAN — Nazarı itibare alanlar... Almyanlar... Nazarı itibare alınmadı.

(Kayseri Milletvekili Hilmi Kalaç'ın önergesi tekrar okundu) (Ret ret sesleri)

BASKAN - Önergeyi oyunuzda sunuyorum. Nazarı itibara alanlar... almyanlar... Nazarı itibara alınmamıştır.

(Ankara Milletvekili Hıfzı Oğuz Bekatanın önergesi tekrar okundu)

Başkan - Nazarı itibara alanlar... Almyanlar Alınmadı.

(Ankara millet vekili Arif Baytının önergesi tekrar okundu).

BASKAN — Önergeyi nazarı itibare alanlar... Almyanlar... Nazarı itibare alınmamıştır.

(Seyhan millet vekili Gl. Naci Eldenizin önergesi tekrar okundu).

BASKAN — Önergeyi nazarı itibare alanlar... Almyanlar... Nazarı itibare alınmıştır.

C. TÜZEL (Kayseri) — Bir küçük tashih rica edeceğim:

Arazisi'' oluyacak, ağaçlıklı arazi şeklinde olacaktır. Bu şekilde düzeltilmesini teklif ederim.

BASKAN - Dördüncü maddeyi bu tashihle ovunuza sunuyorum.

Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Bu kanunun uygulanmasında yüz ölçüsü olarak dönüm kullanılır.

Dönüm bin metre karelik yerdir.

R. FENMEN (Kocaeli) — Muhterem arkadaşlar, bu tasarının şimdi okunan beşinci maddesi bir dönüm bin metre kare olmak üzere bir teklifi mutazammındır. Bendeniz bu yüz ölçümünün kabulü halinde doğacak bütün mahzurları arz ve tadat etmek üzere huzurunuzda çıkmış bulunuyorum. Karar yüksek heyetinizindir.

Arkadaşlar, bir kere bu teklif Atatürk'ün memleketimizde vücade getirdiği ölçüler inkılabına ve bu inkılâbı teyid eden ve aşarı metre sistemine dayanan ölçüler kanuna mugayirdir. Gerçekten arkadaşlar bildiğiniz gibi ölçüler kanununda yüz ölçülerinin nelerden ibaret olması lâzım geleceği tadat edilmiştir. 6 ncı maddesinde yüz ölçülerinin bir metreden yukarıya doğru bir metre murabbar, yüz metre murabbar, 10 000 metre murabbar ve bir milyon metre murabbar, yani kilometre karedir ve ölçüler kanununu birinci maddesinin son fıkrasında da bu ölçülerden maadasının vesikalarda kullanılması memnurdur diye tasrih edilmiş bulunuyor.

Arkadaşlar, teklif olunan ölçü, aynı zamanda C. H. Partimizin inkılapçılık ruhuna da münafidir. İnkılapçı olan Atatürk Türkiyeğinde ölçüler inkılabına mugayir bir ölçü kabul edilebilir mi?

Arkadaşlar, bu ölçü aynı zamanda ilmin en basit kaidelerine de münafidir. Çünkü bu ölçünün kenarı ölçülemez bir adet olan 31 metreden sonra yazılacak olan sonsuz, küsuratlı bir rakamdır. Binaenaleyh, dünyada hiç bir kimse bu ölçüyü ölçemez. Bu ölçünün herhangi bir kabiliyeti tatbikiyesi yoktur.

Arkadaşlar, bu ölçünün kabulü halinde birçok arazi ihtilâfları doğacak ve bundan dolayı mahkemelerimiz füzuli yere işgal edilecek halkımız süphe ve ıstırap içinde kalacaktır. Hakikaten Ölçüler Kanununun kabulü tarihi olan 1931 senesine kadar meri olan, yüzölçüsü bildiğiniz gibi bir dönüm, fakat 1600 arşın kare, yani 900 küsur metre murabbardır. Halbuki bu kanun tasarısının teklif ettiği ölçü 1000 metre karedir. Şu halde şöyle bir vaziyet hâsıl olacaktır. Türkiye'de 1931 senesine kadar bir dönüm 919 metre karedir. Bu kanunun kabulü tarihinden sonra bir dönüm 1000 metre karedir.

Şu vaziyet de hâsıl oluyor ki, bir dönüm dediğimiz yüzölçüsünün değeri, tarih ile değişen bir kıymet olmuş oluyor.

Arkadaşlar, dünyanın hiç bir yerinde tarih ile kıymeti değişen bir yüzölçüsü yoktur. Binaenaleyh onun ihdası eihetine gidilmesi katiyen doğru olamaz. Bir mütlâa olarak daima söyleniyor ki, halkımız dönüme alışmıştır, binaenaleyh dönümün kullanılması muvafıktır. Arkadaşlar, halkımızın Ölçüler Kanununun neşri tarihine kadar alışık olduğu dönüm hangi dönümdür? Bu tasarıda teklif edilen bin metre kare değildir. Halkımızı alışık olduğu dönüm, kırk arşın bir tarafı, kırk arşın la diğer tarafı, yani 1600 arşın kare ki, bunun da değeri 919 küsur metre karedir. Binaenaleyh halkımız dönüme alışık dediğimiz zaman bu teklif ile o mütalâanın hiçbir alâkası yoktur. Arkadaşlar, hergün yeni bir hamlesine şahit olduğumuz modern teknik bildiğiniz gibi mâkul ve mantıklı bir ölçü sistemine dayanır.

Atatürk bize dünyanın en mâkul ve mantıklı bir ölçü sistemi armağan etmiştir. Şimdi bu kanun vesilesiyle, Atatürk'ün bize armağan ettiği bu mütekâmil bir ölçü sistemini baltalamak icabeder mi? İşte arkadaşlar, Atatürk ölçüler inkılâbına ve ölçüler sarahatına ve ilmin en basit kaidelerine münafi olan bu maddenin tayyri ile Ölçüler Kanununun tamamii tatbikını yüksek reyinize arz etmek üzere bir takrir hazırladım, kabulünü rica ederim.

GEÇİCİ KOMİSYON ADINA C. TÜZEL (Kayseri) — Toprak tasarrufunda halkımızın ihtiyatları ötedenberi yüz ölçüsü olarak dönümü kullanmak merkezinde olduğu için Komisyonumuz, bu kanunun tatbikatı bakımından toprakta yüz ölçüsü olarak dönüm esas alınmasını halkımızın ihtiyatlarına uygun görmüştür. Diğer taraftan bu kanuna göre kanunun tatbik edileceği yerlerde de toprak sahipleri Tarım Bakanlığına tasarrufları altında bulundurdukları toprakların yüz ölçüsünü bildirir beyannameler vermekle mükellef tutulmuştur.

Kanun hangi bölgelerde tatbik edilecekse ilân edilecek ve ilândan itibaren üç ay içinde vatandaşlar ellerindeki tapulara göre ve ayrıca arazinin yüz ölçüsünü yazı ile bildireceklerdir. Tapuda ötedenberi bunlar dönümlü ifade edilmiştir, eğer hakiki yüz ölçüsü tapu senedindeki miktardan eksik veya fazlaysa kendisince bilinen miktarı beyannamelerde ayrı ayrı göstereceklerdir. Halkın ötedenberi almış olduğu yüz ölçüsü dönüm olduğuna göre, tatbikatta bir çok karışıklıklara ve vatandaşların yanlış beyanname vererek binnetice takibata mâruz kalmalarına sebebiyet vermemek için ötedenberi itivat edindikleri yüz ölçüsünün bu kanunun tatbikatında da esas olarak alınmasını komisyon karar altına almıştır. Fenmen arkadaşım şimdi dermeyer buyurdukları mülâhazaları komisyonumuzda da etraflı olarak izah ettiler. Fakat mevcut vaziyeti gözönünde bulunduran komisyon bu kanunun tatbikatında yüz ölçüsü olarak dönümü almağı maksada ve ihtiyaca daha uygun bulmuştur. Maddenin aynen kabulünü rica ederim.

H. BAYUR (Manisa) — Bu iste Fenmen arkadaşımız haklıdır. Kendisinin de dediği gibi halkın alıstığı dönüm 900 küsur metre karelik bir sahadır. Bes yüz dönüm üzerinden beyanname verecek olan halk bu tahlili nasıl yapacak. Tamamiyle günlük doğuran bir şeydir. Bu mesele aynen büyük Fransız inkilâbında da mevzu bahis olmuştur. Denmiştir ki: Halkımızın almış olduğu ölçüleri bozmıyalım. Karsılık olarak o vakit denmiştir ki, bu ölçüleri bozmazsak mütemadilen tesevvüsler olacaktır. Uzun zaman halk sitem, miten divip duracaktır. Bu suretle bu şeyler hatırdâ kalacak ve namütenahi önelikler doğuracaktır. Bundan sakınmak gerektir. Sonra çok çevi bir ölçüdür. Yani kabul ettiğimiz sistem çok geri bir sistemdir. Dönüm orta çağda mı, yeni çağda mı icat edildi, ne vakit icat edildiyse, bunu icat edenler mantıki birsey kurmuşlardır. 40×40 demislerdir. Yani dılı mâlûm bir kare almışlardır. Biz bin metre kare dediğimiz zaman bunun bir dılı 31 virgöl küsur, küsur, namütenahi küsur olacaktır. Bunun ezri murabbamı alıp çıkaracağız dılı nedir? Bunu ölemek kabil değildir. Hem de gayri ilmidir. Dünyanın hiçbir yerinde bu şekil yoktur. Bu herkese avıldığı vakit memleket kare cümlesi noksan bir heyeti içtimaive manzarasını arzedecektir. Çok defa denmiştir, sivası bakımdan doğrudur: evet «Biz bize benzeriz». Fakat teknik bakımdan, ölçüde, hesapta biz bize benzeriz manası yoktur. Bu gibi şeylerde biz ilme uyarız. Baska bir şekil yoktur. Fenmen arkadaşımın takririni okudum. Esasta haklı vardır. Ne yapılırsa yapılsın, yüz ölçüsü olarak eski dönüm bırakılsın. Halk almıştır diye vevahut da daha modern yeni ölçüler tatbik edilecektir diye bu şekilde hareket etmek

doğru değildir. Dünyanın hiç bir yerinde dılı şu kadar küsur, küsur olan bir yüz ölçüsü var mı? Yoktur. Orta çağ bile bunu böyle düşünmemiştir. Bugünkü durumda eski alışkanlıkla modern ölçüyü birbirine karıştırırsak hiç bir şey benzememenin mahsulünden başka bir şey değildir.

R. FENMEN (Kocaeli) — Arkadaşlar, muhterem arkadaşım Cafer'in demin köylümüzden beyannameler istenileceğini ve binaenaleyh köylümüzün dönümden başka bir şey bilmediği için beyannamesine ancak dönümü kaydedeceğini buyurdular. Fakat arkadaşlar köylümüzün bildiği dönüm hangi dönümdür? Onu demin arzettim. Hepimizin bildiği dönüm 40 ve 40 m hasılı zarfı olan 1600, dönümdür. Bu kanun tasarısındaki bin metre murabbamı katıyen köylümüz bilemez. Nasıl bilsin ki hiç bir mühendis bile bunu ölçemez. Çünkü hiçbir mühendis toprak üzerinde kenarı 31 virgöl namütenahi küsuratlı bir rakam ölçemez. Binaenaleyh mühendisin ölçemediğini köylü nasıl yapar? Köylü yine eski dönümü kullanacaktır dediler. Yani bu. Ölçüler Kanununun 14 senedenberi menettiği ölçüdür.

Sonra arkadaşlar, bir sayın hukukçu arkadaşımız geçenlerde güzel bir cümle sarfetmiş idi, diyor duki, biz hukuki bir Devlet kurmak hengesindeyiz, buyuruyordu. Hukukçu arkadaşımın müsaadesiyle, bendeniz bu güzel cümleye bir tek kelime ilâve etmek istiyorum, arkadaşlar, biz hukuki ve modern bir Devlet kurmak hengesindeyiz. Atatürk de bu memlekette hem hukuki, hem de modern bir Devlet kurmak azminde bulunmuştur. Yoksa kurunu vustada dahi kullanılmamış olan bin metre karelik yüz ölçümünü biz kabul edersek, bütün dünyaya karşı, ilim dünyasına karşı nasıl bir duruma girmiş oluruz? Eski atalarımızın bile kabul ettikleri eski dönemde yine makul bir düşünüş vardı. Çünkü tam 40 ile 40 zarbedilerek 1600 arşın kare bulunuyordu. Halbuki 1000 metre karenin kenarı ölçülemez bir rakamdır. 31 den sonra namütenahi küsurat gelir. Böyle bir rakam ölçülemez. Bunun dünyada, hiç bir memlekette bir misali yoktur. Rica ederim arkadaşlar, eski dönümlü bu tasarıdaki dönümü karıştırarak yanlış bir yola gitmiyelim.

Refik Fenmen

Tarım Bakanı Ş. R. Hatiboğlu (Manisa) - arkadaşlar, bu teknik mesele için vaktinizi çok almıyacağım. Amma dönün tabirini kovarken hangi noktalar üzerinde durduğumuzu bir münakasa mahiyetinde değil, olduğu gibi arzedeceğim ve takdiri sizlere bırakacağım.

Arkadaşlar, bizim Ölçüler Kanununda dekar, yoktur, ben tetkik ettim, bulamadım, hektar vardır. (Ar vardır sesleri) Bütün medenî memleketlerde Dekar, Hektarın ezrası addedilir. Fakat vahit olarak kullanılmaz, eskidir, müstehaseleşmiştir.

Halkımızın dönümü vüsat itibariyle türlü türlü telâkki ettiklerini ileri sürüyorlar. Dekar hakkında da halkımızın hiç bir fikri yoktur. O attığı tohuma göre yüz ölçüsünü söyliyecek. Bununla beraber bu milletin öteden beri ve çiftçiliğin inkişafında dayanak olarak köklü ve yerli bir kelimeyi, ölçüsü sarîh olarak, bu kanuna kullanmakta ve modern devlet esasları çerçevesinde halkımıza güzel bir kelimenin katılmasında hiç bir mahzur olmadığı kanaatindeyim. Onun için maddenin aynen kabulünü dilerim. (Doğru sesleri).

M. AYDIN (Trabzon) — Sayın arkadaşlar,

Tarım Bakanı arkadaşımızın, gayet güzel işaret ettiler. Dönüm kelimesini kabul etmekle inkilâbımız üzerinde ne tesir olacaktır? Ben anlıyamadım. Bin metre kareye bir dönüm diyoruz. Sistem metre kabul edildikten sonra, bu, terkedilmiş değildir. Yine sistem budur? Bin metre kareye bir dönüm diyoruz. Dönüm denince; eski dönüm ve yeni dönüm var. Tarım Bakanlığın vereceği arazinin yüz ölçüsünü bana göre hesap edecek. Bir metre kareye bir dönüm deyecek. Bununla inkilâbın ne şekilde müteessir olacağını kavrayamadım. Binaenaleyh aynen kabulünü dilerim.

G. PEKEL (Tokat) — Muhterem arkadaşlar; memleket hala senelerdenberi değil, asırlardan beri kullanmakta bulunduğu bir ölçüyü kullanmaktadır, dönüm. Toprağı ölçerken, hepiniz dikkat etmişinizdir, onu kullanmaktadır. Bugün 20 milyon nüfuslu memleketimizde, şehirlerde metre ile alınıp satılan yerleri istisna edersenek, denebilir ki, dönümden başka ölçü kullanırlar belki bin kişi çıkmaz ki, dönümden başka bir mesaha ölçüsü kullanmış bulunsun. Bu ölçü dimağlarda yer tutmuştur. Dönüm dendiği zaman herkes bunu anlar. Yalnız bizde değil, bizim bıraktığımız topraklarda da böyledir. Bankalarda da böyledir. ne yapmışlar? Sistemetriktan ayrılmamak için dönüme yakın bir şey almışlar; dekarı kullanmaktadırlar. Biz bugün dönümü 919 metre olarak kullanmakta bulunmaktayız. Fakat dönüme yakın olmak üzere bazı mevzuatımızda bin metre karenin mukabili olarak dekarı almışız.

Şimdi bu kanunla dekar yerine dönüm kelimesini getirmişlerdir. Dönüme bin metre yerine kullanınca inkilâba aykırı hareket mi etmiş oluyoruz? Sistemetriğin esaslarına bilâkis yaklaşmış oluyoruz. Biz zirai mîmarı kullanırken dönüm kullanmıyorduk. Bugün metre kullanmakta olduğumuzdan buna dayanan dönüm kullanacağız. Bu halkın çok alıştığı ve dimağlarda ölçü diye kaldığı ve derhal idrâk ettiği bir şeydir ki işte hem ondan ayrılmıyoruz, hem de sistemetriğe yaklaşmış bulunuyoruz. O itibarla bu tabiri yerinde görmekteyim. Hektar da ölçüdür, fakat hektar büyük, ar ise küçük geliyor. Halkımızın alıştığı, kullandığı ve ih-

tiyacına uygun gördüğü ikisi arasındaki ölçü dönümdür. Bu dönümü almakla hem halkın ihtiyacını sağlamış oluyoruz, hem de bütün dünyanın kabul etmiş olduğu metre sistemine kendi ihtiyacımızı uydurmuş bulunuyoruz. Bana öyle geliyor ki her iki durumda da bu, daha muvafık bir tâbir oluyor. Takdir tabii sizlerindir.

Gl. K. KARABEKİR (İstanbul) — Benim belirtmek istediğim nokta şudur. Malfım olduğu üzere, eldeki tapularda dönümün karşılığı, arkadaşımızın dediği gibi, 919 metre karedir. Şimdi bu kanuna göre bini kabul edince tapuya nazaran 80 metre kare kadar fark olacaktır. Bin dönüm arazisi olan bir vatandaş beyanname verdiği zaman bu tam 80 bin metre kare farkedecektir. Arazisi haddinden daha fazla görünecektir. Binaenaleyh bunların tashihine, eğer dönüm kabul edilecek olursa, Tarım Bakanlığı dikkat etmelidir ki vatandaşların arazisi fazla görünmesin. Sonra yüz ölçüsünde hayli zamandan beri her yerde metre kare kullanılmaktadır. Biz sıfırla (1) den ibaret uzunluk ölçüsünü kabul ettik. Ağırlık tartısını da böyle kabul ettik. Tam yüz ölçüsüne gelince, burada sıfırla (1) den ibaret olan esasdan ayrılıyor.

Dedikleri gibi 33, 33 kesri üzerinde duruyoruz. Binaenaleyh kabul edeceğimizin ismi dönüm olsun, ne olursa olsununun behemehâl mere kere olması şarttır. Yani sıfırla birden mürekkep olmalıdır. Halkımız arşına almıştır, okkaya almıştır. Bunları pek ala bıraktık, metre yaptık kilo yaptık. Onun için metre sisteminin kabulünü muvafık buluyorum. Eğer kamutav kabul etmezse Tarım bakanlığı tapulardaki dönümlerle bu kanundaki farkı yani bir dönümden tam 81 metre kare farkı nazarı dikkate almasını rica ediyorum.

H. BAYUR (Manisa) — Anlaşılmayan bir noktayı tavzih etmek istiyorum. Bu ölçü sistemi metre uygun değildir. Sistemetrikle birle sıfırla gider. 1 × 031 hasılı zarf olan dönüm ölçüsünde ısrar ediliyorsa (arın) mukabili olan. Modern Ölçülerden birine hiç olmazsa intibak ettirmelidir. Ar 10 × 10 = 100 dır. 1000 × 1000 hektardır. Bu da hiç olmazsa 1000 × 1000 hektar olsun. Avrupada bu ikisinden biri kullanılır, hiçbir memlekette dekarı ana ölçü diye almazlar. Ardır. hektardır. Amma dekar da arada sövle bir kullanılır. Biz şimdi bundan ayrılmakla bütün dünyada kullanılan sistemetriktan ayrılıyor. 31 virgül virgül... virgül zarf 31 virgül virgül... gibi bir mesahai sathive ölçüsü olamaz. Bunu yaparsak karacümleri eksik bir kara cahil gibi gözükürüz. Bu, tatbikatta çok büyük güçlükler çıkaracaktır. Okkadın vazgeçtik, arşından vazgeçtik illa ki dönümden kalacağız. Bari muayyen bir şeyin hasılı zarfını kabul edelim. Nicin dekarın mukabilini alıyoruz... Madem ki oradan ayrılıyor 89, 90, 81 fark göstereceğiz dönüm olsun amma

bu fark ismi olsun, fenni olsun, modern olsun ve sistemetik içine girsin. Her hacim ölçüsü on zarp on gider. Bu, öyle değildir. 31 virgül gider. Yani gayri ilmi bir şekildedir. En doğrusu bunu Encümen geri alsın, mühendis arkadaşlar bir şey yakıştırsın ve metre sistemine uydurulsun ve mevcut kanuna da tezat teşkil etmesin. Tezat yalnız adında değil, kendisindedir. Makul ölçüler budur, on zarp ondur. O zaman benim itirazım kalkar.

B. ATALAY (Kütahya) — Arkadaşlar, eskiden bir para sistemi vardı, her tarafta çeşit. çeşit Birleştirdik ne iyi oldu. Şimdi de bir dönüm meselesi vardır. Bu, hemen her yerde değişir, bazı yerde 35, bazı yerde 40 bazı yerde daha başka. Ankarada dönüm, Garbî Anadoludakinden daha kısa bir saha itlak edilir. Böyle her tarafta muhtelif ölçülerle bilinen dönüme tam olarak 1.000 metre karedir demek günah mı olur?

Dil inkılâbı diye bir şey yaptık. Buna rağmen arazi kelimesi geldi dokunmuyoruz, metre kelimesi geldi dokunmuyoruz, bu belâlar yetmiyor gibi bir de işi medreseye düşürerek dekar hektarı mı almak lâzım? Eğer sistemetik ise 1.000 metre murabbarındaki yer sisteme uymaz mı?

R. FENMEN (Kocaeli) — Olmaz, olmaz.

B. ATALAY (devanla) — Dönüm demek 1.000 metrelik yer demek, amma eskiden 900 küsur metre imiş, ne olursa olsun. Bugün kanununu kaldırıyor, bundan sonra böyle olsun. Eski muhtelif para sistemleri gibi ayrı ayrı olan dönüm ölçülerini birleştiriyor ve bir dönüm 1.000 metre karedir diyor.

Bari hiç olmazsa tarla gibi, saban gibi çok kutusal olan dönüm kelimesine olsun dokunuyalım. (Doğru doğru, güzel sesleri)

Dr. A. S. DELİLBAŞI (Tütahya) — Arkadaşlar, vaktinizi suistimal etmiyeceğim. Yalnız bir noktanın tenviri lâzımdır. Sistemetik kabul edilsin edilmesin bu mevzu bahis olacak, münakaşa edilecek bir mevzu değil. Bendenizin anlamak istediğim - Tarım Bakanı burada ise lütfen tavzih buyursunlar - gayet mühim ve gayet önemli bir meseledir.

Bizim memleketimizde herkesin tapusunda arazi miktarı dönüm olarak kabul edilmiştir. Dönümün ebadı ister 35×35 , ister 40×40 olsun. Hatta bir de atik dönüm, cedit dönüm diye bir şey daha var. Bazı mıntakalarda bu ayrı bir esas üzerinde ölçüler. Yani 16 kilo tohum atılan topırağa bir dönüm derler. Fakat genel olarak köylünün yeğâne bildiği yüz ölçüsü dönümdür. Şimdi bendeniz mülk sahibiyim; köylüyüm. Ölçü bilmiyorum. Bu kanun çıktıktan sonra Tarım Bakanlığına bir beyan kâğıdı vereceğim. Ben elimdeki araziyi 100 dönüm olarak biliyorum. Bunu hangi esas üzerinden beyanlayacağım, bin metre kareye mi tahvil edeceğim? Lütfen buna cevap versinler. Hesabını yapacakta bu zavallı köy-

lü şu kadar metre vardır nasıl diyecek? Mühendisi yoktur. Bu, bir tatbikat meselesidir. Lütfen Tarım Bakanı bir çare bulsun.

TARIM BAKANI Ş. R. HATİPOĞLU (Manisa) — Kanunun gelecek maddelerinde beyanname verenlerin malik oldukları arazinin yüz ölçüsünü nasıl bildireceklerine ait bazı işaretler var, kaideler var. Onlar konuşulurken göreceğiz. Yalnız daima, gerek Komisyonda çalışırken, hata daha önceden, memleketimizde arazi sahiplerinin, arazilerinin ölçüsünü, genişliğini esaslı olarak bildiklerini nazarı itibara aldık. Yüz ölçüsünde en yakın rakamı verdik. Kamulaştırma mevzuunda ise araziyi biz pratik teşkilatla, mesaha teşkilatıyla ölçeceğiz, binaenaleyh arkadaşımızın söylediği mahzur vârit değildir. Yani sahite beyanname vermiştir ve saire olmayacaktır. Aşağıda maddeleri var, göreceğiz. O arazisinin kaç dönüm olduğunu bildirecek, tabii kendisi ve muhtar biliyordur. Fakat bunun üzerine amel edilmeyecek. Kamulaştırılma mevzuunda ise ölçülecektir.

Y. S. UZAY (Balıkesir) — Muhterem arkadaşlar, bir dönüme bin metre kare demek, bu tasarı da olduğu gibi çok doğru olur. Dönüm tabirinin ne inkılâba ne de Atatürkün fikrine muarız olacağı kanaatında değilim. Dönümü her yerde, hatta adım hesabıyla kullanırlar amma en doğrusu 40 arşın boyu 40 arşın yeri olan yerdire ki 1600 arşın murabbarıdır, ve 900 metre murabbarı takabül eder. Bir yer arşını, yetmiş beş santimdir, bir azda kesiri var o hesaplama 900 metre murabbar tutar. Şimdi, bundan sonra böyle olacak tabirini koymazsak Tarım Bakanlığı herkesten beyanname istediği zaman bakınız ne olacak. Bir dönüm yerim var diyen hakikî tarlasında 100 metre murabbar fazla bir yeri olduğunu söylemiş olacak. On dönüm yerim var diyen 1.000 metre murabbar fazla söylemiş olacağım. Onbin dönüm yeri var dediği zaman on bir bin dönüm yeri olduğunu söylemiş olacak. Yine bu kanun tasarisında öyle bir hüküm vardır ki bu verilen beyannamelerin doğru olup olmadığını mahallinde tesbit ve tatbik edilecektir. Bu yapılırken çiftlik sahibinin gösterdiği 11.000 dönüm yeri çiftlik sahibindir diye kabul etmek lâzım gelecektir. Bu suretle kendisinin olmayan bir yer çiftlik sahibine senin malın diye bırakılacaktır ki Kendisinin olmayan bin dönüm yeri o çiftlik sahibine senin malın diye kabul etmiş olunacağı gibi böyle kamulaştırılacak olan yerlerden bir çok yer azalacaktır, şimdi tapu senetleri dönüm itibarıyla olanların vaziyeti ne olacaktır? Mahkemeler ne yapacaktır? Meselâ Ahmedin şurada 100 dönüm yeri vardır. Öteyanda Mehmedin de on dönüm yeri var. Ahmet diyecek ki işte tapum meydana, benim yerim 100 dönüm ve mehmet benim araziye fecavüz ediyor, isterseniz ölçün. Hakikaten ölçecekler bakacaklar ki Ahmedin yeri biner metre kareden olunca Mehmedin tarlasının bir kısmı da içine alıyordur. Mehmet te ayrıca kendi on dönüm yerini tes-

bit ettirmek için uğraşındursun. Mahkeme bunun içinden çıkamayacağı gibi eski tapu sahipleri arasında da bir çok husumetler meydana getirmiş olacağız. Bunu doğru bir şekilde yapabilmek için zannedirim hakikat te böyledir - bu kanunun yayınladığı tarihten itibaren tarlaların yüz ölçüleri bir dönüm bin metre karedir demek lâzımdır.

Ancak bu suretle bu fenalıkların önünü almış oluruz. aksi halde bu fenalıklar devam eder. Arzettiğim gibi Tarım Bakanlığı kamulaştırmada müşkülâta uğrar.

BAŞKAN — Önergeler okunacaktır.

14 . V . 1945

Yüksek Başkanlığa

Atatürk'ün ölçüler inkılabı ile bu inkılabı tesbit eden 1782 numaralı ölçüler kanununun sarih hükümlerine, C. H. Partisinin inkılâpçılık umdesine, ilmin en basit kaidelerine aykırı olan beşinci maddenin tayırı ile, ölçüler kanununun tamamii tatbikine devam olunmasını teklif ederim.

Kocaeli Milletvekili
Refik Fenmen

Yüksek Reisliğe

Birinci maddenin sistemetriğe uydurulması için geçici komisyona iadesini öneririm.

Manisa Milletvekili
Hikmet Bayur

(Kocaeli Milletvekili Refik Fenmen'in önergesi tekrar okundu).

BAŞKAN — Önergeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

(Manisa Milletvekili Hikmet Bayur'un önergesi tekrar okundu).

BAŞKAN — Önergeyi yüksek oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

C. K. İNCEDAYI (Sinob) — Burada şöyle yazılmıştır. Dönüm bin metre karelik yerdir. Halbuki riyaizesi kuvvetli olanlar daha iyi bilirler, zannedirim şöyle olması lâzımgelir: Bin metre karelik yer bir dönümdür. (Hayır hayir sesleri).

Başkan — Maddeyi olduğu gibi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

MADDE 6. — Arazi mülkleri yüz ölçüsü bakımından, küçük orta ve büyük arazi olmak üzere üç boya ayrılır.

Küçük arazi mülkü, 500 dönüme kadar olan arazidir.

Orta arazi mülkü, 501 den 5000 dönüme kadar olan arazidir.

Büyük arazi mülkü, 5000 dönümü geçen arazidir.

Arazi mülklerinin boylara ayrılışında neredede olursa olsun bir kişiye ait bütün arazinin

tutarı hesaplanır. Şüyu olarak tasarruf edilen arazi mülklerinde her şahsa ait hisse ayrı ayrı hesap edilir.

BAŞKAN — Madde için söz istiyen var mı? Maddeyi oyunuzda sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edimistir.

MADDE 7. — Bu kanunda arazi işlenmesinden maksat türlü kültür arazisinin boş bırakılmayıp tabii ve mahallî şartlara göre ekim, dikim ve bakımla iktisadi bir şekilde değerlendirilmesidir.

Makbul mazeret olmaksızın üstüste üç yıl sürüm, ekim, dikim ve bakım görmeyen arazi işlenmiyor sayılır.

Arazinin işlenip işlenmediğini Tarım Bakanlığı belli eder. Bu karara karşı arazi sahibinin itiraz ve müracaat hakkı saklıdır.

A. BINKAYA (Kastamonu) — Birinci maddede bu kanunun güttüğü maksatlardan ve en önemlisinden biri yurt topraklarının sürekli bir surette işlenmesini sağlamaktır. 7 nci maddede Hükümetin teklif ettiği makbul mazeret kaydi olmaksızın üç sene birbiri üstüne ekim, bakım olmayan yerler işlenmemiş sayılır denildiği halde komisyonda makbul mazeret kaydı ilâve edilmiştir. Binaenaleyh, makbul mazeret olmadan üç sene birbiri üstüne bırakılan, bakılmayan, ekilmeyen araziye kamulaştırma, yerinde bir şey olmaya caktır. Çünkü o zaman birinci maddedeki sürekli surette araziye sağlamak amacına mugayir bir şey olmuş olur. Çünkü mademki mazeret yoktur, üç sene niçin bırakılıyor? Onun için hiç olmazsa bunu iki sene makbul mazereti olmaksızın üst üste iki sene bırakılırsa işlenmemiş sayılması doğru olur. (Dinlenme vardır, gel bundan vaz geç sesleri) Üç sene fazladır efendim. Dinlenme için bir sene kâfidir. Bir sene de makbul mazeret olmadan işlemeze iki sene eder, bu da kâfidir. Takdir Yüksek Heyetinizindir. Bir de önerge takdim ediyorum.

F. F. DÜŞÜNSEL (Bingöl) — Vallahi ben-denizin, sayın üstadım Abidin Beyefendinin bu teklifi karşısında, nutkum tutuldu. Bu bizim tasarıda en mühim bir meseledir. Onun için istirham ederim arkadaşımın bunun üzerinde ısrar etmesinler. Çünkü cemiyet hayatında bu kadar tazyik olmaz.

Dr. G. KAHRAMAN (Bursa) — Merak etmeyin kimse kabul etmez.

BAŞKAN — Önergeyi okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Arzettiğim sebeplerden ötürü, 7 nci maddenin ikinci fıkrasındaki «üç yıl» kaydının makbul mazeret olmaksızın iki yıl olarak kabul buyurulmasını arz ve teklif ederim.

Kastamonu Milletvekili
Abidin Binkaya

(Ret ret sesleri).

BAŞKAN — Önergeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler.. Kabul edilmemiştir.

Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İkinci bölüm
Dağıtılacak arazi

MADDE 8. — Bu kanun hükümlerine göre dağıtılacak arazi şunlardır:

a) Devletin hüküm ve tasarrufu veya hususi mülkiyeti altında bulunup kamu işlerinde kullanılmayan arazi;

b) Bir veya birkaç köy, kasaba veya şehrin ortamaı olan arazinin ihtiyaçtan fazla olduğu Tarım Bakanlığınca belirtilen parçası;

c) Sahibi bulunmayan arazi;

d) Devletçe kurutulan sahipsiz bataklıklardan kazanılacak arazi;

e) Göllerin kuruması ve nehirlerin doldurmasıyla elde edilecek arazi;

f) Bu kanun hükümlerine göre kamulaştırılacak arazi.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ C. TÜZEL (Kayseri) — C fıkrası (sahibi bulunmayan) değil (sahibi bulunamayan) arazi olacaktır. O suretle tashihini rica ediyorum.

İ. ARUKAN (Eskişehir) — Sayın arkadaşlar; bu maddenin fıkraları arasında bir eksiklik gördüm, o da şudur: A fıkrasında Devletin hükmi tasarrufu veya hususi mülkiyeti altında bulunup, kamu işlerinde kullanılmayan arazi deniliyor. Halbuki bir de kamu işinde kullanılan araziden fazla olursa ne olacaktır? Şimdi bu, tamamiyle bizde vâkıdır. Devletin bir çiftiği vaktiyle birkaç köyün arazisi evkaftan alınarak 7 - 8 sene evvel teşkil edilmiştir. Şimdi bunun halen zeri edilen kısmı mevcudun ancak yüzde onunu teşkil etmektedir.

Kamulaştırma meselesi yapılırken bu köylülerin ya oradan kaldırılması ve yahut Hükümetin aldığı araziye idareye mecbur kalacaktır.

Binaenaleyh bendeniz böyle bir fıkranın ilâvesini teklif ediyorum. B. fıkrası olarak ilâve edilmesini rica ediyorum.

Y. ABADAN (Eskişehir) — Aynı meseleyi bahis mevzuu edecektim. İştirak ediyorum.

GEÇİCİ KO. ADINA C. TÜZEL (Kayseri) — Efendim; Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan veya özel mülkiyetle tasarruf ettiği yerlerden işlemiyen kısımlar varsa bunlar halk hizmetlerine ayrılmamış yerler olacağı için bunlar üzerinde dağıtma muamelesi yapılabilir. Çünkü madde dağıtılacak araziden bahsetmektedir. Devlete ait topraklar için de, Devletin hükmü tasarrufu altında ve kamu işlerindeki kullanılmayan diye dağıtılacak araziye tarif etmektedir. Binaenaleyh kamu işinde kullanılıyorsa zaten dağıtılmıyacak kullanılıyorsa dağıtılacak. Kullanılmıyorsa zaten dağıtmaya mâni bir hal yoktur.

Dr. A. S. DELİLBAŞI (Kütahya) — Dünkü umumî müzakerede komisyonun bir meselenin tavihini rica etmişim. Tam bu maddeye mütealliktir.

Demıştim ki, kamulaştırılacak arazi dağıtılacak zaman bu maddede tadat edilen zam mı nazarı itibara alınacaktır yoksa alelrltak mı olacaktır? Yani evvelâ (A) fıkrasındaki, sonra (B) fıkrasındaki sırasıyla mı dağıtılacak?

C. TÜZEL (Geçici Komisyon Sözcüsü) — Efendim, arkadaşımız iki sual sormuşlardı; birincisi; kombinaların topraksız çiftçilere dağıtılıp dağıtılmıyacağı sual. İkincisi de; 8 nci maddedeki fıkraların harfle gösterilen tertip sırasına riayet edilecek midir?

8nci maddede dağıtılacak araziden bahsedilmektedir. İfadeden de anlaşılacağı üzere tertibe riayet mecburiyeti yoktur. Esasen böyle bir tertibi tahakkuk ettirmeğe de maddeten imkân yoktur. Çünkü bir bölge tesbit edilecektir ve burada toprak verilecek muhtaçlara tevziat yapılacaktır. O yerde Devlete ait arazi de olabilir. Fakat civarında topraksız olan kimsele ri Devlete ait topraklardan topraklandırmağa imkân yoktur, yeni araziden de onlara vermek icap eder. Bir yerde behemehal evvelâ Devlete ait toprakları tevzi etmek için o vilâyet hududu dâhilindeki insanları bir yerden diğer yere naklederek Devlet toprakları üzerinde tevziat yapmak mümkün değildir. Aşağıda tavzih edildiği şekilde mümkün olduğu kadar herkes kendi sakin olduğu yerde veya yakınında toprak sahibi yapılacaktır. Binaenaleyh o vilâyet bölgesi içinde Devlete ait topraklar bulunmaz veya o yerin topraksız sakinlerine toprak vermek icap ederse, oranını bu sakinlerini muhakkak yerinden kaldırıp Devlet topraklarının bulunduğu yere götürecektir değil. Eğer kendisinin sakin olduğu yerde Devlete ait olup tevzie tâbi tutulacak arazi yoksa diğer araziye müraعات edilerek orada da tevziat yapılacaktır.

Kombina arazisinin dağıtılmaya tâbi olup olmayacağı hakkında da aşağıda bir madde gelecektir. Müsaade buyurlarsa ona da orada kısaca cevap veririm.

İ. ARUKAN (Eskişehir) — Muhterem arkadaşım kamu işlerinde kullanılan arazi dağıtılmıyacaktır buyuruluyor. Benim teklifim de kamu işleri gören çiftliğinde lüzumu olmayan ve ihtiyaçtan fazla olan kısmının kamulaştırılmasıdır. Çünkü pekâla biliyorsunuz, Devlete ait ve kamu işlerinde kullanılan bir çok çiftliklerde fazla arazi vardır. Binaenaleyh bu maddede böyle bir hüküm konmazsa Hükümet bunları kamulaştıramaz. Onun için bu teklifi yaptım. Bunun aynı zamanda bir tarihi vardır. Bizde beş köyün 60 senedenberi çalıştıkları arazisi Evkaf tarafından alınmış, sonradan Hükümete satılmıştır. Bu arazi alındığı zaman köy-

ler arazisiz kalmışlardı. Muhterem Bakanın selefleri Muhlis Bey'e bu köylüler müracaat ettiler, dediler ki, âlatı ziraiyemiz var, tohumumuz var, şu çiftlikte işlenmiyen, beğenilmeyen yerleri müsaade edin de biz ekelim dediler. Lâkin kanunî bir çare bulunamadı. Çünkü Devletin, Hazinesinin malı olduğu için müzayedeye koşup bunlara ihale etmek lâzımgeliyordu. Bu çiftlikte fazla arazi olduğu Hükümetçe tahakkuk ederse - ki tahakkuk edeceğine kaniim - Halka dağıtılsın. Bir kerre Muhterem Vekil gidip görürse anlıyacaktırlar. Bu çiftlik Mahmudiye hârasında yetişen hayvanlara yem yetiştirmektedir. Onun için Muhterem Vekilden ve Heyeti Umumiyyeden, inkân varsa bu köylülere çiftliğin fazla arazisi verilmek üzere teklifimin kabulünü rica ederim.

Y. ABADAN (Eskişehir) — Sayın sözcü arkadaşımın bizim vâki teklifimize karşı aldığı vaziyet çok sarîh görünmedi bendinize. Onun için meseleyi bir defa daha bahis mevzu etmek ve muhterem hemşerimi takviye etmek zarureti ile huzurunuzda çıkmış bulunuyorum.

Bu hadise beyan buyurdıkları gibi vâki olan bir hadisedir. Ve hükümetin kendi elinde bulunan araziye işletmede, işletmesinde bizim burada toprak sahibi olan arkadaşlarımızın kendi arazilerini koruduğundan daha fazla kıskançlıkla korumaktadır. Elbette mülk sahibi kendileri olduğu için bir şey denmez. Amma hakikaten arazisi dar olan köylerin sıkıştığı yerlerde, İzzet Arukanun tavzihi ettiği gibi, bir vaziyet hasıl olmuştur. Yıllarca bu vaziyet üzerinde, ben de şahsen kamu işleri kısmında artan bir vaziyet de olduğuna kani bulunduğum halde bir türlü o, ihtiyaçtan fazla görülmez ve tevziye tâbi tutulmaz. Binaenaleyh bu A fıkrasındaki gibi mutlak olarak çıkacak olursa bu, bugüne kadar olan tatbikatın bize göstermiş olduğu vechile, daima kamu işlerinde kullanılmaktadır, kamu işlerine tahsis edilmiştir, binaenaleyh bu işte işletilmektedir, bundan bir tahsis eihetine gidemeyiz, çünkü A fıkrası sarıhtır diyeceklerdir. Bunu önlemek için «kamu hizmetinde kullanılan veya ihtiyactan fazla olan kısmının tahsisi» gibi bir fıkra eklenmesi icap eder ki arkadaşım bir taktir vermiştir, ben de bunu Yüksek Heyetinize arz ediyorum.

BAŞKAN - Tarım Bakanı söz istiyor musunuz?

Tarım Bakanı Ş. R. Hatipoğlu (Manisa) - En son söyleyeceğim.

BAŞKAN - O Halde Tahsin Bekir Balta.

T. B. BALTA (Rize) — Devlet elindeki arazinin ve Devlet müesseselerine ait arazinin kamulaştırması icabeden yerde kamulaştırmak suretiyle, kamulaştırmayı icabetmiyen yerlerde ise Tarım Bakanlığına maledilmek suretiyle tevzii esastır. Zaten bu kanunun ruhunu teşkil etmektedir. Bununla beraber benim şahsi muha-

lefet mevzuunmu teşkil eden bir başka maddedeki nokta vardır ki gelecektir. O da, dar muntakalarda Devletin değil, Devlet İktisadi Teşekküllerinin elindeki arazinin de kamulaştırmaya tâbi tutulması ve tevzii hakkındadır, o hususta ileride mütalâamı arz edeceğim. Şimdi, mevzu bahis olan keyfiyet için söz almış bulunuyorum. O da şudur: Deniliyor ki Devletin kendi mülkiyetinde veya sahihsizliği dolayısıyla hükmi tasarrufunda bulunan araziden hangisi Devlete kalacak, hangisi tevzi edilecek? Kaçideten bunlar tevzi edilecektir. Fakat istisna edilen kamu işlerindeki arazi de kamu işlerinde kullanılan arazi demek, Hükümetin arazisidir.

Bir yerde büyük ve geniş arazinin yalnız bir kısmı kamu işlerine tahsis edilmiş ise o halde tahsis edilmeyen kısım bu işte kullanılmıyor demektir. Şu halde arkadaşların arzu ettikleri nokta kendilerinden hasıldır. Bu, gayet tabii bir haldir.

Burada asıl üzerinde durulması gereken nokta, kamu işlerinin ne olduğu hususudur. Komisyonunda ben de bu meseleyi mevzu bahis ettim ve numune tarlası, ıslah istasyonu gibi bir şey deyelim dedim. Hükümet, haklı olarak misallerle tasrihin, tasrih edilmemiş hususlar için tereddüdü mücup olacağını beyan etti.

Zaten bu gibi tevzi edilecek arazinin miktar ve hududunu, aynı zamanda kamu işlerinin derecesini tâyin etmek meykünde olan Hükümet tabii, ihtiyaçları da nazara alarak, bir kısmını ayrılarak Devlet tevzi eder denmişlerdir. Ben de şahsen muvafık gördüğüm için bu maddeye iltihak ettim. Yavuz Abadan nokta nazarında haklı olabilir. Hükümet mutlaka mecbur değildir, bunu tatbik etmeye. Bu kanun un tatbiki hakikaten Hükümetin göstereceği kıyasete bağlıdır. Burada arkadaşların da belirttiği gibi, kamuya tahsis edilmeyen arazinin oradaki muhtaç çiftçiye dağıtılması elbette bu reformu isteyen Hükümetin de isteyeceği bir şeydir. Bu tadil yapılmasa bile bunun böyle olacağına inanmaktayız.

Şimdiye kadar niçin yapılmamıştır? Şimdiye kadar toprak tevzii hakkında esaslı bir kanun gelmemiştir. Bu kanunla toprak tevzii gayet esaslı mütalâa edildiğine göre, bundan sonra arkadaşlarımızın ileri sürdükleri vaziyetlerin ıslah edileceğini ve bunun için tedbirler alınacağını gayet tabii add ederim.

Münakasa Kanunuyla Arttırma ve Eksiltme Kanununa rağmen bu kanunun tesbit ettiği esaslar dairesinde bedel taktiri suretiyle alâkalılara tevzi edilecektir. Bu itibarla arkadaşlarımızın hadizatında nokta nazarlarına istinak etmekle beraber bu eihet ayrıca tavzihi ihtiyacı bulunduğunu mütalâa etmekteyim.

S. PEK (Kocaeli) — Bu maddenin (C) bendinin biraz açıklanması kanaatındayım. Sahibi bulunmayan arazi iki türlü olur. Ya kayıtlı değildir ve yabut birisi namına kayıtlıdır da onun

kim ve nerede olduğu belli değildir. Burada sahibi bulunmayan arazi... (Bulunamayan sesleri) Evet sahibi bulunamayanlar. Bundan murat nedir?

İkinci nokta, biraz aşağıdaki maddededir. Fakat bununla iltisakı mevcuttur. Hazine için iktisap müruruzamanı on seneye kabul edilmiştir. Halbuki sahibi bulunamayan arazide Medeni Kanunun kabul ettiği iktisap müruruzamanı 20 senedir. Acaba bu yirmi sene on seneye, Hazine menfaatleri mülâhazasıyla mi indirilmiştir. Bu cihetin de açıklanmasını rica ederim.

F. F. DÜŞÜNSEL (Bingöl) — Tatbikatta bu kamu işlerindeki mefhumun ne olduğunun açıklanması lazımdır. Kamu işlerinden maksat, iktisadi işletmeler, meselâ kombinalar ve sairer gibi şeyler dâhil midir, değil midir? Yahut bundaki maksat Anayasanın 74 ncu maddesinin ilk bendindeki âmme menfaati midir? Kamu işlerinin ne olduğunun İfükümet tarafından açıklanmasında fayda vardır. Bendeniz şahsen anladığıma göre kamu işlerinden maksat, âmme menfaatleri olmak gerektir ki, bundan iktisadi menfaat, yani iktisadi bir maksatla işletilen ve İktisadi Devlet İşletmesi mevzuuna giren hususlara dâhil olmak lazımgelir. Onun için iltibası mucip olabilir. Tahsin Bekir arkadaşımızın da işaret ettiği gibi bunun tavzihinde fayda vardır.

Eskişehir Mebusu İzzet Arukan arkadaşımızın verdiği izahat gösteriyor ki, hakikaten ele alındığı zaman bu kanunî kayıtla bunun tavzih edilmesinde fayda mevcuttur. Zira işi tatbikatın takdirine bırakmak yine aynı sistemde bir takım tatbikatın devam etmesi neticesine varır ki, bu da mahzurlu olur. Kanunla bu yolu gizmek ve aksi hususta yapılacak uygulamalara bağlamak faydalı olur.

Sonra asıl bendenizin söz almama sebep olan noktaya geleceğim: O da şudur: Burada A, B, C, D, E, F bentleri gibi bir takım sıralar vardır. Bir arkadaşımız, Doktor Süha arkadaşımız sayın Komisyon sözcüsüne sordu. Kendileri bunların bir sıraya tabi olmayacağını ifade buyurdular. Peki ama böyle sıralamakta bir takım kademeler takip etmenin hiç te mi bir manası olmayacaktır? Bunun bir manası olması lazımdır. Hiç değilse bir istikamet ifade etmelidir. Devletin elinde bir arazi varken bunun evvela kamulaştırılması icab etmez mi? Mülkün emniyeti bakımından, cemiyette hususi teşebbüsün faaliyetini tahdid etmemek bakımından bir silsileye riayet etmek bir istikamet olmalıdır. Yani arz etmek istediğim, kabil olabildiği kadar bu silsileye riayet etmek olmalı ve bir kademede bulunmadıkça diğer kademeye geçilmeli. Yani bu teselsülî sayın sözcünün ifadesi şeklinde telakki edilirse "A" bendinde işaret edilen kısımlar varken pekâlâ en son noktaya gidilmeyecektir, maksat bu olmamalıdır. Maksat bu sırayı takip etmek aslolanmalıdır. Netice itibariyle bulunmadığı takdirde

öteki dereceye geçilmelidir. Bu silsileye riayet edilmediğinden dolayı benim hakkımda yapılacak kamulaştırma muamelesi muvafık kanun değil gibi mahkemeye, devlet şurasına dava açılmasına mesai verecek bir karakter ifade etmelidir.

Bunda mutabıkım, dekorum amma aynı zamanda şunu istiyorum ki, bu da öyle kupkuru ve bir hiç olmasın. Aşağı yukarı bir istikamet alsın, Hükümetin uygulamalarında ona bir kadeeme versin ve o kademelerden atlamalarda daima kendince takdiri bir takım esbab bulunarak ve onlar nazara alınarak vaziyeti yürütsün.

Sonra sayın arkadaşımız Sedat Pekin buyurduğu nokta hakikaten muhtacı tavzihtir. Sahibi bulunmayan arazi; filhakika 9 ncu maddede, yapılacak yayın ve incelemeler sonunda sahibi bulunmadığından dolayı diye bir tavzih var. Yani o delâleten bir tavzihtir. Teknik ve takmin bakımından bunun burada böyle kupkuru bırakılmıyarak biraz doldurulmasında, biraz izahlanmasında kanunun tatbikatını faydalandırarak bir şekil olabilir.

S. BATU (Çanakkale) — Efendim; bendeniz Devlet elinde bulunupta kamu hizmetlerinde kullanılan arazinin vaziyeti hakkında bazı arkadaşlarımın, Yavuz Abadan ve Bekir Baltı arkadaşlarımın mütalâalarına iştirak edemeyeceğim. Arzedeğim:

Devlet elinde bulunupta, bilhassa Tarım Bakanlığının elinde bulunupta, kamu hizmetlerinde kullanılan arazinin bir kısmı, hattâ mühim bir kısmı senelerce bu maksat için tam manasiyle verimlendirilmemiş bulunabilir.

Sonra buyurdıkları Kanunu Medeni meselesi de hakikaten muhtacı tavzihtir. Bendeniz bir şey hatırlayamıyorum, bunu daha yakından tetkik etmiş arkadaşlarımızın bunu tavzihinde fayda vardır. Tatbikatta yarın 20 senelik zaman aşımı, 10 senelik zaman aşımı gibi alâkalı ve mahkemeleri bir müşkülât karşısında bırakmıyalım.

Arazinin bir kısmı, hattâ mühim bir kısmı senelerce bu maksat için tam manasiyle verimlendirilmemiş olabilir.

Meselâ haralar, fidanlıklar, ıslâh istasyonları vesaire, bunlar bugün ellerinde tuttıkları arazinin bir kısmını hakikaten kamu hizmetlerinde kullanılmaktadırlar. Fakat bu sebep gözönüne alınarak bu kısımlar kamulaştırılıp köylüye dağıtıldığı zaman, bu müesseselerin bu memleketin ziraatinin kalkınmasında ileride üzerlerine aldıkları rolü şimdiden ölemek olur.

Bunlar, muayyen plânlarla çalışmaktadırlar. Bazı damızlık sürüleri, bazı fidanlıklar, henüz tam manası ile ikmal edilmemiş olabilir. Fakat bugün itmam edilmemiş olan bu işler gayet tabii olarak Ziraat Bakanlığının plânları mucibince tamamlanacaktır. Eğer bu arazinin bir kısmı bugün işlenmiyor ve bu işlerde kullanılmıyor

diye kamulaştırıp köylülere dağıtacak olursak o vakit memleket ziraatında çok faydaları olan ve mühim vazifeler almış olan bu müesseselerin ilerideki inkişafını durdurmuş olabiliriz. Halbuki zirai kalkınmamız bakımından bu müesseseler çok faydalıdır. Toprak dağıtma zaruretleriyle bunların derhal kamulaştırılıp köylüye dağıtılması noktai nazarın bendeniz bu noktadan doğru olmadığına kana'im. Bu noktaları beyan için söz almış bulunuyorum.

A. BİNKAYA (Kastamonu) — 8 nei madde de A, B, C, D sıralarına tâbi olmak üzere kanunun uygulanmasına gidilmiş olsaydı söz almayıacaktım. Fakat anlaşılıyor ki, bunlar lâalettâ-yin sıralamadan ibarettir. Herhangi birisi istenildiği vakit tatbik edilebileceği gibi hep birden de tatbik edilebilecektir. Bu sebeple muhterem arkadaşlarım, biraz müsaadenizi rica ediyorum. Filhakika toprak meselesinde aynı ihtiyacı duyan vatandaşları uzun müddet bekletmemelidir. En çok ihtiyaç olan yerlerde müsavat üzere kanunun tatbikına geçilmelidir. Karadeniz sahilinde Şile'den Hopa'ya kadar yerler topraksız ve toprağı dar vatandaşlarla doludur. Kanunun bu bölgelerden birinde tatbik edilip öbür bölgedeki vatandaşı bekletmek hiç doğru olmaz.

Beni en çok endişeye düşüren kanunun uygulanmasındaki işlemlerdir. Görüyoruz ki, sekizinci madde her çeşit toprakların, hiçbir sıra gözetmeden, dağıtılması hususunda yetkili makamlara birçok görevler vermiştir. İşlerin birden başarılmasına başlamak hakikaten güç ve külfetlidir. Halbuki bu kanunun güttüğü maksat topraksız veya az topraklı çiftçilere yeter toprak dağıtmak olmakla beraber aynı zamanda toprakların sürekli olarak işlenmesini sağlamaktır. Çok yıllar evvel mevkii tatbika konulmuş olan Köy Kanunuyla bir kaç sene evvel çıkan Çiftçi Mallarını Koruma Kanununun köylerde ne suretle tatbik edildiğini görmek keyfiyeti benim için bu kanunun tatbikine dair de endişe tevhit edici olmaktadır. Binaenaleyh kanunun esas maksadından biri, yani toprakların sağlam ve sürekli bir surette işlenmesine kendiliğinden vücut vermektir ki, bu ana düzeni durdurarak o toprağı hemen bölmek işine başlamamız meselesi üzerinde düşünmemiz ve endişemizi gidermemiz yerinde olur. Bu bakımdan işlenmekte ve işletilmekte olan köy arazisinin kamulaştırma işini bu maddedeki ziraatin uygulanması işinin sonuna bırakılması, yerinde ve daha iyi olur kanaatindeyim. Çünkü maddenin diğer hükümlerinin uygulanmakta olduğu sırada hem bu küçük arazinin işletilmesi ve verimi devam eder, hem de toprak sahibi oluyauuları topraklandırarak kiraçılık ve ortaklıktan kurtulması ve işlenmiyen toprak sahiplerinin elinden işlenmiyen topraklar kalırsa bunların tedricen kamulaştırılması kolay ve ehven olur. Tarım Bakanlığımızın işi yalnız toprak dağıtmakla bitmiyeceği için, donatım ve

yerleştirme işleriyle de meşgul olacağı için bütün bu külfetleri birden başarması hakikaten zor bir iş olsa gerektir. Onun için iyi neticeler vereceği mütalâasıyla bu 8 nei maddenin sonuna şöyle bir fıkranın eklenmesini faydalı bularak Yüksek Huzurunuza arz ediyorum. Fıkra şudur : (Ancak 500 dönüme kadar işletilmekte olan küçük arazide kamulaştırma işleri bu maddenin hükümlerinin uygulanmasından sonra başlanı) fıkra budur.

Yalnız küçük arazi hakkında; hakikaten Anadolu'muzda bu küçük arazi işletmeleri asıl bizim istihsalâtımızı teşkil etmektedir. Bu düzenleri diğerleriyle beraber bozmak çok külfetli ve zahmetli bir iş olur kanaatindeyim. Hem de birçok zarar görebilir. Halbuki diğer arazi taksime başlanıp ta ortaklıklar, kiraçılar yerleştirmeye başlanıldığı zaman bittabi bu arazinin işlenmiyen kısmı boş kalacaktır. Boş kalanlar üzerinde, deminki takririmi kabul buyurmadınız, üç sene mazeretsiz arazi boş kaldığı takdirde kamulaştırılacaktır. Bu suretle küçük arazi üzerinde tedricen bu kanun tatbik edilecektir. Faydalı bulduğum için samimi olarak önergemi sunuyorum, takdir Yüksek Heyetinizindir.

T. B. BALTA (Rize) — Batu arkadaşım bu meselenin tazvihine hizmet etmiş olmak itibarıyla kendisine teşekkür ederim.

Buyurdular ki, bu kamu işlerine ayrılacak devlet arazisi işini tâyinde biraz ihtiyatlı bulunmak lâzım gelir. Çünkü yarım ihtiyacını da nazarı itibara almak mecburiyetindeyiz. Arkadaşlar, müsaade buyurun da bu maddeyi, Devlete ait bütün arazinin kamulaştırılması mümkün olan bir şekilde çıkarmaya gayret edelim. Çünkü bu şekilde çıkaracak olursak Devlet elindeki bütün arazinin kamulaştırılması mümkün olmayacaktır. Tabiatıyla bu da doğru olamaz. Kamu işlerinin hepsinin birden tanzim edilmesi lâzım gelir. Kamu işleri elbette ki komisyonun üzerinde durduğu bir keyfiyettir. Kamu işlerinin hüsnü suretle olması ve bilhassa Eskişehir Mebusu arkadaşlarımızın teminat şeklindeki vaziyetlerine çare bulunması gayet tabiidir. Yoksa Devletin elindeki arazi dururken vatandaşın elindeki arazinin kamulaştırılmasına gidilmesi gayet garip bir manzara doğurur. Bu manzara tabiatıyla kabili terviç değildir. Bir taraftan Devletin hakiki ihtiyaçlarına göre tâyin ve tesbit edilirken diğer taraftan da o mntakadaki toprak ihtiyacını nazarı itibara almak ve Devletin kendi elinde mevcut olan topraklardan mümkün olduğu kadar alacaklarını tatmin edilmesi ve ondan sonra da vatandaşın istifade ettirilmesi lâzımdır. Maddeyi ne şekilde yazarsak yazalım, ondan sonra vatandaşın toprağına müracaat etmek gayet tabiidir. Şüphesiz bu takdir mevzuudur. Ama biz bazı arkadaşların söylediği gibi, ifadede su veya bu sıra gözetilecek olursa, tatbikatta bir çok ihtilafları doğurur. Tatbikatın

tanzimine bırakılmış bir keyfiyettir. Mahallinde bu şekilde Devlet arazisi var mı yok mu diye ihtilafa sebebiyet verir. Bu itibarla komisyonumuz tanzim ettiği maddelerde hükümleri umumî olarak almıştır. A, B, C, bendleri gibi herhangi bir sıra zihniyetiyle hareket etmiş değildir.

Dr. A. S. DELİLBAŞI (Kütahya) — Bendenizin söyleyeceklerimin mühim bir kısmını kıymetli arkadaşım Tahsin Bekir Balta ifade buyurdular. Ben, kısaca arzedeceğim.

Şimdi bu kanunla biz, gayet haklı olarak, hükmi ve hakikî şahıslardan bazı külfetler istiyoruz, onlara bazı fedakârlıklar tahmil ediyoruz. Bunda gayet haklıyız. Bu fedakârlıklar çok yerinde ve çok güzeldir. Fakat gönül istiyor ki, bu fedakârlıkları evvelâ Devlet ve Hükümet bizzat kendi arazisinden yapsın. Bize misal olsun, biz de bunun arkasından seve seve gidelim.

Bendeniz galiba iyi ifade edemedim, yahut söze arkadaşımız fikrimi yanlış anladılar, yanlış anlattım. Elbette ki bir muntakada şu sırada yazılı arazi bulunmadığı zaman bir arazi bulup tevzi edecektir. Benim maksadım o değildir. Şu sıradaki birinci, ikinci, üçüncü araziler mevcutsa evvelâ onlar dağıtılsın demek istiyorum.

Tarım Bakanından ikinci bir ricam var: Bundan evvelki kabul buyurulan madde mucibince üç sene mazeretsiz toprağını işletmeyen hükmi veya hususi şahısların arazisi alınacaktır. Bu gayet doğrudur. Tarım Bakanından rica ederim; bilmiyordum, şimdi söze arkadaşım beyanından öğreniyorum, Eskişehir'de kocaman bir araziyi istimlak etmişler, orada üç beş köy arazisiz kalmış. Yine söze arkadaşımızın sözlerinden anlıyoruz ki, bu kocaman arazinin ancak eüzi bir kısmını işletiyorlarmış, geri kalan arazi boş duruyormuş.

Arkadaşlar, biraz evvel kabul etmiş olduğumuz kanun maddesini senelerdenberi Tarım Bakanlığı tatbik etmiyorlar demektir. Kendi arazileri için de, rica ediyorum, bu hükmü tatbik etsinler.

TARIM BAKANI Ş. R. HATIPOĞLU (Manisa) — Arkadaşlar, Tarım Bakanlığının elindeki Devletin tapulu mülkü olan ve yine Tarım Bakanlığının muhtelif maksatlar için başladığı işlere hasredilen kısımlarını huzurunuzda kısaca canlandırayım. Fidanlıklar, ıslah istasyonları, hara müesseselerimiz ve üretim çiftliklerimiz vardır. Bunlar Devletin tapulu mülkü halinde ve arzettiğim maksatlar için Tarım Bakanlığı emrine verilmiş bulunmaktadır. Bunun haricinde Maliye Bakanlığı emrinde bulunan arazi de ayrıca mevcut bulunmaktadır. Bu maddede «Devletin tapulu mülkü ve hükmü tasarrufu altında bulunan arazi» derken kamu menfaatine kullandan bilimum arazi nazarı itibare alınmış

bulunuyor. Düşünüşümüz de böyledir. Şimdi arkadaşlar «kamu menfaatine» tâbirinin tasrih edilmesini Feridun Fikri arkadaşımız istiyor. Zannediyorum ki teknik mahiyette sorulan bu sualin cevabını verirken menafii âmmenin umumî bir tarifini bendeniz yapamam. Tarım Bakanlığının elinde bulunan arazi, hiçbir zaman Hazineye şu veya bu endişe ile menfaat temini için elde tutulan arazi değildir. Hepisi arzettiğim muhtelif hizmetlere tahsis edilmiş ve elde bulunan arazidir. Fidanlıklar vardır, muhitin fidan ihtiyacını sağlamak için tesis edilmiştir. Tohum ıslah istasyonları ve üretim çiftlikleri, muayyen maksatlara hâdim bulunmaktadır. Şunu da arzedeğim ki, bundan evvel henüz daha bu işletmeler tam teessüs etmedikleri için bazı arazi bazı yerlerde halka ortaklıkla vermişlerdir. Bunu tasfiye etmiş bulunuyoruz. Binaenaleyh bu arazi, arzettiğim hizmetleri görecek miktar alıkonduktan sonra, ihtiyaçtan fazlası Devlet elinde tutulacaktır. Düşündüğümüz tarz budur.

İkinci : Kombinalar arazisi; bunun % 90 - 95 i Devlete ait olupta şimdiye kadar el sürülmemiş olan araziden açmadır. İçinde bazan mahdut miktarda büyük sahanın ortasında kaldığı için tapulu arazi olmak üzere onun icarını vermek suretiyle kullanıyoruz. Bu arazi harp senelerinde Devletçe halkın sıkıntılarına medar olmak üzere istihsal emrindedir. Şimdi elimizde bulunan bir milyon geçen, memleketin muhtelif yerlerinde ham olarak açtığımız araziden o muntaka için üretim çiftliği kurmak plânımızda varsa ve lâzımsa o üretim çiftliği için lâzım olan kısmı alıkonulacak, mütebakisi tevzi tâbi tutulacaktır.

Üçüncüsü Maliye Bakanlığının elinde olan tapulu arazi, kanunun bir maddesinde gelecektir, kanun yayıldıktan sonra Tarım Bakanlığının emrine geçecek ve dağıtmaya tahsis edilecektir. Binaenaleyh bu maksatla İzzet Arukan arkadaşımızın bu maddeye ilâvesini teklif ettikleri fıkranın lüzumuna kani değilim. Madde gayet sarihtir. Gerek tapulu gerekse Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan arazinin ihtiyaçtan fazlasını vereceğiz. Hatta arkadaşlar şunu da arzedeğim ki, eğer bir yerde arazi darlığı çok ve topraksız köylü de varsa fazlaca, ve arazi bu köylüleri tatmin edemiyorsa oradaki Devlet işletmesini, Devlete büyük zarar vermeden, başka yere nakletmek lâzım gelirse onu bile göze alıyoruz. (Bravo sesleri).

BAŞKAN — Önergeleri okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Arzettiğim sebeplere binaen maddeye,

«b) Devletin hüküm ve tasarrufu veya hususi mülkiyeti altında bulunup kamu işlerinde kullanılan arazinin ihtiyaçtan fazlası» fıkrasının

ilâvesini teklif ederim.

Eskişehir
İzzet Arukan

Yüksek Başkanlığa

Arzettiğim sebeplere binaen, 8 nci maddenin (F) bendinde aşağıdaki fıkranın eklenmesini arz ve teklif ederim:

«Ancak 500 dönüme kadar işletilmekte olan küçük arazide kamulaştırma işlerine, bu madde hükümlerinin uygulanmasından sonra başlanır.»

Kastamonu Milletvekili
Abidin Binkaya

(İzzet Aruka'nın önergesi tekrar okundu).

İ. ARUKA N(Eskişehir) — Bakanın izahatını kâfi gördüm, zapta geçti, takririmi geri alıyorum.

(Abidin Binkaya'nın önergesi tekrar okundu).

(Ret, ret sesleri).

BAŞKAN — Önergeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Maddeyi olduğu gibi oyunuzda sunuyorum.

S. PEK (Kocaeli) — Bir noktayı tervizini rica etmiştim.

Y. ABADA N(Eskişehir) — Sedat Pek arkadaşımızın sahibi bulunmayan arazi hakkındaki sorusunun cevabı verilmedi, terviz edilsin.

C. TÜZEL (Kayseri) — Efendim; Feridun Düşünsel arkadaşımızın da işaret ettikleri gibi sahibi bulunmayan neyin kastedilmiş olduğu

9 ncu maddede izah edilmiştir. «Yapılacak yayım ve incelemeler sonunda sahibi bulunmadığından dolayı Hazine adına tescil olunan 8nci maddenin (C) bendinde yazılı arazinin...» denilmektedir. Gelecek 11 nci maddede de açıklanacağı gibi bu kanunun tatbik edileceği yerlerde Tarım Bakanlığı bütün arazi sahiplerinden beyan kâğıdı istiyecektir. Beyan kâğıdı vermemiş olanlar tapuda her hangi bir kayıtle gayri menkuller üzerinde yapılan araştırmalar, incelemeler de bir kayıt bulunmadığı ve sahibi çıkmadığı takdirde bu gayrimenkul Hazine adına tescil edilerek oradaki muhtaçlara dağıtılacaktır. Burada kanunu medenin iktisap müruru zamanı için kabul ettiği 20 senelik müddeti ihlal eden bir hüküm yoktur. Hazine bunu, iktisabı müruru zamana istinaden iktisap edecek değildir. Sahibi bulunmadığından dolayı arazi derhal Hazine adına yazılacak ve muhtaçlara tevzi edilecektir. Bu takdirde arazi sahibinin hakkı bedele taalluk edecektir ve umumiyetle Borçlar Kanununun tesbit ettiği 10 senelik müruruzamana tâbi olacaktır. Sahibi bu müddet içinde müracaat ederse parasını alacaktır. Madenin güttüğü maksat budur ve Kanunu Medenin ruhuna da uygundur.

BAŞKA N— Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. (Kâfi sesleri).

Pazartesi günü saat 14 te toplanılmak üzere oturuma son veriyorum.

Kapanma saati : 19,32

